

2
21
2
23
24
24
25
26
27
28
29

1704.

20. Strzykius, Fr. Samuel: De usu inutilium in jure.
21. Strzykius, Fr. Samuel: De reprobatione in specie
post publicas attestations.
22. Strzykius, Fr. Samuel: De exigente non confesso
23. Strzykius, Fr. Samuel: De jure principis circa juramenta
- 24^a Strzykius, Fr. Samuel: De reliquiis sacramenti in
matrimonialibus.
- 24^b Strzykius, Fr. Samuel: De reliquiis sacramenti in ma-
rimonialibus. 84.2. 1708.
25. Strzykius, Samuel: De privilegiis & fide oneroso
quærentis
26. Strzykius, Samuel: De controversiis fori selectis.
27. Strzykius, Samuel: De investitura abusiva.
- 28^{a & b} Strzykius, Samuel: De libris et contestatione even-
tuati. 1704 & 1740.
29. Strzykius, Samuel: De jure Silesiarum Saxoniarum.

Mors. 1704

30^a Stykus, Samuel: De obligatione affirmantis
circa statum hominum.

30^b Stykus, Samuel: De obligatione affirmantis circa
statum hominum. Pa. 2. 1738

31^a Stykus, Samuel: De penis incertum Silesiae
Scharfweicensis et Fauronicensis 2 Tomi.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely a list or index, covering the upper portion of the page.]

5700.

I. N. D. N. I. C.

1704 21

2

DISSERTATIO INAUGURALIS IVRIDICA,
De,

REPROBATIONE,

M

IN SPECIE

POST PVBLICATAS ATTESTATIONES.

Quam,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO IUVENTVTIS PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
CORONAE BORVSSICAE, ELECTORATVS BRAN-
DENB. ET RELIQVAR. PROVINCIAR. HEREDE &c. &c.
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE,

12

PRAESIDE

PRO-RECTORE MAGNIFICO

DN. IO. SAMVELE STRYKIO, IC.
SERENISSIMAE VIDVAE SAXO-ISENACENS.
CONSILIARIO AVLICO, PROFESSORE PVBL.
ORDINARIO, ATQVE COLLEGIICTORVM

h. t. DECANO,

IN REGIA FRIDERIGIANA,

PRO LICENTIA

Summos in vtroq; IVRE Honores rite & legitime obtinendi,
D. XXV. Iunii. Anno MDCCIV.

horis ante & pomeridianis,

IN AVDITORIO MAIORI,

placidæ eruditorum ventilationi subiicit,

GODOFREDVS HEDLVFF,

Görlicensis Lufatus.

HALAE MAGDEBVRGICAE, Litteris CHR. HENCKELII, Acad. Typ.

4

Mons. Re

D I S S E R T A T I O I N A U G U R A L I S W I R I D I C A
 A U T O R I S
R E P P O B A T I O N E
 I N S P E C I E
F O S T P U B L I C A T A S
 A T T E S T A T I O N E S
 U N D
 F O R M E M A G I S T R I S S I M I
 D I R I G E N T I S
D N O W I L H E L M O
 G O R N A S B O R Y S I C I E I N T E R P R E T A T I S
 D O N S E T R I L L O V A R P R O V I N C I A L I S I N T E R P R E T A T I S
 A P P A R T I M E N T U S C O R T I S A U G U R A L I S
 P R A E S I D I
 P R O R E C T O R E M A G I S T R I C O
D N O S A M U E L E S T R Y K I O
 S E R E N I S S I M A E V I D U E S A U G U R A L I S
 C O N S U L A R I O A U G U R A L I S P R O F E S S O R P R A E
 O R D I N A R I O A T Q U E C O L L E G I I S T O R U M
 I N P R O V I N C I A
 I N R E G I A F R A N C O R U M
P R O L I C E N T I S
 S T A M B O U R G I N S I S
 I N A N N O M D C C L X V I
 P A R T I E S T R O N O R U M V E R T I C A L I T E R
G O D O F R E D U S H E D Y E R
 G O S S I A N I S
 H A A S M A G I S T R A T U S C I V I L I S I N T E R P R E T A T I S

VIRIS

Antiquæ Proſapiæ Gloria & Meritorum Splendore
Excellentiſſimis,

*Per-Illuſtri, Generoſiſſimo, maxi-
meque Strenuo*

DOMINO

**WOLFF ABRA-
HAMO a GERSDORF,**

Dynaſtæ in Mückenhayn, Horcka, Sörichen, Byhayn
& Kaltwaſſer,

Sereniſſimi ac Potentiſſimi Regis Polo-
niarum & Electoris Saxonæ Conſiliario,

&

Curia Provincialis Ducatus Görlicenſis

Præſidi atque Diœceta Eminentiſſimo,

nec non

Illuſtri

Illustribus ac Generosissimis

DOMINO

**IOACH. ERNE-
STO a NOSTITZ,**

Dynastæ in Gersdorff, Vsmannsdorff & Horcka.

Serenissimo atq; Potentissimo Regi Polo-
niæ & Electori Saxonix,

a Consiliis,

ET DOMINO

**IO. CHRISTO-
PHORO a SCHWEINITZ,**

Dynastæ in Friedersdorff, Wiefenthal, Gieshübel, Lud-
wigsdorff, Neu-Schweinitz & Leuba,

Serenissimi ac Potentissimi Electoris
Saxonix

Camerario,

Curix Prouincialis Ducatus Görlicensis
Senatoribus Grauissimis,

itemq;

VIRIS

Excellentissimis, Prænobilissimis, Amplissimis, ac Consultissimis,

INCLVTAE

REIPVBLICAE GORLICENSIS

DOMINIS

CONSVLIBVS,

PR AETORI,

SYNDICO,

SCABINIS,

SENATORIBVS

SPECTATISSIMIS,

VIRIS

Rerum domi forisq; feliciter gestarum fama

&

gerendarum prudentia

maxime conspicuis,

*Dominis Meccenatibus ac Promotoribus
suis Gratiouissimis ac æternum de-
nerandis,*

Quorum
Illustres & Excellentissimæ Virtutes
Potentissimo Regi fidem,
Consilia, ratione prudentissima, eventu felicissima,
Patriæ salutem,
Sancta Sanctissimæ iustitiæ Administratio
Piis præmium,
Refractariis pœnam,
Pressis solatium,
Incredibili animi constantia,
secundo successu,
iusta distributione,
semper exhibuerunt;
Leves hasce chartas;
adiecto perennis felicitatis voto,
perpetua devotissimæ mentis pietate
offert

GODOFREDVS HEDLVFF

I. N. D. N. I. C.

PROOEMIUM.

Vm iussu eorum, quibus obsequi gloria est, nunc publicum edere specimen inaugurale teneat, placuit talem seligere materiam, quæ non inutili curiositate & subtilitate

rædium lectori creare possit, sed in ipsis rerum obtineat argumentis, & praxi quotidiana. Idque eo magis, cum ipse, Deo ita dirigente, studia mea foro destinaverim, quo ita, quicquid virium concessit Deus, in solamen & præsidium miserorum, qui aliorum iniuria supprimuntur, impendere queam. Non itaque ægre ferat Benevolus Lector, quod materiam hic discussam videat, de quo plura iam Doctorum scripta extant

A

tant

tant, siquidem tot etiam volumina nobis adhuc reliquisse aliquid opinor. Salthm id vtilitatis adferre potest hæc Dissertatio, quod, quæ in aliis valde sparsim habentur, & magno studio circa reprobationis materiam conquirenda sunt, illa hic vno conspectu habeantur. Neque etiam cæco plane impetu nos Doctorum communem sententiam sequutos esse, ipsa docebit Dissertatio, in qua potius contra communissimam, maxime Saxonorum Doctorum, sententiam defendimus, REPROBATIONEM ETIAM POST PVBLICATAS ET DIDICITAS ATTESTATIONES ADHVC PERMITTENDAM ESSE. Merebitur ergo Dissertatio hæc vel ideo saltim accuratiorem inspectionem, vt constet quid valeant argumenta a nobis adducta, & cur subscribendum sit sententia. Quamobrem totam rem æquo benevoli lectoris iudicio submitto, & ab eo, si quandoque humani quid passus fuero, veniam mihi promptissimam polliceor. DEVS vero & hunc laborem & omnia studia mea dirigat in sui diuini nominis gloriam & proximi emolumentum.

CAPVT

Rubricæ Generalioribus.

§. I.

Verpe est prius determinare, quam terminos explicare, inquit Angel. *Consl. 110. pr. luto utilis est.* Verbis enim bene intellectis melior omnis procedit disputatio. Guil. Grot. *in Enchir. jur. Nat. c. 1. n. 1.* conf. Georg. Obrecht. *de jur. feud. L. 1. c. 4. n. 3.* Mascard. *de Probat. V. 1. Q. 2.*

n. 123. Vocabulum reprobationis Romanæ stirpis esse, ne-
mo dubitabit. Originem eius a præpositione, *Re*, quæ in
separabilis audit, nec nisi composita significat, cuius signifi-
cationem *L. 1. §. 33. ff. Depos.* ostendit, & verbo, *Probare*, de-
ducit Martin. *ad O. P. S. Tit. 21. ad Rubr. n. 1.* Ambiguitate quo-
que reprobationis voculam laborare, ex vario eius signifi-
catu apparet. Est autem ille vel 1) communis, quo idem In
erit, ac improbare, contemnere, hinc reprobare dolorem, communi,
loqui amat Cicero *Lib. de Fin. c. 7.* & Vlpian. *in L. 24. §. 1. ff. de
pign. Act.* inquit; *Reproba pecunia non liberat soluentem repro-
bis nummis reddendis,* & Scæuola *in L. 9. ff. de N. G.* dicit; *Repro-
bare non possum semel probatum.* Atque sic vice versa vocabulum
improbare *in L. 10. §. 1. ff. Qui satis d. cog. L. 47. ff. solut. matr.
in L. 21. ff. de his, qui not. infam.* legitur, ubi, *quorum testimoni-
um reprobatum est,* hinc & ea ipsa partim eorum depositiones
annihilantur: & 2) pro probatione directo contrariæ inten-
tionis

§. II. Vel 2) *singularis*, & in hoc aut *proprie* aut *impro-*
prie accipitur. *Illo casu iterum dupliciter* consideratur, & qui-
dem 1) pro reprobatione personarum & dīctorum testium, a) *proprie*, &
qua partim testes inhabiles reddi & reiici laboramus, quod hic iterum
in L. 21. ff. de his, qui not. infam. legitur, ubi, *quorum testimoni-
um reprobatum est,* hinc & ea ipsa partim eorum depositiones
annihilantur: & 2) pro probatione directo contrariæ inten-
tionis

b) vel impro-
prie accipitur

Hic non de
prima repro-
bationis,

nec de vlti-
ma;

Sed de secun-
da specie agi-
tur:

Quatenus ex-
ceptionis
probatio sit
referenda ad
reprobatio-
nem?

tionis, qua reprobaturus probantis intentionem per contra-
riam probationem inuertit. *Hoc autem casu*, si scilicet impro-
prie reprobatio consideratur, est ea, quando reus suas ex-
ceptiones peremptorias litis contestationi annexas probat.
Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 547.* De prima reprobationis spe-
cie hic non erit sermo, quia hæc, nisi publicatis & lectis depo-
sitionibus, non potest fieri. B. Dn. Brunneinan. *in Proc. Ciuil.*
cap. 20. §. 31. Nec de vltima simpliciter considerata, quia hæc
non reprobationis, sed probationis nomine recte venit, &
apparet hoc exinde, dum actori contra exceptionis pro-
bationem reprobatio proprie sic dicta & sub *n. 2.* exposita con-
ceditur. v. *infr. c. 2. §. 8.* & quia hæc etiam publicatis attestatis
actoris fieri potest. B. Brunnem. *d. 1.* Sed potius de secun-
da eius specie, quando scilicet pro probatione directo contra-
riæ intentionis sumitur, nobis loquendum erit. Dictum
autem fuit, hic non actum iri de vltima reprobationis specie
simpliciter considerata. Ergo videndum, quatenus de ea
respectiue & secundum quid hic nihilominus tractari potest.
Distinguendum autem fortasse erit: an reus actori funda-
mentum intentionis, negata tamen ipsa intentione, conces-
serit, & suas exceptiones peremptorias, quæ a Doctoribus fa-
cti & intentionis audiunt, opposuerit, aut an reus actori v-
trumque negauerit, & suas exceptiones peremptorias, sub iu-
ris appellatione venientes, opposuerit. Priori casu reus, ceu
constat, nunquam reprobatur, sed, cum ponendo & excipiendo
quasi actor fiat, suam intentionem exceptionibus inclu-
sam saltem probat, & hæc sub reprobationis nomine nun-
quam venire, nec ad eam referri potest, nam qui aliquid con-
cedit, concessum reprobare non potest. Posterior autem
discriminis pars, nostrum negotium propius attinget. Qui-
libet enim haud ignorat, quod, si reus actoris intentionem
negauit, & directo contrarium asserens, simul exceptiones
aliquas peremptorias opposuit, tunc, maxime quoad fori Saxo-
nici legem, non sufficiat, vt reus reprobaturus solum in eli-
denda actoris intentione sit occupatus, sed ipsi sub præiudi-
cio iniunctum etiam, vt cum reprobatione sua proprie sic di-
cta

Etā simul vno eodemque tempore exceptionum suarum oppositarum, quæ scilicet iuris dicuntur, probationem suscipiatur, hancque ipsi adiungat. Expresse enim hoc cautum legimus in *O. P. S. tit. 21. §. Do auch vb.* Soll er seinen Gegenbeweiß zugleich auff dieselben seine *exceptiones* richten. *Consentit Ordin. indic. Saxo-Gorb. Part. 1. c. 10. §. 18. vs.* Soll er seinen Gegenbeweiß zugleich auff dieselbe seine *exceptiones* richten. Non enim sufficit, *exceptiones* peremptorias allegari, sed & probari necesse est. *Carpzou. in Proc. tit. 13. art. 2. n. 6.* Et hoc sensu probationem exceptionis etiam reprobationem audiri posse arbitror. Isthæc autem in tantum procedunt, vt reus reprobatione sua ad exceptionum probationem non simul extensa, cum hac amplius non audiatur. *O. P. S. d. 1. vb.* und hernach weiter damit nicht gehöret. *Dn. Suendend. ad Fibig. pag. 646.* Ratio autem cur exceptionis probatio cum reprobatione sit coniungenda, consistit in eo, vt lites eo citius absoluantur. *conf. Martin. ad O. P. S. d. 1. n. 4.* Proinde quando infra *c. 2. §. 11.* dicitur, quod reprobatio pariter in probandis exceptionibus obseruetur, hoc semper de iuris exceptionibus, quæ in reprobatione a nobis sumpta simul deducendæ sunt, intelligi volo; minime vero de probatione exceptionum intentionis, quia ob has nulla erit disputatio, an ante vel post attestata publicata sint deducendæ.

§. III. An autem, si reus reprobationi renunciet, de quo v. *Renunciatio infr. c. 2. §. 13.* renunciatum simul videatur exceptionum probationi, quaritur? Equidem hoc affirmandum videtur ob *O. nis non excludit probationem exceptionis.* licet hoc sit, non tamen exinde fluit, vtrique etiam, cum vni saltem renuncietur, renunciatum esse; quicquid enim de vno dissimilium prædicatur, de altero contra negatur. Proinde rectius negatiue responderi potest, cum renunciatio sit actus per se nocuus, *Schilter. ad ff. Exerc. XI. §. 22. & stricissimi iuris, L. 27. §. 4. ff. de pact. ac vltra intentionem renunciantis, cuius quippe animus & consensum, renunciatio requirit, L. 14. §. 9. ff. de Adit. Edict. & specificata, non est extendenda, L. 21. C. ad Scr. Velleian. conf. Struv. Ex. 5. tb. 29. vbi*

Reus negans,
post affir-
mans ad pro-
bandas exce-
ptiones ad-
mittitur.

Ampliat. ur.

Reprobatio-
nis appella-
tio,
Generalis,
Specialis.

Reprobatio
quid fit?
Relatiue,

Petr. Muller. *Lit. d. 8. a.* Et sic nullus dubito, quin reus suas exceptiones iuris adhuc probare queat, quo tamen casu sola audiet probatio. Quid vero dicendum, si reus, lite negatiue contestata, postea affirmatiue respondeat, an ad exceptiones facti & intentionis probandas admitendus est? Resp. affirmando, modo litis contestationi exceptionem generalem e.g. non competentis actionis opposuerit, quia per hanc & reliquæ oppositæ videntur, dum id alioquin, quod in iudicium non est deductum, nec iudicis potestati est suppositum. *L. 18. ff. comm. Divid.* Ziegler. *iu Introd. ad Proc. c. 11. §. 9.* Quod si autem reus simpliciter negauit, omissa exceptione generali; conuictus postea, amplius non auditur, licet exceptionem e.g. solutionis, compensationis opponere & probare velit, & hoc propter temerariam inficionem. Auth. *Contra qui. C. de N. N. P.* vbi B. Brunnem. *Illustr. Dn. Stryk. in Introd. ad Prax. for. c. 16. §. 4. in fin.* Sin autem exceptio solutionis, compensationis &c. ex post facto oriatur, & reo innocens; puto, eum ad eam probandam admitti posse, licet nec generalem exceptionem opposuerit, aut licet in ipsa reprobatione, & probandis exceptionibus iuris defecerit, & hoc propter generalitatem textus in *O. P. S. Tit. 11. §. fin.*

§. IV. Synonymicas reprobationis appellationes quod concernit, non puto, me errare, si dixerò; eam vel generaliter vocari, speciem defensionis ipso iure competentem, ab Hartm. Pistor. *p. 2. qu. 2. n. 46.* Berlich. *p. 1. Concl. 38. n. 14.* vel specialiter, probationem defensionem, a Martin. *ad O. P. S. Tit. 21. in Rubr. n. 3.* probationem contra probationem susceptam, & probationem elusiuam a Carpz. *in Proc. Tit. 13. art. 2. n. 1.* probationem contrariam a Cardin. Tusch. *in Concl. Profl. Tom. 6. Concl. 797. n. 1. 3. 4. 5. 6.* Berlich. *p. 1. Concl. 48. n. 4.* probationem in contrarium a Cardin. Tusch. *d. l. n. 6.* a B. Brunnem. *ad L. 10. ff. de Prob. n. 4.* reprobam a Rebuff. *in Tr. de Test. n. 1.* quas appellationes Germani vno verbo, *Gegenbeweiß/* exhauriunt. *O. P. S. Tit. 21. in rubr.*

§. V. Reprobationis definitionem nunc addere methodi suadet ratio. Est vero ea probatio exceptionis. Dn. Suen-

Suendend, *ad Fibig. p. m. 547.* Quatenus autem ita definiri potest, ex supra in §. 2. dictis apparebit. Licet autem non placeat, ut prolixiorem a Carpouio *alleg. loc. traditam* definitionem allegem; libuit tamen hanc annectere; quod sit actus, quo aut probationis susceptæ fundamentum eliditur, aut exceptiones litis peremptoriæ debito tempore oppositæ (per idonea argumenta, suo respectu, rite & iuste,) probantur. Martin. *d. l. n. 2.* Cum enim hæc vltima omnes definitionis veræ regulas habeat, ipsamque reprobationis naturam affatim exhauriat; illi ad stipulari non erubescio: modo vocula actus non in sensu generali, quo omnem siue extraiudicalem, siue iudicalem, aut re aut verbis celebratum *L. 19. ff. de V. S. a. actum* venire dico, sed in speciali significato accipiatur, pro actu scilicet iudiciali in termino reprobatorio occurrente. *a. L. 3. C. de Condit. ob turp. Caus. a. L. 18. C. de Probat.*

Remisive.

Positiue allegatur.

§. VI. Si eius diuisionem paucis attingere libet, eam Quotuplex varie ad exemplum probationis diuidi posse constat. Diuiditur itaque in *artificialem* & *inartificialem*, cui correspondet diuisio in *indirectam* seu obliquam, cuius species tot sunt, quot causarum genera. Vultei. *de iudic. L. 3. c. 7. n. 8. & 14. & directam*, Lauterb. *in C. j. p. m. 422.* Pacian. *de Probat. L. 1. c. 37. n. 33.* & hæc fit per testes & instrumenta, *L. 2. C. de Testib. L. 11. C. de fide Instr. Eckolt. Tit. de Probat. §. 2.* Quibus Legum autoritas & partis confessio a Treutlero *V. 2. D. 4. ib. 2. Lit. a.* additur. Porro in *affirmatiuam* & *negatiuam*, Pacian. *d. l. & in veram & presumptiuam. t. t. ff. de Prob. & Presumpt. in plenam & minus plenam.* Vultei. *c. l. n. 15.* quæ posterior iterum in semiplenam maiorem, *L. 3. §. 2. ff. de Testib.* semiplenam simplicem *L. 9. §. 1. C. de Testib. C. 10. X. eod.* in semiplenam minorem abit. *a. L. 3. ff. de Testib.* Excellentiss. Dn. D. Mencke *in Tr. Syn. ff. p. 313.* Denique in reprobationem h. e. *reiectionem testium*, Rebuff. *in Tr. de Reprob. test. vel in reprobationem h. e. probationis refutationem*, & *exceptionum peremptoriarum Probationem.* S. P. O. *Tit. 21. §. do auch der Beweis* de quibus supr. §. 2. Et tandem in reprobationem vel *Legis*, vel *Hominis*, quæ prior posteriori est fortior, Hofst. *C. Pastoralis.*

§. fin.

per vias sui territorii publicas transeuntibus, *Rec. Imp. Aug. Vin-*
del. de ann. 1548. §. Berner / und zu noch mehrer beständiger Erhal-
tung, & Recess. Imp. ibid. de ao. 1559. §. damit dann die Obrigkeit.
 Stephan. *de iurisd. L. 2. p. 1. c. 7. n. 397. Illustr. Dn. de Rhezt in Inst.*
jur. publ. L. 2. Tit. 13. vel denique alius a iudice inferiore ad factam
 petitionem inculpatis de delicto nondum manifesto, datur, de
 quo conf. *Const. Crim. Car. V. a. 156. vbi Clafen, Carpzou. in Pr.*
Crim. p. 3. q. 112. Excellentiff. Dn. D. Grantz in Defens. inquisit.
cap. 5. m. 1. Sect. 1. per tot. Porro inuoluit attestatio diplomata
 comitibus Palatinis concessa, testimonia & diplomata Docto-
 ribus, Licentiatis, Magistris & Notariis, ab academiis vel
 comitibus Palatinis collata. Attestata medicorum & chir-
 urgorum vel super morbo aliquo in genere, vel in specie,
 super vulneris lethaliitate emissa, de quibus Excellentiff. Dn.
 D. Grantz. *d. Tr. c. 2. m. 4. Sect. 3. n. 231. seqq.* Refer huc literas
 natalitias, disciplinares, matrimoniales de facta benedictio-
 ne sacerdotali attestantes. Linck. *in Diss. de Lit. Naval. cap. 6. §. 1.*
Carpzou. in jpr. Eccles. L. 2. def. 315. n. 2. B. Dn. Philippi in Vsu
Pract. L. 1. Eclog. 47. Dimissorias seu affrancamenta, ex quibus
 homines proprii, iuris ciuitatis cupidi, manumissionem &
 libertatem docere tenentur. Idem *L. 1. Eclog. 39. n. 7. seq.* De
 quibus pluribus eiusmodi attestatis vid. Dn. D. Beyeri, *Volck-*
mann. Emend. p. 3. cap. 36. seq. Wehner. *in Obs. Pract. vb. Bücher.*
 Nec non matriculam Studioforum, Mascard. *de Prob. V. A. Concl.*
1297. catalogum militum & ciuium; imo scripturas ex archi-
 vis publicis desumptas; & ab eo, qui archiui custodiam haber,
 seu archiuario ex publico subscriptas. Gemin. *Cons. 82. n. 5. vs.*
Sed ad hoc. Cardin. Tusch. Tom. 1. Concl. 486. Et denique ex
 pluribus aliis breue, seu adiecto vocabulo, testatur, *Wutsh.*
Zettul. Lehns. Sinnung / in quo dominus attestatur, vasallum
 petiisse inuestituram, Struu. *in S. 1. f. cap. 10. apb. 4. modo illud*
 dominus suo sigillo simul confirmauerit. Illustr. Dn. Stryk. *in*
E. j. f. cap. 12. q. 16. Aut 2) in Specialiori, pro testium effatis & de-
 positionibus ad articulos nec non ad adiecta interrogatoria,
 datis, id quod *ex rot. tit. X. de testib. & attest.* sufficienter proba-
 tur & ita hic accipitur.

Inculpatis de
 crimine, da-
 tus.

Diplomata
 Comitum Pa-
 latin, aliaque.

Attestata me-
 dicorum &
 chirurgorum

Literæ nata-
 litias, discipli-
 nares &c.

manumisso-
 ric.

Matricula
 Studiofor.
 militum, ci-
 uium,

Scripturæ pu-
 blicæ.

Breue testa-
 tum.

b) specialiori
 apparet.

B

§. IX.

Attestatio
hic sumra di-
versimode
appellatur.

§. IX. Attestationes hoc nomine sæpissime venire,
vel ex *C. u. 19. X. de Testib. & Attest. Recept. Imp. de Ao. 1054. §. 56.* colligitur. Pro Synonymis vero agnoscunt; deposita,
Linck. *ad Decr. tit. de Test. & Attest. §. 10.* depositiones, Linck.
d. l. c. 3. caus. 4. q. 3. c. 30. X. de Test. testationes c. 3. caus. 4. q. 3.
L. 7. pr. ff. de Sponsal. Nou. 90. c. 4. vb. primitus sacramento, pub-
lica monumenta, cit. loc. c. 3. c. 4. q. 3. vi. sæpe sine. testi-
ficata c. 38. 44. 46. X. de Testib. Carpz. p. 1. c. 16. d. 34. n. 3. atte-
stata. tit. X. de Test. & Att. Brunnem. ad L. 13. ff. de Probat. n. 1.
dicta testium. c. 41. X. de Testib. Bartolus de Saxo ferrato in Tr.
de Test. n. u. Germanis vero audiunt: der Zeugen epyliche Aus-
sage / das Gezeugniß. S. P. O. Tir. 29. in pr. & seqq. der Zeugen
Aussage. Ordin. Cameral. Ratisbon. anno 1507. tit. 36. §. 12. Re-
cept. Imper. Ratisb. nou. 1054. §. 52. & 56. der Zeugen Sage und
Kunttschafft. d. Rec. Imp. §. 54.

Definitur.

§. X. Definitio attestacionum ex his suborta est talis,
quod sint responsiones testium habilium a probante pro-
ductorum, & præfuto prius iuramento, examinerum ad
propositos articulos & interrogatoria ab aduersa parte adiu-
cta, legitimo tempore factæ, ex quibus, iudici fide exinde fa-
cta, controuerfia pro vel contra deciditur. Et diuiduntur at-
& diuiditur. testationes in claras, euidentes & ambiguas, in directas & in-
directas, in veras aut dubias & putativas; in conformes & si-
bi contradictorias; in spontaneas, inductas, aut coactas; in
validas & inualidas, de quibus diuisionibus hic specialiter
tradere quædam, institutum prohibet; hinc potius ad alia
pergo.

Vox publica-
ras, in sensu
1) generali,

2) speciali,

§. XI. Vocis, publicatas, ortum indagare temporis
pretiositas prohibet. Dixisse tamen iuuabit; illam accipi vel
in sensu 1) generali pro publicum facere, euulgare, manifestare,
prout Iustin. in *Lib. 1. cap. 7. Plin. L. 4. Ep. 27. n. 5. Vlpian. in L.*
41. pr. ff. ad L. Aquil. in fin. vbi: secreta iudiciorum publicauit:
2) speciali quo idem ac confiscari denotat, atque hunc in effe-
ctum in L. 33. ff. Locat. vbi propter delictum locatoris & ven-
ditoris fundus publicatus est, & in L. 23. §. 2. ff. de S. P. R. L. 3. §.
5. & 8.

5. § 3. ff. de Bon. eor. qui ante sentent. l. 27. §. 11. seqq. ff. ad l. iul. de adult. & alibi inuenitur: vel 3) specialiōri, quando testium examinatum depositiones in rotulum conf. Rutger. Rulant. de Comm. p. 1. Lib. 5. c. fin. redactæ partibus litigantibus cum solennitate aliqua certisque requisitis publicantur & communicantur.

§. XII. Solennitates vero & requisita illa quod concernit, vel sequentia ostendere possunt. Publicationem attestationum iudex non ex officio procurat, sed facta a parte litigante petitione. Rosbach in Proc. ciuil. tit. 60. n. 2. Quæ petitio in scriptis ex obseruantia absoluitur, Magn. Dn. Suendendorff. ad Fibig. p. m. 658, non vero sub præiudicio, ac si oretenus eam sollicitare non liceret; Idem p. m. 659. Non tamen omnis, cuius interest, attestatum publicationem; sed illa saltem pars, quæ testes produxit, petit. c. 30. X. de testib. & att. Recess. Imp. nouiss. Ratisb. de ao. 1654. §. 54. vb. Coll in den vierten termin der Kläger. Nicolai in Proc. cap. 64. n. 15. Rothschütz, in Proc. art. 29. n. 1. Nellus a Sancto Geminiano in tr. de testib. n. 121. Qua petitione insinuata iudex ad partes decernit citationes; ipsi certum publicationis terminum præfigens. Dn. Suendendorff. ad Fib. p. m. 659. Rothschütz. d. l. n. 2. alias iudex eas publicare nequit. Nicolai d. l. Partibus tunc presentibus, nisi vna vel altera pars per contumaciam abfuerit, nec ante terminum dilationem impetrauerit, quo ad comparentis instantiam in absentem contumaciam attestaciones publicantur, Maranta in spec. aureo part. 6. tit. de proc. publ. n. 1. §. 2. p. 340. Martin. ad O. P. S. tit. 29. in rubr. n. 11. iudex modo ipsi tota causæ cognitio fuerit commissa, Ord. iud. Pomeran. tit. 54. §. 1. vers. dem Gerichte auch/nuda enim examinis commissio non sufficit, nec a commissario fieri potest. Marant. d. l. n. 6. testium depositiones vel in toto vel pro parte, per Notarium vel ipse legit, inquis; Hæ habeantur pro publicatis. Rosbach. d. l. n. 4. Nell. a Sr. Geminiano d. l. n. 120. Rothschütz d. l. n. 3. Quæ tamen solennitas hodie nec in Camera, vbi recognitis sigillis, extractis que expensis communibus, copiæ attestationum dantur

3) specialiōri
quid denotet?

Publicatio-
nem testa-
tionum pro-
curat iudex &
facta petiti-
one, vel in scri-
ptis,
vel oretenus,

a Producca-
te, &

emissa ad
partes citati-
one,

illis præsentibus,
licet vna pars
contumari-
ter abstet,

modo ipsi
causæ cogni-
tio in totum
competat,
testium de-
positiones
vel per Nota-
rium, vel ipse
legit & publ.
Quod hodie
aliter in Ca-
mera,

& in foro Saxo-
nico.

Rutg. Rulant. *de Comiss. d. l. n. 13.* nec in foro Saxonico obser-
vatur. Hic enim partes in termino publicationis se declarant;
attestationes pro publicatis se habituras: rogantes earum copiam.
Martin. *d. l. n. 16.* quam iudex partibus petentibus absq;
vitio nullitatis haud denegat. Roland. a Valle *Conf. 512. n. 45.*
conf. Hortens. Caualeanus *part. 5. de Testib. n. 10. p. 258.* Illa vero
partium declaratio eundem sortitur effectum, ac si tota depo-
sitione testium vel ab ipso iudice esset prælecta. Nicolai *d. l. n. 16.*

Omissio pu-
blicationis at-
testationum
non nocet,

nec sententia
ideo nulla est,
quod limita-
tur,
adducta Ru-
lanti,

& Rebuffira-
tione,

& responde-
tur ad pri-
mam.

§. XIII. Omissa vero attestationum publicatione iudi-
cium non vitatur, cum ea necessaria saltem, & de iustitia;
non autem de substantia processus sit. Dn. Suendendorff. *ad*
Fibig. pag. m. 657. Gail. *L. 1. Obs. 105. n. 1.* Mynsing. *Cent. 4. Obs. 52.*
n. 2. Petrus de Ferrariis *in Pr. Aur. tit. 12. p. 350.* Omissio eius
tantum ius litigatoris lædit; non vero ordinem iudicarium
peruertit. Gilhausen *in Arbor. iudic. cap. 5. ramusc. 13. n. 1.*
Nec lata sententia ob eius intermissionem nullitatis labo-
rat vitio. Rosbach. *d. l. n. 5.* nisi contra eam interposita
fuerit appellatio, Dn. Suendendorff. *ad Fib. p. 658.* quod
vtique permissum & salutare Doctores dicunt, cum alias
parti, contra quam probatum est, maximum grauamen
oriri possit; siquidem hac ratione exceptiones contra
testium personas & eorum dicta per indirectum ipsi ampu-
tantur, uti Rulant. *cit. loc. n. 4.* eamque & ipsa legis sanctio in
cap. 22. X. de Sentent. & Re iudic. requirit, vt Rebuff. *in Tr. de Pu-
blicat. Attest. n. 5.* Verum vtut Rulanti ratio rationabilis; non
tamen sufficiens est. Nam 1) parti aduersæ contra personas
testium excipere in termino productionis, & antequam iurent,
permissum est, & hoc non de iure communi solum *c. 7. & 31. X.*
de Testib. & Attest. sed Saxonico etiam. O. P. S. *tit. 20. §. Wenn*
es nun hierauff vb. Hätte aber der produci. Nicolai *in Proc. cap.*
59. n. 47. Et 2) per Interrogatoria consuetudine & iure Saxon.
introducenda non solum testium personas, sed & eorum dicta
inualidare satis potest. O. P. S. *tit. 20. §. Ein legl. Parth. vb.*
ob er zulässliche Interrogatoria, vbi Martin. n. 407. seqq. Imo 3) vi-
dendum arbitror, an publicatio saltem; aut an quoque com-
muni-

municatio attestatum denegata sit; priori casu nul-
lum incommodum adesse posse dixi; posteriori autem modo
communicatio attestatum non potest denegari; modo sit
talis causa, quæ earum disputationem admittit; quæ non so-
lum in Camera per Recept. Imp. nouiss. d. 20. 1654. §. 56. sed &
in Saxonia per O. P. S. tit. 29. aliisque in foris permilla est; nisi
partes ipsæ ei, quod ipsis concessum, renunciarunt. O. P. S. d.
2. §. Es sollen aber auch. v. do aber die Partheyen/ vbi Martin. n. 3.
Nec altera Rebuffi ex cap. 22. X. de Sent. Et re iudic. petita ratio ad secundam.
„ sufficiens erit. Nam d. c. verba: Depositionibus coram
„ partibus minime publicatis, nec ostensis eidem; non deci-
„ sionem vel sanctionem aliquam; sed partis exceptionem, quam
ramen Innocentius III. Pontifex ipse in fin. d. c. non appro-
bavit, inuoluunt. Accedit, quod non solum ibi publicatio; sed
communicatio etiam attestatum fuerit denegata, & sic ibi
non tam ob illam, quam ob hanc appellasse videtur Abbas in-
famatus. Quicquid igitur in hac quæstione proferri possit; Nostra iam
non obstat, quin breuibus me expediam, inquiens cum Dn. sententia ad-
Menckenio in Tr. Syn. Pand. p. 318. Publicationem attestatio- ditur.

§. XIV. Cessare publicationem attestatum in pos-
fessorio momentaneo, docet Meuius part. 7. Dec. 330. n. 7. ra-
tionem n. 4. addens: quia iudex iustius ambagibus illis inuti-
libus prætermisissis abbreviabit litem. Verum cum hæc ratio æ-
quitati & processui summarissimo valde affinis sit; ita & ei ad-
stipulari non dubitandum: præprimis, quia singularis posses-
sori momentanei natura hanc opinionem fortiter adiuuat.
Que eius singularitas vel in eo patet; quod summarissimum
nec leuiterationem Carpz. p. 1. c. 19. def. 24. n. 15. seq. nec appella-
tionem admittat. L. un. C. Si de moment. possess. fuer. appell. Brun-
nem. ad d. l. Carpz. L. 1. R. 13. Struu. Exerc. 50. ib. 4. Imo dum in
eo nec testium & attestatum reprobatio; nec harum di-
sputatio admittitur, vti Martin. ad O. P. S. tit. 20. pr. n. 486. ex
Rauchbar. Carpz. Nicol. Illustri Dn. Bornio, Dn. Suendend.
allegat; quem in effectum publicatio attestatum esset vr-

Zangerus in
omnibus cau-
sis summariis
eam cessare
docet,
quod non
procedit:
hinc distin-
guit Marti-
nus,

qui tamen
notatur.

Nostra sen-
tentia.

2) si per do-
cumenta pro-
batum.

genda. Verum Zanger. in *Tr. de Except. p. 1. c. 2. n. 11.* eam plane in causis summariis cessare putat, quia non est de substantia processus. Ast licet non sit de substantia; est tamen de iustitia & solemnitate processus. Et disputatio attestatorum etiam non est de substantia processus. *Ord. iud. Elect. Magd. cap. 37. §. 5.* & tamen ea ipso iure non cessat, conf. *Carpz. p. 1. c. 18. def. 2.* Hinc Martin. *ad O. P. S. T. 29. in Rubr. n. 4.* distinguit: an pars contra quam testes sunt producti, publicationem petat, nec ne: ita, vt priori in casu publicationem attestatorum in causis summariis admittat, non tamen posteriori. Verum cum non productus, sed producens publicationem hanc petere necesse habeat, vt ipse Martinus *d. l. n. 7. §. 8.* docet, non video huius distinctionis fundamentum. Quantum itaque mihi cernere datur, ita dicendum arbitror: distinguo inter causam simpliciter summariam & magis summariam seu tumultuariam; priori casu, qui causæ ordinariæ propius accedit, & in citatione ad minimum spatium trium sept. & demonstrationem solennem h. e. articulorum cum nominibus testium & directorio, vel cum documentis, exhibitionem, & interrogatoria aduersarii admittit, excepto casu, si demonstrans coram Notario testem examinandum producit, *Dn. Suendend. ad Fibig. p. 1414.* publicatio attestatorum omnino obtinet; qualis e. g. est causa mercatorum, in qua publicationem obtinere colligitur ex *Ordin. Proc. Mercat. Lips. art. 17. vb. Ohne Erwartung der citation zur publication der Bescheinigung.* Secus tamen erit in casu posteriori, vbi nulla prorsus processus alicuius figura attenditur, & facta actione per Ago; litis vero contestatione per Nego, testiumque, si demonstraturus quos habet, momentanea productione, & iurata depositione facta, lis illico deciditur, quales sunt causæ iniuriarum ad deprecationem. *Sächs. Pol. Ordn. do no. 1661. tit. von Injurien - Sachen §. 6.* studiosorum, militum, rusticorum, aliæque leuidenses. Atque sic ea, quæ in pr. huius §. dicta sunt, hic applicari possunt. Porro publicatio attestatorum cessat; si per documenta probatum. *O. P. S. tit. 29. §. Wenn aber Beweiß.* Nam dum facta

CAP. II. DE REPROBATIONE IN GENERE SPECTATA. 15

facta recognitio iamiam ad acta descripta; nec non super ea sententia, quæ semper, an sufficienter sit recognitum, Magn. Dn. Suendendorff *ad Fibig. p. 722.* propter sufficientis recognitionis incertitudinem requiritur, Carpz. *in Proc. tit. 14. art. 3. n. 18.* Excell. Dn. D. Philippi, Fac. Iur. Lips. Assess. *in Disp. de Recogn. Document. cap. 4. §. fin.* lata est, nulla plane publicatione attestationum, iamiam satis cognitarum, opus erit.

CAP. II.

De

Reprobatione in genere spectata.

§. I.

Ignoratis principiis ignorari ea, quæ sequuntur, dicit Dynus *in c. 20. de R. I. in 610.* Cum itaque de iis hactenus sollicitus fuerim; ad principiata quasi & rem ipsam iter suscipio.

Non exiguum vero probationis in iudicio esse usum, ex pluribus vel Mynsing. *in Comment. ad Tit. de Probat. X. n. 1. & 12.* Mascard. *de Probat. Vol. 1. Q. 1. n. 1. 6. 17. 20.* & passim, attestatur; dum nulla ferme causa in iudicium deducitur, quam aduersarius contradicendo non oppugnat, vt ideo dubia ea facta probationis auxilio egeat. Mynsing. *d. l.* Exinde etiam probationem, animam processus dicere non dubitauit Damhouder *in Pr. Civil. cap. 156. n. 1.*

Licet probationis usus haud exiguus sit:

§. II. Verum enim vero cum reis maxime fauendum ex causis tamen adductis
a. L. ff. de fer. & dilat. c. 32 de R. I. in 610. nec vlli litigantium defensio deneganda, quippe quod ipsum ex aduerso cuicunque iuri repugnat, Clafen. *ad Const. Grim. Carol. V. art. 73. n. 2.* conf. Pufend. *de I. N. & G. L. 2. cap. 5.* nec semper probans suam assertionem legitime & sufficienter probet, *a. L. 4. C. de Edend. a. L. 2. C. de Prob.* nec allegantis verba pro lege sint; ita, vt nec Papæ testimonium vbique firmum sit, Mascard. *de Prob. V. 1. Concl. 139. n. 13.* iustitiæ integritati, constantiæque iudiciorum valde conducit; vt reus aut ille, contra quem probatio est non excludit reprobationem,

per-

siue per testes, siue per instrumenta probatum sit quia ex recognitione nemo statim condemnari potest,

nisi in processu executiuo.

Limitatur.

Admittit igitur eam ius 1) naturale,

2) diuinum reuelatum,

peracta, ad reprobationem admittatur. Nec refert, an probans per testes aut per instrumenta probarit: nam licet recognitio facta fuerit; non tamen statim reus condemnari potest, sed sua reprobatione audiendus est. Dn. D. Philippi in *Disp. de Recognit. Document. cap. 4. th. 3. in fin.* Etsi enim recognitio contra recognoscentem præsumtionem faciat: illa tamen non est iuris & de iure, sed iuris tantum, quæ probationem contrariam admittit. Idem *d. D. c. 4. th. 6.* Hæc vero in processu ordinario; non autem executiuo procedunt. S. P. O. *tit. 24. §. Wenn auch.* Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 707.* Dn. Schmid. *in sua Inaug. sub. Dn. Wildvogel. de Recogn. Document. c. 3. §. 1. in fin. & cap. 5. §. 2.* nisi reus ex instrumento garentigato conuentus exceptiones in continenti liquidabiles opponere possit. Martini. *ad O. P. S. Tit. 39. §. 2. n. 49. seq. vid. infr. b. c. §. 11.*

§. III. Quibus ex productis nunc luce clarius euinci potest argumentum; Reprobationem vt vtilem non solum, sed necessariam quoque defensionem litigantibus, competentem, omni iure, constitutione an statuto esse licitam. Quod si enim ius connatum seu ius naturæ violentam sui defensionem contra aggressorem sine vlla offensione præeunte alterum inuadentem concedit. *L. 3. ff. de l. & l. 4. pr. ff. ad L. Aquil. L. 5. pr. L. 45. §. 4. ff. eod. L. 1. §. 27. L. 17. ff. de Vi & Vi arm. L. 2. 3. 4. C. ad L. Corn. de Sicar. Pufendorff. cit. loc. §. 1. & 2.* quis dubitat, nostram defensionem seu reprobationem, magistratus autoritate in iudicio absque corporali alterius læsione susceptam, iure naturali esse permissam? Nec ius diuinum reuelatum difensum facit; id quod omisissis aliis locis, ex textu canonico petendis, vnico exemplo vel luculentissimo, & ex libro apocrypho petito, probatum eo. Prouoco ad quotidianos SS. pandectarum lectores, annon illud in memorabili de Susanna historia inueniant: qua iuuenis quidam causæ patronus, cui Daniel nomen, pro hac ad mortem iam condemnata reprobationem suscipiebat, & articulis reprobatorialibus per propriam partis aduersæ iudicalem confessionem probatis, formosam & innocentissimam hanc mulierem post peractam reprobationem

probationem ex presenti supplicio vindicabat. Porro nec ius iustinianicum refragari potest. Licet enim illud formalem reprobationem non iniungat; virtuales tamen haud excludit. Reum enim excipientem suam exceptionem, velut intentionem, implere oportet, *L. 9. ff. de Probat. L. 5. 13. 19. ff. cod. L. 1. 2. ff. de Except. L. 17. ff. de Except. rei iudic.* Borcholt. *de Affion. cap. 1. n. 8. seq.* Hilliger ad Donell. *Lib. 23. c. 7.* Id quod clarius adhuc ex *L. 9. C. de Except.* patet, ubi reus suam exceptionem non statim probare debet, sed expectare potest, donec actor suam intentionem probauerit. Brunnem. *ad d. 4. n. 15.* quod pariter in *L. 19. C. de Probat.* reperitur, ubi idem Brunne-
mann. *n. 1. conf.* Pacian. *de Probat. L. 1. c. 68. n. 55.* Cardin. Tusch. *Tom. 3. Concl. 373. Lit. E.* Nigrinus in *Tr. de Protest. vb. Testatio. n. 42.* Mascard. *de Prob. V. 1. Concl. 37. n. 1. seq.* Quid igitur reus intentionem suam probando aliud, ac reprobationem, peragit, dum semper contrarium probare necesse habet?

§. IV. Ius Canonicum si euoluere liceat, nec hoc reprobationem reiicit; sed potius ipsi splendidius concedit privilegium, dum ibi non sola reprobatio, sed reprobationis reprobatio obseruatur, *c. 49. X. de Testib. Mynsing. in Comm. ad d. c. n. 3.* Brunnem. in *Proc. Ciuil. cap. 20. n. 81.* ita tamen, ut reprobatores reprobatoriorum reprobare sit prohibitum, ne lis in infinitum trahatur. *c. 2. de Rescript. in 6to. a. c. 15. de R. in 6to.* Angel. de Perusio in *Addition. ad Iac. Aegidii de Viterbio Tr. de Testib. n. 11. seq.* Quod tamen prius iure nostro Saxon. non procedit. Ibi quippe reprobatorii reprobatoriorum expresse sunt prohibiti. Dn. Suendorff. *ad Fibig. p. m. 645.* B. Philippi *ad O. P. S. Tit. 21. Conf. 3. n. 2.* nisi reo de nouo quaedam superueniant exceptiones, quas litis contestationis tempore ignorauerit, quibus reus, ignorantia suo iuramento confirmata, in articulis suis reprobatoriis uti, & actor sua iura opponere potest, quo casu vnico reprobatorii reprobatoriorum nostro iure valent. O. P. S. *Tit. 21. §. do auch vb. Es wäre denn.* ubi Martin. *n. 9.* Carpz. in *Proc. tit. 13. art. 2. n. 46.* Idem *p. 1. c. 16. d. 14. n. 5m.* Nicolai in *Proc. cap. 63. n. 10.* Quos tamen proprie reprobatorios esse,

3) iustinianeum,

4) Canonicum,

quod reprobationis reprobationem permittit, non tamen ulterius.

Ius vero Sax. reprobationis reprobationem excludit, quod quidem exceptionem patitur,

- quam Ziegler esse, dum actor in his solas rei exceptiones denuo subortas, rus non agnoscit, quas hic probare intendit; infringere solet; inquit Ziegler. *ad O. P. S. tit. 21. vñ. reprobatorii reprobatoriorum. p. 146. seqq.* Ex quibus nunc simul innotescit: iure quoque Saxon. reprobationem esse permissam, a quo simul ea sua solennia determinata accepit, vt apparet ex Const. Aug. 16. p. 1. vñ. Wenn auch das Gegentheil O. P. S. tit. 21. in pr. Nec alia fora reprobationem Receß. Imp. Ratisb. d. 20. 1654. §. 48. 49. 54. Gail. L. 1. Obs. 105.
- 6) Imperiale, reiciunt. Obseruatur & illa in Imperio eiusque Camera. Rosbach. in Proc. Ciu. Tit. 60. n. 9. In Territorio Gothano. Ord. iud. Saxo-Goth. part. 1. cap. 10. §. 14. vñ. Wer Gegenbeweis führet will. In superioris Lusatie iudiciis. Oberlaus. Proc. Ordn. part. 1. tit. 20. vñ. Jedoch do ein Partij auff des andern angemastete Beweisung einen Gegenbeweis führen wolte. In Ducatus Magdeburgici foris. Ord. Elect. Proc. Magd. de 20. 1686. tit. 30. §. 18. aliisque pluribus in curiis.
- 7) Gothanum
- 8) Lusatiense,
- 9) Magdeburgicum aliq;

Obtinet in processu 1) criminali, tam accusatorio, quam inquisitorio;

§. V. Quibus autem in causis & processibus reprobatio obseruetur, nunc videndum. Obtinet itaque ea in processu 1) criminali c. 35. X. de Testib. eoque tam ordinario seu accusatorio, Carpz. in Pr. Crim. quest. 106. n. 80. Martin. ad O. P. S. tit. 21. pr. n. 3. quam inquisitorio. Quid enim impedit, quin quoad effectum reprobatio dicatur; si reus aut accusatus contra articulos inquisitionales conficiat suos defensionales, perque eos suam innocentiam deducat; quod ipsi permissum in Sax. Ordin. Polit. de 20. 1612. Tit. von Inquisition-Sachen n. 5. in vñ. Und do er zu seiner defension etwas dienlich erachtete; solches in Schriftten die Zeugen gleichfals darüber zu befragen übergeben möge. Confir. Crim. Carol. V. art. 72. Struv. in pr. R. G. f. L. 4. t. 1. 19. apb. 13. Accedit, quod in processu criminali tam stricte regulis iuris non sit inharendum. Carpz. in pr. Crim. q. 114. n. 16. Obstat autem videtur c. 12. X. de Probat. vbi contra probationem affirmatiuam, quod reus deliquerit, non admittatur rei reprobatio, qua se non deliquisse probare nititur. Resp. reprobatio ibi ideo non admitti debet, quia iam iam sufficienter & luce meridiana clarius eius delictum sit probatum, ita, vt nihil amplius

Obst. C. 12. X. de Probat.

plus, ac eius condemnatio restet: quo casu reprobatio plane friuola & temeraria esset, & litem in longinquum porrigeret, vt ex carceris diuturnitate pœnæ mitigationem sperare forte posset, conf. Carpz. in *Pr. Crim. q. 149. n. 43. seq.* Brunnem. *ad L. 25. ff. de Pen. n. 1.* Tiraquel. *de Pen. temp. caus. 41.* Mynsing. in *Comm. ad d. c. n. 7.* Const. Crim. Carol. V. *art. 69.* vbi Clafen.

§. VI. Et 2) Ciuili, eoque iterum vel ordinario vel summario. *Clem. saepe de V. S. O. P. S. Tit. 21. Pr. vb. Soll er damit in denen Gällen / vbi Martin. n. 4. Zanger. de Except. part. 1. cap. 2. n. mibi 9.* Nec de summario dubitare licet. Quamuis enim pontifex in *d. Clem. saepe.* litem, quantum iudex poterit, breuiorem facere iubeat: attamen & adiicit; iudicem non oportere litem ita abbreviare, quin probationes necessariæ, & defensiones legitimæ admittantur. Diuersitas tamen ratione appellationis hic interuenit, vt in processu ordinario reprobatio ordinaria & solennis; in summario autem summaria, minus solennis seu remonstratio aut demonstratio contraria deprehendatur. Carpz. *p. 2. c. 7. d. 17. & lib. 3. r. 75. n. 13.* conf. Dn. D. Philippi *Disp. de Demonstratione cap. 4. §. 13. & cap. 6. §. 1.* Quæ remonstratio in possessorio quoque momentaneo obtinet. Carpz. *cit. loc.* Processum autem executium quod conuenit; reprobatio ibi cessat; nisi via ordinaria ex instrumento gaurentigato agatur. Dec Elest. nouiss. *12. vb. Es würde denn die Schuld. vbi B. Philippi Obs. 2. n. 3.* Carpz. *L. 3. r. 63. n. 19. seq.* Nicolai in *Proc. cap. 63. n. 3.* Denique notare est, quod tam contra probationes & demonstrationes veras, quam fictas admittantur reprobationes & remonstrations. Martin. *c. l. n. 5.* Nicolai *d. l. n. 2.* Licet etiam conuentum sit, vt partis assertio stetur; illa tamen conuentio semper ea sub conditione tacita iniri solet; nisi pars aduersa probare velit contrarium. Berlich. *p. 1. Concl. 39. n. 14.* Quod vterius ampliatur, vt nec a statuti cuiusdam dispositione hæc reprobandi facultas adimi possit, positio, quod statutum vellex enunciatis adhærendum esse, iubeat. Berlich. *d. l. n. 16.*

§. VII. Reprobationem esse remedium defensiuum

C 2

ipso

Imponitur
reprobatio a
iudice,

lata ideo sen-
tentia,
licet proba-
tio sit absolu-
ta:

modo per in-
strumentum
fuerit pro-
batum.

Alias repro-
batio simul
iniuncta pro-
batione in-
iungitur.

Non tamen
absolute iudi-
cis sententia
requiritur,
competit ita-
que, si iudex
eam omiserit,
& licet con-
tra omisio-
nem leutera-
tionem re-
quirant:
dissentit ta-
men Ziegler.
cum leutera-

ipſo iure competens, aſerui. Hoc autem non obſtante, non ad proprium & inordinatum cuiusque arbitrium; ſed ad interlocutoriam iudicis ſententiam ſuſcipi ea debet. Sicut enim nulla probatio ſine iudicis decreto fieri debet, vt ex Weſenbec. proponit Petrus Muller. *in not. ad Struv. Exerc. 28. ib. 6. Lit. a.* ita & reprobatio, *a. c. p. X. de Probat.* cum hæc correlata ſint, ideoque eorum vna eademque natura. Proinde non prius quam lata deſuper ſit ſententia; reprobationem inſtitui poſſe arbitror. Quod obtinet, etiamſi probatio iamiam ſit absoluta; modo per inſtrumenta ea facta fuerit: tunc enim pronunciare ſolet iudex *das Beſt. die documenta ſub A. & B. zur Nothdurfft recognosciret/ und wird nunmehr mit dem Gebenweife gebührend billig verfahren/* vti in cauſa H. D. a S. contra W. a L. ao. 1691. Menſ. Sept. pronunciatum. Sin alioqui nondum probatio ſit inſtituta: reprobatio ſimul iniungitur, & tunc moris eſt pronunciare: *daß Rſr. die angegebene Poſſeß beß. Gegenbeſcheinigung vorbehältlich / in Sächſ. Triſt zſförderß beyzubringen* (de qua voce confer. haud grauatim Ord. Elect. Proc. Magd. *c. 30. §. 22.*) ſchuldig. Ita celeberr. Facult. iur. Lipſ. ao. 1703. menſ. Sept. in cauſa W. C. V. a. T. contra Vniuerſitatem ꝛu L. reſpondit. Ex quo præiudicio ſimul innotefcit; non ſolum in reprobatione ordinaria, ſed & ſummaria iudicis ſententiam requiri. Verum enim vero hæc non pro parte reprobationis eſſentiali dicta volo, dum perſpectum ſatis habeo, licet ea a iudice, etiam ad partis reſeruationem, non fuerit impoſita; tamen eam competere, S. P. O. *Tit. 21. in Pr. Carpz. in Proc. tit. 13. a. 2. n. 9.* cum reprobationi maximopere ſauendum, & potius ea amplianda, quam coanguſtanda ſit. conf. Crauet. *Conf. 203. in ſu. Conf. 207. n. 9.* Quodſi vero eam iudex omiſerit, præſtare dicunt DD. vt reus contra omiſſionem interponat leutationem, ne quaſi tacitæ eius reiſectioni ob præteritionem præſumtæ conſenſiſſe videatur. Berlich. *p. 1. Concl. 59. n. 10. ſeqq.* quod tamen ob verba initialia O. P. S. *Tit. 21.* Ziegler. latius explicanda minime neceſſarium putat Ziegler. *ad d. T. v. Solche clauſul aber p. 144. ſeqq.* Proinde licet leuteratio deſerta

ferta fiat, nec tamen reprobatio amissa est, ob rationes, quas habet Dn.; Suendendorff. *ad Fibig. p. m. 631. Carpz. p. 1. c. 16. d. 13. n. 5.*

§. VIII. Illi regulariter onus probandi iniungi, qui dicit vel affirmat, attestantur vulgata iura *L. 2. ff. de Prob. L. fin. C. de R. V. c. 3. X. de Caus. Poss. & Propr.* quod non in processu civili solum; sed in criminali quoque valet. *c. 1. Caus. 2. q. 5.* Licet etiam reus turpis sit persona, cum iustitia suum cuique tribuens, non iuxta litigantis; sed litis bonitatem pronunciare soleat, arg. eorum, quæ habet Meuius *part. 9. Dec. 94.* nam quando quærimus de simplici iustitia, non curamus merita personarum. Bald. *in C. Sedes. prope fin. X. de Rescript.* non obstante Marci Catonis dissentio; qui actorem absoluit a probatione, si reus est turpis persona, vid. Pacian, *de Probat. L. 1. c. 7. n. 10.* quod tamen ob textus generalitatem *in c. 2. & 3. Caus. 4. q. 2.* minime affirmari potest. Ex quibus præmissis elucet, ex adverso neganti incumbere reprobationem. Hinc reus li-
 rem si negativæ contestatus sit, actorisque intentionem simpliciter negaverit: actori imposito probandi onere, ad reum reprobatio spectat: contra si reus affirmatiue cum annexa exceptione peremptoria iuxta *L. 9. C. de 2. Except. litem sit contestatus*, (quanquam hæc exceptionis peremptoriæ oppositio formalem litis contestationem non inducit, *c. 2. X. de L. C. in 610. Eckolt. ad ff. Tit. de iudic. §. 2. vbi Dn. Suendend. vb. An per oppositam*) tunc reprobatio actori ad-
 judicatur. conf. Pacian. *de Prob. L. 1. c. 68. n. 53.* Et hoc ipsum ex generali verborum conceptione in Const. Aug. *16. p. 1. & O. P. §. in Pr. fluere videtur.* Quibus consentiunt Resol. Grauum, *de ao. 1653. & 1657. Tit. von iustitien Sachen. grau. 21. Martin. ad O. P. s. d. l. §. 1. Carpz. in Proc. tit. 13. art. 2. §. 2. Meuius part. 7. Dec. 128.* Hinc si reo exceptionis probatio imponitur, modus enunciandi est talis: *Darwider St. seinen Gegenbeweis etc. billig vorbehalten wird.* Dn. Suendend. *ad Fib. p. m. 548.* Atque ita Dnn, Scabin, Lipsi. in causa iniuriarum D. S. contra D. B. vbi actor reo iuramentum in negationis casu detulerat, hicque illud præ-

tione deserta,
 reprobatio
 nihilominus
 competat.
 Affirmanti
 probatio,

et si reus tur-
 pis persona,

Dissentit
 Marcus Cato.

Neganti re-
 probatio im-
 ponitur,
 tamque reo,

quam actori,

vbi modus e-
 nunciandi ta-
 lis est.

Sive negans
eam sibi re-
seruauerit,
nec ne;

fin hoc, pro-
nunciatur:

fin illud, pro-
nunciatur:

& hoc in sum-
maria repro-
batione æque
procedit.

Reprobat re-
us a) intentio-
nem actoris
in facto,
quod non
presumitur,
et huc vel af-
firmatiuum,
& hoc aut
notorium,
quod proba-
tionem respu-
it,
nisi notorie-
tas negetur;

præstiterat, excepto vnico membro, cui exceptionem defen-
sionis necessariae opposuerat; ao. 1690. mens. Octobr. respon-
derunt. Nec refert, an negans seu reus sibi reprobationem
reseruauerit, ne ne: nihilominus ea ex generali defensionis
capite gaudet. O. P. S. t. 21. pr. vbi Martin, n. 6. Carpz. p. 1. c. 16. d.
13. n. 4. & in Proc. t. 13. a. 2. n. 9. Berlich. p. 1. concl. 39. n. 8. Diuer-
sus tamen tunc respondendi modus est. Quando enim reus
eam sibi non seruauit, ita pronunciat: Darwider Besl.
der Gegenbeweiß ic. billig vorbehalten wird. ita ex Facult. Iur.
Lipsf. mens. Mart. ao. 1703. ad Ducalis Regiminis Leucopet-
rensis requisitionem in causa I. S. contra S. H. dato responso
cognoui. Sin autem de ea protestatio sit facta, laudata Facult.
Iurid. Lipsf. mens. April. ao. 1703. in causa G. T. contra G. E.
seq. in mod. pronunciauit: Darwider Besl. der NB. bedungen
& Gegenbeweiß ic. billig vorbehalten wird. Quam pronuncian-
diforma in reprobatione summaria æque obrinet, prout ex
prælaudatæ Facult. Iur. Lipsf. ao. 1703. mens. Maii in causa D. M.
contra C. E. & mens. Augusti in causa H. D. a S. contra I. L. &
mens. Nou. in causa I. F. M. contra D. K. Responsis didici.

§. IX. Vtrique litigantium reprobationem pro ratione
responsionis a reo factæ esse communem dictum fuit. Nunc
videndum, quid reprobari debeat? & facilis est responsio,
quod reum & suas exceptiones probare, & actoris intentio-
nem in facto aut iure consistentem refutare oporteat; De facto
constat axioma: In factis consistentia non presumi, nisi de
ipsis constet, arg. L. 7. §. 3. ff. de Curat. furios. L. 16. C. de Probat.
Guidon. Papæ Consil. 221. n. 2. in fin. Factum autem illud est vel
affirmatiuum vel negatiuum, seu factum & non-factum. Fa-
ctum affirmatiuum seu factum est vel notorium vel dubium.
Illud nulla indiget, probatione. c. 15. Caus. 2. q. 1. c. 3. X. de Testib.
cog. c. 31. X. de R. I. in 610. arg. L. 1. §. fin. ff. de dot. preleg. L. 137. §. 2.
in fin. ff. de V. O. Quod si enim Mercurius Iuolenum ab
Aristarcho interfici ex propinquo viderit; euidencia patrat
sceleris non indiget clamore accusatoris. c. 9. X. de Accusat. nisi
notorietas illa a parte aduersa negetur, quo casu, non quate-
nus

nus euidencia adest, sed quatenus ea negatur, probari illa solet. Martin. *ad O. P. S. Tit. 20. §. 1. n. 297.* conf. Mascard. *de Probat. V. 1. Q. 2. n. 21. & Vol. 3. Concl. 1107.* Hoc vero factum dubium est aut dubium, vel antiquum vel nouum. Illud probatur & quidem per communem antiquorum relationem, sic confines per solam famam antiquum, probantur, *c. 13. X. de Probat.* Hieron. de Monte Brixiano *de Finib. Regund. c. 55. n. 10. & cap. 56. n. 1.* per libros antiquos, per historias, per scripturam priuatam aut lapidi in scriptam, *arg. c. 6. Caus. 24. q. 2. arg. L. 2. pr. ff. de Aq. & aq. plu. arcend.* Guidon. *Papæ Conf. 88. n. 2. & Consl. 244. n. 3.* per auditum *c. 47. X. de Testib.* quia antiquum difficilis est probationis. Gilhausen *in Arb. iudic. cap. 6. p. 1. §. 26.* Hoc nouum, quod hominis memoriam non excurrit, ordinario modo probatur, *arg. L. 2. ff. de Probat.* alias enim facti interpretatio prudentissimos potest fallere, *L. 2. ff. de iur. & facti. ignor. L. fin. ff. pro suo.* Factum autem negatiuum seu vel negatiuum, quod non factum quod concernit; illius per rerum naturam nulla vel negatiuum, quod est probatio. *L. 23. C. de Prob. L. 10. C. de N. N. P. C. 5. X. de Renuc. C. 11. X. de Probat.* Sicut vero nulla regula sine exceptione, ita & hæc multis modis recipit limitationes, quas suggerunt vid. limitationes remissive. Eckolt. *ad ff. tit. de Probat. §. 3.* Lauterb. *in C. j. p. m. 423.* Pacian. *Lib. 1. c. 16. & c. 38. seqq. & passim.* Mascard. *de Prob. V. 1. Concl. 77. n. 1. & V. 1. Concl. 70. n. 6. Vol. 1. Concl. 205. n. 6. & alibi.* Quod si vero nunc factum sit reprobandum, illud directo contraria oppositione Bart. *ad L. Prima §. de iei. ff. de Vi & Vi arm.* Guido. *Papa in Consl. 134. n. 5.* reprobarur.

§. X. Porro intentionem actoris (nec non exceptionem in iure constituentem, quod rei) sæpius in iure deprehendimus. Hoc autem est vel scriptum, quod primum vel non scriptum. Illud nullam requirit probationem vel scriptum, & nulla probatione indiget, *L. 2. ff. de iur. & facti. ignor.* Hinc Præctici articulis in iure constitentibus subscribere solent: Dieser Articül ist iuris, und braucht keines Beweises. Nec obstat *L. 5. ff. de Probat. vbi pars Nec Obst. L. 5. ff. de Prob. ad d. L. Lit. a.)* prohibitum specialiter lege vel constitutione, probare tenetur. Resp. non debet ibi pars aduersa ius in thesi, & in se consideratum probare; sed saltem iuris applicationem

Nec Obst. L.
79. §. 1. ff. de
iudic.

Licet tn. iura
partium,

nec non ius
in thesi alleg.

si 1) sit dubi-
um,

ratione iudi-
cis vel parti-
um;

probatur il-
lud.

2) si ipsum ius
negetur.
vel non scri-
ptum est, &
hoc proban-
dum est,

Obstat.

Quando ius
reprobati
queat?

nem & in hypothesi, quod aduersarius propter ius quoddam specialiter constitutum ab aduocatione sit depellendus. Proinde nec obstat *L. 79. §. 1. ff. de iudic.* vbi iudicibus de iure dubitantibus, quia non de iure in se, sed de eius constitutione, aut applicatione dubitarunt. Quando itaque dicitur: Curia novit iura, Petr. Müller. *in not. ad Struu. Exerc. 28. th. 8. lit. a.* hoc non de iure partium, sed de iure in se spectato obtinet, atque sic nihil impedit, quo minus iudicem iura partium allegando informare aut adiuuare liceat, Struu. *d. Exerc. th. 8.* Dn. Mencken. *in Tr. Syn. Pand. p. 315.* Martin. *ad O. P. S. tit. 20. Pr. n. 281.* imo nec iniquum erit; ipsum ius constitutum allegare; dum & iudicis memoria mortalitati est obnoxia; & pro eo; quod ius ipsi notum esse debeat; militat præsumtio iuris, contrarium admittens *L. 20. C. de Probat.* Hinc & ex his oritur (1) limitatio; si ius sit dubium non in se, cum id semper certum sit, *L. 2. ff. de iur. & fact. ignor.* sed ratione iudicis vel partium, quod tunc cum omnibus circumstantiis probari debeat, *c. 9. X. de Probat. c. 31. de Elect. in 6to.* Carpz. *p. 2. c. 11. def. 32. n. 4. & 2)* nisi ius ipsum absque vilo iudicio negetur. Wefenbec. *in Parat. de Probat. n. 7.* ius non scriptum quod spectat, illud omnino probandum, cum sit facti, inque facto consistat. *c. 1. de Constit. in 6to.* Quod eousque ampliatur, vt nec iudici, nec Principi de eo attestanti credatur, hinc testibus solum vel instrumentis publicis illud asseritur. Carpz. *p. 1. Dec. 3. n. 21. 22. 23.* [B. Philippi *Lib. 1. Eclog. 28. vbi præiud.* nisi esset consuetudo generalis in toto recepta-territorio. Gail. *L. 1. Obs. 36. n. fin.* Obstat autem, quod consuetudo sit ius *L. 32. 33. 35. 36. 37. 38. 40. ff. de LL. Gail. d. 1. n. 13.* ergo non probandum. Resp. probari eam non in se, & ratione suæ essentia; sed ratione introductionis, quo casu facti est, dum per solos priuatorum actus introducit, & sic ab allegante probatur. *L. 1. C. Que sit long. Consuet.* Dn. Suendend. ad Eckolt *Tit. de prob. §. 4. vb. Questiones iuris.* Struu. *d. l.* Hinc conclusum: Quotiescunque actoris intentio in iure probando consistit; toties reprobatio in eo iure refutando locum obtinet.

§. XI.

§. XI. Quæ cum ita sint, reprobatio non tantum in remouendis ab actore probatis commoratur; sed & ulterius ea procedit, dum in exceptionibus peremptoriis probandis, quibus reus suam intentionem asserere nititur, occupata est, cum & per indirectum probationes probationi contrariæ admittantur. Angustola in *Consl. Lib. 3. cas. 55. n. 7.* Exceptiones autem vulgo diuidi in dilatorias & peremptorias communis iuris est; non vero de illis, quippe quæ ante litem contestatam remoueri debent, S. P. O. *Tit. XI. §.* Es soll aber gleichwohl, sermo teritur, sed de his. Has itaque reus, vt litis contestationi illico annectat, necesse habet, & hoc non solum iure Camerali receptum. Ord. Cam. de *ao. 1500. tit. 12. §.* Ob aber der Antwort. Rec. Imp. Ratisb. de *ao. 1654. §. 37. vb.* Wie auch was er dabey dilatorie oder peremptorie einzuwenden haben möchte/ alles auf einmahl. & *§. 38. vb.* Nichts desto weniger aber/ & *§. 76. vb.* oder ihre exceptiones. Sed & iure Saxonico sancitum deprehendimus in S. P. O. *Tit. XI. §.* was aber die peremptorias. vbi Martin. *n. u.* & quidem sub poena præclusionis tam de iure Imperii, ob d. Rec. *§. 37. vb.* bey Straffedet præclusion, quam iure Saxonico, S. P. O. *d. t. §.* Es soll aber auch, *vb.* auf einmahl einbringen / oder hernacher nicht gehöret werden. & eadem *tit. 21. §.* do auch der Best. Hinc si reus eas litis contestationi non opposuerit, amplius illas opponere nequit, nec articulis reprobatoriis includere eas valet: si de facto fecerit, iudex super iis non debet pronunciare. Carpz. in *Proc. tit. 9. art. 7. n. 9.* Martin. *ad O. P. S. d. l. n. 3.* cum iudici non liceat de legibus iudicare, aut contra illas, sed secundum eas. *c. 3. dist. 4. nisi i* istæ exceptiones de nouo superuenerint, & reus iurato obtineat, se tempore litis contestatæ illas ignorasse. O. P. *S. d. l. vb.* es wäre denn. vbi Dn. Philippi *Consl. 3. n. 5.* Percepti tamen casum singularem, quo a reo exceptione compensationis opposita, actori eam admittere nolenti, per sententiam imponeretur iuramentum. Cum vero postea exceptio transactionis superueneret, & actor terminum ad iuramentum extraheret, rei que contumaciam, præstare iuramentum calumniæ recusantis, & vrgentis transactionem, accusaret; pronunciatum

& b) probat
simul suas ex-
ceptiones.

peremptorias.

quas L. C. an-
nectit
tam de iure
Imp.

quam Saxonico,
sub præclusi-
one;

ulterius eas
opponere
non potest,

nisi b) de no-
vo superue-
nerint.
Not.

D

tum

cum porro: Daß vor allen Dingen Kl. wenn er die vorgeschätzte exceptionem transactionis nochmalen einzuräumen nicht gewillt / darüber sein Gewissen / auch Wissenschaft und Wohlbedacht / dahin es ihm auf diesen Fall gestellet / nach vorbergehenden Befehl. principalem Eydt vor Gefährde zu eröffnen schuldig / er wolle denn daselbe mit Verweiss verretten / oder Befehl. dem Haupte Eydt referiren / damit wird er in gehöriger Frist billig zugelassen / ferner darauf zu beschehen / W. R. ist. B. R. W. qui casus in causa C. D. contra V. C. B. coram iudicio Mercat. Lips. ao.

(2) nisi contra executionem opponendæ sint,

& in continenti liquidabiles,

quod de omnibus in continenti liquidabilibus procedit.

1683. ventilatus est. vel 2) nisi contra executionem sint opponendæ, modo sint in continenti liquidabiles. Martin. ad Proc. Tit. 39. §. Wenn aber das Urtheil n. 61. & 118. Dn. Philipp. ad O. P. S. tit. XI. Conf. 6. n. 4. Carpz. L. 2. R. 3. n. 24. alias in reconuentionem reiciuntur, finita executione, in quo postea iudicio per modum actionis tractantur. Martin. d. l. n. 119. Carpz. d. l. n. 25. Idem p. 3. Dec. 269. n. 16. Quod non solum de exceptionibus solutionis & compensationis; sed & aliis in continenti liquidabilibus, & altiorem indaginem non requirentibus procedit. Finckelth. Obs. 119. n. 10. vbi de exceptione N. N. P. ipsi res est; Nec obstat O. P. S. tit. 39. §. Wenn aber das Urtheil, cum Serenissimus non dispositiue & taxatiue, sed comprehensiuè & exempliatiue locutus sit; & faciunt huc L. 3. ff. de Conflit. Princ. & rationes, quas Finckelth. Obs. 36. n. 26. habet. Imo ipsam hanc sententiam non sola Doctorum schola, Martin. ad O. P. S. d. l. n. 49. seqq. Carpzou. p. 1. c. 8. d. 17. & 26. Idem L. 2. R. 2. sed & expressa Serenissimi Electoris Saxonici sanctio in Dec. nouiss. 2. vbi Dn. Philipp. Obs. 8. comprobatur.

Quid si eas L. C. præmittat?

Aut ante L. C. de iis opponendis protestetur?

§. XII. Quodsi vero reus earum oppositionem anticipet, easque litis contestationi præmittat; ipsis ideo non privat, sed reiciuntur saltem post litem contestatam opponendæ. Carpz. p. 1. c. 3. def. 14. n. 3. imposita reo litis contestatione. Idem in Proc. Tit. 9. art. 7. n. 20. Non tamen reus prohibetur, vt ante L. C. de exceptionibus suis peremptoriis post L. C. opponendis protestari, easque sibi saluas ac integras referuare possit. S. P. O. Tit. XI. §. Was aber die peremptorias. vbi. Man mag aber

aber nichts desto weniger. Nam dum secundum communem theoriam audimus, protestationem conservare ius protestantis. *arg. L. 22. pr. ff. de Legat. 3. arg. L. 14. §. 3. ff. de Relig. & sumt. funer. Coler. Dec. 289. n. 1.* inde & nostro in casu protestationem non absque effectu abhibendam esse Serenissimus iussit.

Consistit autem effectus in eo: ne putet anticipans, se ob factam anticipationem perdidisse suas exceptiones, easque post L. C. non posse repetere, vt Martin. *ad d. §. n. 13.* si scilicet ante L. C. obiectæ & a iudice attentæ non fuerint. v. Ziegler. *ad O. P. S. d. t. XI. ob.* Man mag aber nichts desto weniger *pag. 32.* Quod si autem exceptiones istæ sint litis ingressum impediennes, tu- colitis contestationi præponuntur, eo effectu, vt reum a responsione & litis contestatione, non vero a tota instantia liberent. O. P. S. *rit. XI. §.* Wann nun also die *exceptiones.* Carpz. *p. 1. c. 3. d. 15. n. 5.* Quod non solum Innocentius IV. Pontifex *in c. 1. de Lit. Contest. in 610;* sed & Serenissimus Saxo in O. P. S. *Tit. XI. §.* Es wären dann dergleichen *exceptiones.* Meuius *p. 3. Dec. 225. Dn. Suendend. ad Fibig. p. m. 399.* constituerunt & docuerunt; quales sunt illæ improprie, nempe rei iudicatæ, trans-

actionis, iurisiurandi, præscriptionis, solutionis, acceptilationis, pretii non soluti, non secuti implementi, de quibus Martin. *c. 1. n. 8. seqq.* prolixè agit. Nec non exceptio exclusionis per testamentum, hereditatis petitori opposita, ceu responsum a Facult. Iurid. Lips. in causa Lic. I. C. F. contra Claram Elisabetham F. ad Concilii Academicæ requisitionem mens. Mart. a. 1683. Aliter iuxta ius commune quoad tres priores excep-

tionem aliquoties assertum. Ex eo nunc infertur; non per ab-

Effectus huius protestationis.

Quid, si sint litis ingressum impediennes?

Quales sunt?

Quid circa Priores tres exceptiones ius commune?

Quomodo in continenti liquidabiles probentur?

Reprobatio reprobantis arbitrio relicta est.

Quomodo in continenti liquidabiles probentur?

Reprobatio reprobantis arbitrio relicta est.

solutam quandam necessitatem reprobaturum eam suscipere obligari, sed eius arbitrio illam esse relictam censeo, quod expressa O. P. S. Tit. 21. in pr. verba ostendunt, vbi: So ein Partß auf des andern angemahnte Verweisung einen Gegenbeweiß sühren wolte. Ex quibus video, Potentissimum Legislatorem non solum sub conditione, quippe quæ regulariter nihil infert, locutum, sed & de actu voluntario ob adhibitam voculam, wolte/ quæ nullam sane necessitatem, bene tamen sibi relictam liberam agendi facultatem inducit, cogitasse. Quod & ipsum Serenissimum Serenissimi nostri Legislatoris Auus iam antea in

hinc ipsi re- Const. 16 p. 1. ipsissimis verbis sancit. Proinde nihil obest, quin
nunciare po- reprobans reprobationi suæ renunciare queat, cum quilibet fa-
test, vori pro se introducto firmiter renunciare valet. arg. c. 3. 6. 7. 8. X.
de Renunc. arg. L. 14 § 9 ff. de Ad. Edict. L. pen. C. de pat. Auth. iubemus.
C. de iudic. Accedit, quod reprobatio sit beneficium iuris, quod
invito non datur. L. 46. ff. de Pat. modo non concurrat interesse
tertii, arg. L. 38. ff. cod. & L. 63. ff. de re iudic. quod hic maxi-
me cessat. Nec obstat, quod ea sit defensionis species. Carpz.
p. 1. C. 16. d. 13. n. 5. Petrus Müller in nor. ad Struu. Exerc. 28. tb. 47.
lit. a. cui reus renunciare nequit. Hippolit. de Mariliis in §.
examinanda n. 15. fol. 460. Gomez. Var. Resolut. part. 3. c. 1. n. 66.
fol. 457. Resp. hoc saltem animaduerti in criminalibus, vbi
reus suæ defensionis minime renunciare valet, cum non sit
membrorum suorum dominus. L. 13 pr. ff. ad l. Aquil. & ob
maximum ibi occurrens præiudicium, dum in iis non
de fumandis petasofibus, aut glande legenda, sed de vi-
ta hominis, sanguine humano, de creatura DEI pretio-
sissima agitur. Accedit, quod defensio sit iuris naturalis, arg.
L. 7. C. de iur. ffic. & Clem. Pastoralis de Sent. & re iud. cui reus con-
trauenire minime potest, arg. L. 15. §. 1. ff. ad l. Falcid. Limitati-
ones tamen, quas Rosbach. in Proc. Crim. tit. 5. cap. 8. n. 23. &
Clasen. ad Const. Crim. Car. V. art. 74. p. m. 278. circa fin. propo-
nunt, huc allegare non præstat. Verum enim vero secus est
in civilibus & causis pecuniariis, quæ interesse reipubl. non
spectant, vbi quilibet propter liberam administrationem sibi
quo-

quodammodo præiudicare potest *arg. L. 21. C. Mandat. & arg. L. 40. ff. eod. arg. L. 82. ff. de R. I. & arg. L. fin. C. de Neg. Gest.*

§. XIV. Reprobans reprobationem confecturus, idonea ut inueniat argumenta, necesse habet. Sunt vero hæc in genere nihil aliud, quam conclusiones, per quas rei fidem facere, eamque confirmare intendimus; vel sunt rationes, quæ rei dubiæ faciunt fidem, ut Cicero in *Topic. ad C. Trebat. sermo circapr.* Et diuiduntur ea iuxta Aristotelis diuisionem, etiam ad Ictis receptam. conf. Donell. *de Prob. cap. 5.* (missis in falsa & perspicua, vulgaria & controuersa, communia & remota, leuia & inconcessa, diuisionibus, Cic. *d. l.*) in artificialia vel inartificialia, Rosbach. in *Proc. Civ. tit. 53. n. 3. 4.* illa vel in necessaria Lauterb. in *C. j. p. m. 422.* e. g. virgo peperit, ergo cum viro concubuit, Cic. *de Inuent. Rbetor. Lib. 1.* vel probabilia ex verisimilibus petita, e. g. si auarus est, negligit iusiurandum. Id *d. l.* & hæc vltima præsumtionibus dant causam. Hæc seu inartificialia regulariter aut per testes aut per instrumenta deducuntur. Wesenb. *tit. de probat. n. 4.*

§. XV. Argumenta hæc excogitata articulis includuntur, qui sunt intentionis pars, continens id, quod reprobans probare vel reprobare intendit. Rosbach. in *Pr. Civ. tit. 54. n. 2.* & sunt vel *directi seu simplices*, qui immediate probant exceptionem rei, aut, si actori reprobatio fuerit iniuncta, exceptionis a reo oppositæ irrelevantiam, & propriam intentionem, vel *elisiuos*, qui prouisionaliter contraria exceptionum, quæ forte a reo proponuntur, probant, quanquã hi in reprobatione vix obseruari poterunt. Porro sunt vel *pertinentes vel impertinentes*, quorum illi maxime ad probandum faciunt, *hi* ex aduerso (quia ad probandum non admittitur, quod probatum non releuat. *L. 1. C. de Dilat. Mynsing. Cent. 5. Obs. 88.*) reiiciuntur a iudice, hos reiicit iudex, *ad Fibig. p. m. 627.* & quidem ex officio Nicolai, in *Proc. cap. 50. n. 12.* Vbitamen videndum, an impertinentia in continentia doceri queat, nec ne: hoc casu cum clausula, *Saluo iure impertinentium*; admittuntur; illo, non impediente hac clausula, plane secus est.

ne reiciuntur. Ioh. Campeg. *Tr. de Testib. reg. 266.* Dn. Suendendorff. *ad Fibig. p. m. 629.* Carpzou. *d. l. n. 20.* Mascard. *de Prob. V. 1. Concl. 132.* Sin vero partim pertinentes, partim impertinentes; illis admittis, hi reiciuntur. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 628.* Gail. *1. O. 81. n. 14.* Hinc cum reo D. B. probatio propter oppositam exceptionem peremptoriam (reliqua libelli facta iuramento negauerat) iniuncta, actorique D. S. reprobatio remissa fuisset; hicque suos articulos reproboriales contra facta iuramento iam extincta formasset: a Dnn. Scab. Lipf. ao. 1692. mens. iul. das. der 3. 4. 5. 6. &c. Gegenbeveis articul pro impertinentibus zu halten / die Zeugen auch über die übrigen articul zu befragen B. N. W. responsum fuit.

Articuli affirmatiue concipiuntur, §. XVI. Articuli affirmatiue sunt concipiendi, & quidem non solum ideo, quia in hoc a positionibus, quippe quæ negatæ postea per articulos probantur, differunt, Petr. Muller. *ad Struv. Exerc. 28. th. 44. Lit. B. Rosbach. in Proc. Ciu. tit. 54. n. 3. seq. Gail. 1. Obsf. 79. n. 1.* fed etiam, ne ea, quæ nullo modo fieri possunt, contineant, ea enim nec affirmari debent, nec possunt. Petr. Muller. *d. l.* Verum hoc est, nisi negatiua implicitam affirmatiuonem habeat, vel negatiua tempore aut loco sit coarctata; sic nihil prohibet, quo minus articuli negatiue concipi queant. Nicol. *d. l.* Dn. Suendendorff. *ad Fibig. p. 629.* Rulant. *de Commiss. part. 3. Lib. 1. c. 4. n. 11.* De termino offerendorum articulorum infra dicendum erit; hic sufficit dixisse: quod additionales non admittantur, licet durante adhuc termino protestatus de iis fuisset. O. P. S. *Tit. 20. §. und diereil vb. noch mehr articulos adicionales.* Ord. Proc. Super. Lusat. *Part. 1. Tit. 17.* So soll auch nach Verlesung desselben nicht verstatet werden / noch mehr articulos adicionales. Carpz. *p. 1. c. 16. d. 5. n. 3. seq.* Dn. Suendend. *ad Fibig. p. m. 624.* Quod tamen secus videtur de Camera Imper., in qua adicionales addere licet, vsque ad rotuli publicationem. Rulant. *de Commiss. p. 2. L. 2. c. 2. n. 10. & p. 3. L. 1. c. 7. n. 2.* nisi id mutatum potius dicamus per Rec. Imp. Ratisb. nouiss. *de ao. 1654. §. 41. vb. Mit Abschneidung der peremptorialten, eltsu, und adicionalesen.*

Articuli affirmatiue concipiuntur,

Limitatio.

Adicionales non admittuntur.

An in Camera?

§. XVII.

§. XVII. Confessio autem articulorum ita necessaria est, vt ad reprobationis (vt & probationis) formalia non inique referatur O. P. S. *Tit. 24 pr.* Hinc si eos quis tumultuarie offert; non dubitat Dn. Suendorff. *ad Fibig. p. 622.* asserere; hunc sua reprobatione cadere, nisi personarum & circumstantiarum qualitas aliud iubeat. Notandum tamen venit, quod O. P. S. *d. l.* ad ordinariam vt probationem ita & reprobationem vnice sit restricta; ex quo fluit, in demonstratione aut remonstratione, tumultuaria absque articulis oblationem reprobationis minus solennis procedere. Idem *p. m. 655.* Sufficit enim testes ibi iurato deponi, cum iniurato nulla sit fides. *L. 9. C. de test. Articulis subiici solet Directorium, vt dicitur in Ord. Proc. Super. Lusat. P. 1. tit. 14. pr. vb. und ordentlichen directorio,* quod est breuis designatio, ad quosnam articulos testes examinari debent vel non, ostendens, a producente facta. Hinc si iudex exorbitat, examen est nullum; si autem illud plane omisissum; examinantur testes super omnibus indistincte articulis. Offerendum autem illud venit intra terminum probatorium & reprobatorium, vltimo etiam eius momento. *Const. Aug. 16. p. 1. in Pr. & O. P. S. Tit. 20. in Pr. Carpz. L. 3. Resp. 69. n. 11. segq.* Eo denique elapso id amplius mutari nequit. *Berlich. p. 1. Concl. 38. n. 47. Carpzov. L. 3. Resp. 86. n. 6. Martin. ad O. P. S. d. l. n. 370.*

Articulorum confessio maxime requiritur, alias reprobaturus reprobatione cadit, quod limitatur. Hæc tñ. ad reprobationem, non remonstrationem pertinent, Articulis addit directorium.

quod legitimo tempore offerendum est.

§. XVIII. Parum effectus sola articulorum reprobatorum exhibitio habebit; si testes desuper non examinentur suaque responsa clare & rotunde deponant, sunt verba *Carpz. in proc. tit. 13. art. 4. §. 5. n. 33.* Quinimo licet reprobandus multa in proprium testimonium sui fauorem alleget; minime tamen ipsi fides erit. *L. 10. ff. de test. Seraphin. de Seraphin. in Tr. de Priuileg. inuament. prip. 120.* quod licet *Cæsar de Grassi. Des. 78. n. 8.* ita limitet, nisi commodum aut incommodum sit exile; non tamen concedo, nisi ast minus re-
 personæ qualitas & pietas aliud suadeat. Proinde nunc, quomodo reprobatio per testes sit expedienda, perlustrandum. Certo statim certius est, in testibus reproducturis non physicam solum, a §. 9. *Instit. de inutil. stipul. L. 3. §. 5. circa fin. ff. de testib.*

Testes ad articulos examinandi sunt, proprium testimonium nullum est, quod limitatur, Proinde modus ordinarius i. quo per

Testes repro-
bamus.

& sunt vel
conciues vel
extranei aut
plane, aut
quodammodo

tales,
Qui extrane-
os in totum
producit,
petit literas

M. C.
que definiun-
tur,

Ab his diffe-
runt subsidia-
les,

iudex petenti
eas deferre
tenetur,
quod limita-
tur,

& sublimita-
tur,

lib. L. 40. ff. de R. j. sed moralem etiam requiri habitatem L. 2: L. 3. §. 5. ff. de testi. c. 24. X. eod. Sunt autem illi vel conciuves vel extranei, qui posteriores vel in tales in totum, vel in quantum, quatenus mediate iudici sunt subiecti, diuiduntur. Cum vero iudici extra territorium suum impune non pareatur, L. f. ff. de iuris d. videndum, an testis extraneus a reprobante produci queat? & resp. quod sic. Nam si extranei in totum producuntur, producens a suo iudice, cui immediate subiectus est, modo coram eo controuersia ventiletur, literas mutui compassus petere tenetur. O. P. S. tit. 23. pr. vb. Soll Zeugenführer um compass pass-Brieffe ansuchen. Quæ & requisitoriales dicuntur. Dn. Philippi ad O. P. S. tit. 39. ad pr. n. 2. & sunt literæ a magistratu causæ ad testis producti magistratum, facta reprobantis petitione, scriptæ, in quibus hic imploratur, vt suum ciuem suæ que iurisdictionis subiectum a reprobante in testem vocatum, termino præfixo & partibus cum testibus ad se citatis, ad transmissos articulos legitime examiner, depositiones eius in rotulum redactas ad viteriorem ventilationem remittat. A quibus tamen discrepant literæ subsidiales, seu in subsidium, in quibus testis magistratus, a reprobantis magistratu rogatur, vt ille patiatu suum subditum & ciuem coram hoc iudice comparere, depositionesque suas facere. conf. B. Philipp. ad O. P. S. Tit. 4. Conf. §. Rulant. de Commiss. P. 1. L. 5. c. 4. n. 15. Nec harum literarum petitio denegari petenti potest, S. P. O. T. 23. pr. vb. dieselben auch ihm hierauf mit getheilet. Nisi reproducens ob protrahendas lites, vexandamque partem aduersam testes ultramarinos & in remotissimis terræ plagis habitantes reproducere veller. S. P. O. d. l. limitatio tamen limitationis est, nisi reproducens iuramentum malitiæ præstet, quo iurat, se non ad partis aduersæ vexam; nec ad processus retardationem; sed ad tutelam suam eos reproduxisse, quo præstito literas eas accipit, ipsique certus terminus ad insinuationem suæ reprobationis præfigitur, nec non eo elapso amplius non auditur. S. P. O. d. l. Carpzou. p. 1. c. 16. d. 33. Berlich. p. 1. Concl. 42, n. 18. Nicol. in Proc. cap. 57. n. 13.

S. XIX. Testis extraneus in quantum si reproducatur; li-
 teras mutui compassus requiri, nolo asserere. Hinc Imperator
 iniuictissimus & Camera Imperii, nec non reliqui Imperii
 Status ob superioritatem territorialem, suos subditos media-
 tos absque vlla requisitione citare possunt. Nicol. in *Pr. d. l.*
Rauchbar. part. 1. q. 13. n. 12. seqq. Martin. ad *O. P. S. tit. 23. pr. n. 4.*
seq. modo priuilegio primæ instantiæ non fiat præiudicium.
 Illustr. Dn. Stryk. in *Intr. ad Pr. for. cap. 4. §. 12. in fin.* nec contra
 pacta expresse inita vel consuetudinem agatur. Aur. Bull. *cap.*
XI. §. 1. Mev. p. 4. Dec. 259. n. 1. Carpzou. p. 1. c. 16. d. 10. n. fin. Ut ve-
 ro testes ad superiorem vocari queant, vel 1) auocatio causæ
 præcesserit, necesse est, quæ tamen nec Semper-Augusto li-
 cet. Cap. Leopold. *art. 3. vb. auf den Fall auch iemand/ & art. 18.*
vb. und von ihren ordentlichen Richter nicht dringen. Rec. Imp.
 Ratisb. nou. de *ao. 1654. §. 105. vb. Die erste Instantias und Austräge*
bey Erkennung der Proceßen fleißig in acht nehmen / nisi iusta &
grauis causa auocationi aditum concedat, qualis est contro-
uersia telonii. Cap. Leop. *art. 24. circ. fin. vel denegatæ iustitiæ*
casus. Aur. Bull. *cap. 11. §. 4. seq.* Plura vide in *Disput. Inaug. Dn.*
Knöuenagelii sub pres. Dn. Stein, de Auocatione causæ, cap. 3. vel (2)
 2) aut litigans foro priuilegiato gaudeat.
 Consistoria quomodo ci-
 tant?
 Quid in Sa-
 xonicis.
 Iudex impla-
 ratur literis
 M. C. gratifi-
 cari tenetur.

litigans
 foro priuile-
 giato gaude-
 at.
 Consistoria
 quomodo ci-
 tant?
 Quid in Sa-
 xonicis.
 Iudex impla-
 ratur literis
 M. C. gratifi-
 cari tenetur.

2) aut litigans
 foro priuile-
 giato gaude-
 at.
 Consistoria
 quomodo ci-
 tant?
 Quid in Sa-
 xonicis.
 Iudex impla-
 ratur literis
 M. C. gratifi-
 cari tenetur.

vbi Martin, n. 18. Siue itaque iudex imploratus sit secularis siue ecclesiasticus, ad id tenetur, cum & hic a seculari omnium superiori ad illud cogi queat. Nicol. in *Proc. cap. 57. n. 13.*

Testis citatus & emanens
Punitur multa,
vel grauiori poena.
Alia vero poena in Luftatia.
& in Camera.
Quae coactio in ciuilibus & criminalibus attenditur.
Nec obstat ius Canon.

§. XX. Testes citati in iudicium veniant. Verum quid frequentius in iudiciis, ac testium eremoditium? Ne tamen puret immorigerus testis, suam contumaciam eum liberare a depositione; Potentissimus Saxo expressam desuper sanctionem in O. P. S. *tit. 22. promulgauit.* Si enim testes prima vice emanent, comparitio sub comminatione ipsis iniungitur, vltior autem contumacia decem florenis Rhenanis inter iudicem & producentem diuidendis purgatur, nec tamen a testimonii dictione absoluitur, sed adhuc contumax duplo punitur, vel etiam poena grauiori afficitur, vti in foro Saxon. *d. r.* expresse sancitum est. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 1440. & 1444.* ita, vt in carcerari, pane & aqua cibari, vel in maximi praedicti causa torturae subici queat. Carpz. in *Pr. Crim. q. 119. n. 46. segg. vbi n. 51. praetud.* Aliam vero viam aduersus testes inobedientes introduxit Ord. Proc. Super. *Luf. part. 1. tit. 22. Als sich auch mehrmahls:* vbi prima vice executio, altera immissio emanentibus possessionatis; non possessionatis vero poena pecuniaria vel mercedis, si famulus est, denegatio dicitur. Ius Camerale quod attinet, sibi mandata poenalia contra emanentes testes impetrantur. *Gail. 1. Obs. 98. n. 1.* atque ita multa sibi iudicis arbitrio relicta est. Comparitio autem testium non solum in *ciuilibus*, sed & *criminalibus* sub coactione iniungitur. *L. 16. C. de Testib. c. 4. X. de Test. cog. B. Brunnem. ad L. 4. ff. de Test. n. 4. & ad L. 19. C. de Test. n. 1. Berlich. p. 1. Concl. 41. n. 15.* Et quamquam alii obstare ius Canon. dicunt; ac si illud testem in criminalibus tunc demum cogere iubeat; si veritas aliter haberi non possit, ob *c. 5. X. de Test. cog.* tamen hoc non attenditur, sed indistincte testis cogi potest, vti apparet ex citatis Autoribus Mascard. *de Probat. V. 1. Q. 5. n. 47.* Nello a S. Geminiano *Tr. de Testib. n. 48.* Alii distinguunt, an de crimine agatur ciuilliter, an criminaliter ad corporis afflictionem, ita, vt illic testes inuiti cogi, non autem hic, possint. Angel. de Perusio

Tr. de Testib. n. 23. Verum cum hæc distinctio absque fundamento; eique c. 5. §. 8. p. X. d. t. opponi possit, merito priorum opinioni adhærendum erit. Imo licet iurauerit testis, se nolle testificari; tamen compelli potest. c. 18. 45. X. de testib. c. fin. X. de testib. cog. ne pro defectu testium pereat iustitia. d. c. f. iuramentum enim, quod præstitum, temerarium est, dum de veritate celanda agit. a. c. 12. Caus. XI. q. 3. & contra bonos mores, ideo omni priuatur efficacia. c. 58. de R. I. in 6to L. 15. ff. de Condit. instit. Consentit Farinae de testib. q. 78. n. 149. Alberic. de Maletis in Tr. de testib. cap. 6. n. 45. Gail. L. 1. Obs. 100. n. 3. Notandum denique venit reproducenti & reprobanti, vt testes, si absentes sint, nihilominus absentes, tanquam præsentibus, producat, & post contumaciæ accuset, nec non de diligentia sua protestetur, alias sua reprobatione cadit, si, non obstante contumaciæ accusatione, productionem omittat. Imo si vterius emanent; In termino præfixo iterum absentes tanquam præsentibus producere necesse habet, denec comparent, vbi eos vt præsentibus producat. conf. O.P.S. tit. 22. in fin. vbi Martin. n. 82. Carpzou. L. 3. Resp. 72. Berlich. p. 1. concl. 38. d. 54. Dn. Suedend. ad Fibig. p. 1412.

§. XXI. Cum testis depositio non sit euangelica, & peruersa natura multos seducat, vt nulli dubitent, aut fauore, odio, aut timore deponere: iuramento eorum conscientias constringi legislatores voluere, quod & in sacro codice Gen. 31. fundamentum habet. Quibus factis nec religiosissimo etiam testi, nisi iurato, creditur. c. 51. X. de testib. Atque dum iuramentum testis de forma est, Crot. de testib. part. 7. n. 22. tam a testibus in processu 1) ciuili, eoque ordinario L. 9. C. de test. & summario, Crot. d. l. n. 1. (dissentiente Bartolo, ex ratione, quod in summaris nulla solennitas iuris obseruetur. Clem. sæpe de V. S. cui Crot. d. l. n. 4. respondet, quod ob hanc clausulam non statim solennitas iuramentorum remissa sit. vid. Carpzou. Iurispr. Eccl. L. 3. Desin. 28. n. 10.) quam 2) criminali requiritur, vt deduxit Idem in Proc. Crim. q. 15. n. 79. seqq. Clafen, ad Const. Crim. Carol. V. art. 65. p. 229. Ex his nec clerico, arg. L. fin. C. de iuram. Calum.

Producens
absentes testes
nihilominus
producat.

Testis
productus

in Processu,
1) ciuili,

2) ac criminali
iurare
debet.

remittitur iuramentum. conf. O. P. S. tit. 20. §. Wenn es nun vb. und dessen feiner / vbi Martin. n. 92. seqq. Carpz. p. 1. C. 16. d. 69. Ziegler. ad Lancellor. L. 3. t. 14. §. 6. vb. quantumcunque religiosus existat. Schilter. in Inst. iur. Can. L. 1. t. 5. §. 17. Præstant autem testes iuramentum partibus præsentibus, & citatis, O. P. S. d. 1. & §. vb. in Gegenwart der Partheyen vbi Martin. n. 45. Ziegler. d. l. vb. admoneri aduersarius & vb. auditurus iuramentum. Præsentia tamen partium non de substantia iuramenti testimonialis est, ita, vt partibus absentibus non possit præstari, sed saltem, ne partes præsentibus prætereantur, & ob non factam citationem ad videndum testes iurari, nouum hanc ob causam terminum perendi detur facultas. Dn. Suendend. ad Fibig. p. 1450. nisi citatus ipse nolit interesse iuramenti testimonialis præstationi. S. P. O. tit. 20. §. Wenn es nun hierauf, vb. Ob aber derjenige. Dn. Suendend. ad Fibig. p. 1452. Et quanquam partes iuramenti præstationi interfunt; non tamen examini, quia in secreto fieri debet, adesse possunt. Idem. p. 1450. Ziegl. d. l. vb. Quam prius.

Præstat hoc
testis in par-
tium præsen-
tia,
quæ tamen
non absolute
requiritur.

Examen tes-
tis partibus
absentibus
fiat.

Iuramentum
autem testi
remitti po-
test.

a partibus,

non tamen
a iudice.

Limitatur
prius 1) in
criminalib9.

§. XXII. An vero a partibus iuramentum testi remitti queat, quæri potest? Resp. quia non est de necessaria ipsius testimonii substantia, Alberic. de Maletis rr. de testib. c. 9. n. 12. (Dissentit Martin. cit. loc. n. 140. cum Ruland. de Commiss. p. 2. L. 2. c. 11. n. 2. Resp. si fauorem publicum spectat, concedunt, secus si fauorem partium principaliter, vt hic, attinet. vid. Mynf. ad c. 39. X. de testib. n. 5.) nullum erit dubium, quin illud possit remitti, modo vtraque pars expresse in remissionem consentiat. S. P. O. tit. 20. d. §. vb. ohne beyder Theile ausdrücklichen Bewilligung erlassen. Dn. Suendend. ad Fib. p. 1446. cum testi in fauorem partium imponatur, cui optime renunciare possunt. Consentit Crot. de testib. part. 7. n. 12. Lanfranc. de Orjano de testib. n. 4. Nell. a S. Geminiano de test. n. 68. Tyndar. de test. n. 17. Non tamen inde inferendum, hoc etiam iudici licere, cum hic ad solennitates adstrictus, & in præiudicium tertii nihil de istis remittere valeat. conf. Martin. c. l. n. 24. Limitatur tamen prior assertio, quod iuramentum testimoniale in crimina-
li-

libus ob præiudicium publicum remitti nequeat, Carpz. in *Pr. Crim. q. 114. n. 64.* nec in matrimonialibus contra matrimonium, ²⁾ in matrimonialibus, præstandum. B. Brunn. *ius Eccles. L. 3. c. 4. §. 13.* secus tamen, si pro matrimonio sit præstandum, cum priori in casu negotium non in voluntate partium, ac in posteriori, sit. Crot. *de test. p. 7. n. 1.* b) Quid in Possessorium summarissimum ne omittam, constat; & in illo iuramentum testibus vtriusque partis consensu remitti posse, summarissimum? dum faltem id præparatorium iudicii possessorii principalis est, & vel leues probationes propter celerem eius expeditionem, ne partes interim ad arma deueniant, sufficiunt, Gail. *L. 1. Obs. 7. n. 5.* Martin. ad O. P. S. *d. l. n. 137.* Carpz. *p. 2. c. 7. d. 15.* His positis, dum vtriusque partis consensus ad iuramenti testium remissionem accedere dictum est; satis ad vnius partis remissionem, aduersario non consentiente, nisi in proprio præiudicium, non admittendam esse. Quod & in Ord. Proc. Super. Lusat. *part. 1. Tit. Wannes nun hierauf.* 15. legi potest. An autem reproducens testem, in probatione iam productum, in reprobatione reproducere possit; tandem quæritur? Resp. affirm. nec vlla ipsi suspicio falsi testimonii dicendi obiici potest, cum & testis reproductus iuramentum veritatis, quod omnem iniquam interpretationem extinguit, denuo præstare teneatur. Carpz. *Prax. Crim. q. 115. n. 83.* Quot autem testes in reprobatione sufficiant, breuibus determinari nequit; nisi dicam; ad reprobationis obiectum esse respiciendum. Expressit autem numerum testium in aliquot negotiis Nell. a St. Gemin. *in Tr. de Testib. n. 83. seqq.* Q. An testis reproductus possit? Q. Quot testes in reprobatione sufficiant? Modus ordinarius ut quo per instrumenta reprobabamur.

§. XXIII. Secundus reprobandi modus per Instrumenta conficitur, quæ probationes probatæ a DDibus appellantur, v. Cardin. Tusch. *Concl. Pr. Tom. 6. Concl. 775.* Mynling. *ad Decret. Tit. de Test. & attest. in Rubr. n. 4.* Gielhauf. *in Arbor. iudic. cap. 6. part. 3. n. 5.* & validior dicitur hic modus reliquis, maiorisq; autoritatis. Gloss. *in Rubr. ff. de fide instr.* nam quod per instrumenta probatur, id certum & manifestum dicitur. Carpzov. *L. 1. Resp. 28. n. 13.* & reprobationi per testes factæ æquiparatur. *arg. L. 15. C. de fide Instr. Gielhauf. d. l. n. 4.*

Eorum 1) ac- §. XXIV. Instrumentum itaque, cui documentum re-
 ceptio, sponder, quodque vel *generaliter* pro omnibus, quibus iudici
 de re contraversa fides fit, *L. 1. ff. de fide Instr.* vel *stricte* pro scri-
 ptura probante *L. 65. ff. de iudic. vel strictius* pro scriptura seu
 tabula *L. 5. C. de Probat.* vel *strictissime* pro instrumento publico
 2) definitio, accipitur *L. 11. C. Qui pot. impign.* a nobis in stricto significatu
 hic sumtum nihil aliud est, quam scriptura inter partes liti-
 gantes (aut a parte altera) ad maiorem rei gestæ probationem
 confecta, ut iudici exinde de litis veritate fides fiat; & diuidi
 solet in 1) *publicum* vel ratione a) *causæ efficientis*, quod aut a per-
 3) diuisio in sonis publicis in iudicio constitutis subscriptum aut sigillo
 2) publicum, confirmatum est *c. 2. X. de fide Instr.* Et sufficit hic solum vrbis
 sigillum, nulla neque consulis vllius, neque iudicis, aut Syn-
 dicit accedente speciali subscriptione B. Philippi ad O. P. S. tit.
7. Cons. 6. n. 4. vbi n. 5. Preiudic. Sic instrumentum hypothecæ
 constitutæ sigillo publico sine iudicis subscriptione munitum
 pro sufficienti & valido pronunciatum fuisse meminit B. Dn.
 Brunne man. ad *L. 11. C. qui potior. in pig. n. 9.* aut a personis extra
 iudicium, in officio tamen publico, constitutis. e. g. Notariis
 confectum est. *L. 19. C. de Testib. c. 2. X. de fide instrum.* vel ratio-
 ne b) *formæ* quoad 1) petitionem, & originem, si ex archiuo
 publico desumtum & petutum sit. *Auib. ad. hec C. de fid. instr. sic*
libri censuales, quia in archiuo asservantur, plenam faciunt fidem,
L. 10. ff. de Prob. quoad 2) insinuationem, quod actis publicis inser-
tum est arg. L. 19. C. de testam. L. fin. C. de re iudic. vel ratione c) ef-
fectus; quod tribus testibus subscriptum est, L. 11. C. Qui pot. in
pign. & quod fidem facit in publico. Gielhauf. cit. loc. n. 6. & 2)
 3) priuatum, *priuatum*, priuata autoritate factum, ea, quæ gesta sunt, con-
 tinens. Pertinet vero huc chirographum, *L. 24. ff. de Probat. L.*
57. ff. de Administrat. iur. Cautiones, c. 14. X. de fide instr. syngra-
pha, antapocha, apocha. L. 2. C. de iur. Emphyt. L. 19. C. de fide
Instr. liber rationum, L. 6. §. 3. ff. de Edendo. L. 26. ff. de Donat. L. 6.
C. de Probat. epistola L. 52. ff. de pati. L. 13. C. de Prob. & denique
 omnis priuata scriptura *L. 5. C. d. t.* Ex quibus nunc diuisio pri-
 uari instrumenti in schedulam, librum, & literas conficitur a
 Rulant.

Rulant. *de Commiss. p. 2. L. 5. 6, 11, 12, 13, 14.* De aliis ditionibus vid. Petr. Muller. *ad Struv. Exerc. 28. tb. 22. lit. B.*

§. XXV. Ut autem nunc reprobans per instrumentum reprobare queat, requiritur, ut in instrumento sit nominatus, quia res inter alios acta aliis neque prodesse, neque obesse regulariter potest, *L. 27. §. 4. ubi ante omnia. ff. de Pact. L. 63. ff. de re iudic. C. 17. C. 25. X. de Sentent. & re iudic. L. 17. ff. de Except. rei iudic. Carpzov. L. 6. Resp. 8. n. 12. seq.* Ast non hoc solum; sed ut reproductus etiam ob rationis identitatem sit in eo expressus, alias his instrumentis obicitur exceptio: Ego non sum. conf. Carpz. *in Pr. tit. 14. art. 2. n. 41.* Berlich. *p. 1. Concl. 44. n. 13.* Mascard. *de Probat. V. 2. Concl. 626. n. 40.* Proinde quaestio patet, quae instrumenta ad probationem faciant? Resp. quae sunt recognoscibilia. Instrumenta autem recognoscibilia quod attinet, sci mus; iure Ciuili solum priuatorum fuisse recognitionem. *L. 4. ff. testam. quem. aper. Auth. Contra, qui C. de N. N. P. Auth. si quis caute. C. qui pot. in pigv. quod & ius Camerale amplexum est, ut ex Rec. Imp. de 20. 1654. §. 35. ubi auch in Gall. Martin. ad O. P. S. tit. 25. §. Weil es auch in den Gerichten. n. 20. Dn. Schmidt. in sua Inaug. sub Excell. Dn. Wildvogel. de Recogn. Doc. cap. 3. §. 8. apparet: & publicorum, cum ea per se probent, nullam fuisse recognitionem, quod & adhuc extra Saxoniam obseruari docet Illustr. Dn. Stryk, in introd. ad prax. for. cap. 19. n. 7. in fin. Verum ipsa praxis Saxonica contrarium sequitur; quae non priuata tantum, sed publica etiam instrumenta recognoscere iubet, non vero iurato diffiteri vult, id quod ob O. P. S. tit. 25, pr. alle Brieffliche Urkunden. Dec. Elect. Nou. 74. vbi B. Philippi, Obs. 1. & 2. Carpzov. *in Pr. tit. 14. art. 2. n. 17. & p. 1. c. 17. d. 20.* Ziegl. *ad O. P. S. tit. 25. ubi Alle Brieffliche Urkunden.* Quod tamen ad decreta, recessus iudiciales, & sententias, quae iam vires rei iudicatae acceperunt, non extendendum; hi quippe per se plenissimam habent fidem & probationem, hinc nulla requiritur in his recognitio, & absque ea ad reprobandum faciunt. Resolut. Grauum. *de 20. 1661. tit. von Insittien-Sachen. n. 1. v. Wenn nehmlich zum andern.* Conf. *Dec. Elect. Saxon. Nou. 12.* Dn. Suen-*

Reprobans, &
reproductus
in instrumen-
to nomen-
tur.
& instrumen-
ta sint reco-
gnoscibilia,
iure Ciuili pri-
uata tantum,
Camerale.
Publicorum
nulla reco-
gnitio:
nisi in Saxo-
nia,
Excipiuntur
tn. decreta,
recessus iudi-
ciales, & sen-
tentiae, &c.

Non vero ob-
ligationes
iudici. liter
confirmatae,

nisi hæ iam
sint recogni-
tæ,

Q. An lingua
peregrine in-
strumentum
sit recogno-
scibile: Af-
firm.

Q. An copia
sint recogno-
scendæ? Neg.

Limitatur.

Q. An pro
parte instru-
mentum re-

Suendorff. *ad Fibig. p. 710.* B. Philipp. *ad dec. Elector. Sax. 2. Obs. 7. n. 2.* Non tamen ad hanc exceptionem obligationes consensu iudiciali confirmatas referre poteris, quæ licet tacite sint recognitæ; tamen adhuc expressa requiritur recognitio, ita & Dnn. Scabin. Lips. ao. 1682. responsum excell. Dn. Philippi *in Disp. de Recogn. Doc. cap. 3. §. fin.* allegat. Quod tamen iterum fallere puto, si partes in iudicio tempore confirmationis ac insinuationis scriptam obligationem & sigillum ipsi impressum, iam pro sua manu & sigillo suo expresse agnouerint, quia tunc alia recognitio nullibi requiri videtur.

§. XXVI. Linguae exoticæ instrumentum an sit recognoscibile, occurrit quæstio? Resp. affirm. & parti aduersæ, recognitionem deneganti, per sententiam iniungitur, ut illud in linguam vernaculam transpositum recognoscat Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 673.* ita tamen, ut interpres eius iuramentum prius præstet, ac illud transponat. Carpz. *p. 3. Dec. 224. n. 8. sq.* atque ita Dnn. Scabin. Lips. in causa G. F. A. contra N. E. ann. 1682. responderunt. nisi sit Notarius. Carpz. *d. l. n. 20.* vel iudex *n. 23.* vel partes interpreti illud remittant. Id. *n. 19.* Copias instrumentorum absque suis originalibus si consideramus, per eas reprobationem suscipi non posse, videmus. *arg. L. 2. ff. de fide instr. Auth. Si quis, C. de Edendo c. 1. X. de fide instr.* Carpz. *in Proc. tit. 14. art. 3. n. 16.* Meuius *part. 8. Dec. 237.* Mynsing. *ad c. 1. X. de fide instr. n. 12.* cum illæ nec recognoscendæ veniant. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 709.* nisi factæ sint a præfatis Archiui principis supremi. Molin. *in Consuet. Paris. §. 5. n. 28.* Quod & in Saxonia praticari conspicitur, vbi copię a Secretario iudicii appellationum supremi ordinario descriptæ, reprobant & recognoscendæ sunt. conf. Carpz. *p. 3. Dec. 236. n. 8.* plures limitationes, quibus copias recognoscendas esse, adeoque per eas reprobari posse, allegat Mynsing. *d. l. n. 27. 30. 31. 32.* Dn. Philippi *in Disp. de Recogn. Doc. cap. 3. §. 19.*

§. XXVII. Instrumentum pro parte recognosci posse, negat. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 724. seq.* Carpz. *in Proc. tit. 14. art. 2. n. 62.* Martin. *ad O. P. S. tit. 25. §. Weil es auch. n. 76.*
Ziegler.

Ziegler. *ad O. P. S. tit. 25. vb.* daß es die Hand oder Siegel sey, *ubi* recognosci *præiudic. p. 160.* adeoque non sufficit, recognoscere suum sigillum aut subscriptionem, sed & contenta recognosci debent.

Carpz. *L. 3. Resp. 80. n. 15. seq. vid. remissive Nell. a S. Gemin. in tr. de testib. n. 229.* nisi de fortiori aliqua falsitatis præsumptione constat.

Carpzou. *in Pr. tit. 22. art. 1. n. 45. seq. iuxta quam limitationem in causâ Tobix Kreugmanni heredum contra Christian. Kreugmannum, qui plures producti instrumenti falsitates ostendebat, in supremo appellationum iudicio Dresdensi mens. April. ao. 1693. pronunciatum fuit, quæ sententia in leutatione confirmabatur eodem anno, mens. Octobr. Sicut itaque instrumentum pro parte recognosci potest, vel non: ita & eatenus reprobari per illud possumus. Quod si vero reprobus instrumentum suspectum producat, tunc suo iuramento illud saluare tenetur, cum iudex, si animum circumueniendi præsumat, ex officio, parte aduersa non petente, iuramentum deferre queat. Dec. Sax. Elect. non. 70. Nicol. *in Proc. cap. 53. n. 15.* atque hunc in modum Dnn. Scabin. Lips. ao. 1682. responderunt.*

§. XXVIII. Quoniam vero semper non conducit, ut reprobus aduersæ partis conscientix rem suam committat: potest recognoscere vel diffiteri volentem repudiare, suumque instrumentum per testes contra aduersarium probare. S. P. O. *Tit. 25. §. do aber producenten, ubi B. Dn. Philippi Conf. 3. & Martin. n. 1.* ita tamen, ut testes iurata depositionem ad articulos faciant, & de manu scribentis testificentur. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 740. seq. Carpz. in Proc. tit. 14. a. 3. n. 66. Ziegl. ad O. P. S. tit. 25. vb.* Es sollen dieselben vorher schwören. *p. 160.* Dum vero res hæc satis clara est, nolo plura adducere, sed me remitto ad Cardin. Tusch. *Tom. 4. Concl. præiud. 253. & 255. Nell. a S. Gemin. in tr. de testib. n. 228. Campeg. de testib. Reg. 307.* qui ibi tres simul habet fallentias. Quod & de instrumento perduto asserit Guid. Papa *in consil. 75. n. 5.* Quod si nunc reprobus productum suum instrumentum per testes probare desiderat, quaeritur, an requiratur, ut testes ipsi viderint scribentem instru-

Q. Quid si instrumentum sit suspectum?

Recognitio per testes fieri potest.

qui de manu scribentis testificentur:

non tamen opus est, ut viderint instrumentum exarare:

F

men-

exarare:

mentum exarare? Negat Carpz. in *Proc. tit. 14. art. 3. n. 66. & p. 1. c. 17. d. 14. n. 7. & L. 3. Resp. 84. n. 2. Illustr. Dn. Stryk. in Introd. ad Prax. for. cap. 19. §. 10. Dissentit vero ab his Berlich p. 1. concl. 44. n. 2. Rulant. de Commiss. P. 2. L. 5. c. 39. n. 32. Moller. Lib. 4. Sem. 43. n. 4. Nicol. in Proc. cap. 53. n. 5. propter Nou. 73. cap. 1. ubi testes præfentes dicant. Verum responderi potest; quod præsentia testium in d. N. non necessitatis sit, sed cum illi negotio forte casu aliquo interfuerint, postea, lite de eo negotio exorta, in testimonium dicendum producti, suam præsentiam simul allegare debent, quo probationi maior vis fiat. Vel, si necessario adhiberi debent, quod hoc in casu ibi expresso & speciali, nempe in depositi instrumento obtineat, dicendum est, propter singularem depositi fauorem, & plenam tergiuersationis probationem, dum difficile dictum est, amicum amicum fallere; vel quod hoc saltem de iure Ciuili sit dispositum; quippe quod hic interpretationem extensiuam actiuam non patitur. Hinc ipse Berlich, d. l. n. 50. nostram opinionem defendit, quam satis fundatam video in O. P. S. tit. 25. §. 20. aber dem producenten vb. Worfür sie dieselben halten oder erkennen. Quibus in verbis nulla testium præsentia continetur, hinc cum Serenissimus Legislator eam non requisierit; nec nos eam requirere possumus, arg. L. 8. de Publ. in rem. Action. Proinde sufficit, si de manu scribentis deponant. Et sic etiam abhinc paucis annis Dnn. Scabin. Lips. in causa Iustine Kayserin contra C. Bohsen pronunciaffe, ab huius cause patrono percepi. conf. Dn. Philippi *Disp. de Recogn. Doc. cap. 2. ib. u. Ziegler. ad O. P. S. tit. 25. vb. Allein uff. Hand und Siegel.* Licet autem hæc reprobatio per instrumentum cum testibus licita & fundata sit; attamen in processu saltem ordinario, non vero executiuo procedit Dn. Suendend. ad *Fibig. p. 739. seq.* quia in hoc recognoscens statim post recognitionem exceptiones suas proponere easque instrumentis liquidis in continenti probare debet. Carpz. p. 1. c. 8. d. 14. 15. 28. nisi (1) per testes summariter in continenti probare velit suum instrumentum, actoris guarentiati oppositum. Carpz. d. l. def. 29. qui tamen iudicis arbitrium*

Dissentiunt
quidem alii,
ob Nou. 73.
c. 1.
Ast resp.

Recognitio
per testes
cessat in pro-
cessu execu-
tiuo,

Limitatur,

um non excludendum esse asserit, *d. l. n. fin.* aut nisi (2) proceffu ordinario ex instrumento guarentigato suo actor egerit. Dec. Elect. Sax. nou. 12.

§. XXIX. Videre adhuc liceat, an recognitio specialiter fit petenda? ius Camerale si euoluimus, quaestio affirmari posse videtur ob Recess. Imp. nouiss. *de a. 1654. §. 35. vb. Der documenten recognition zubielen* / & §. 39. *vb. auch in puncto recognitionis, auf des Kl. Erfordern* / & §. 45. *vb. recognitionem, wann / und so viel von nöthen / begehren.* Mores e contrario nostros quod spectat, quaestionem negamus, & hoc ob textus generalitatem in O. P. S. *tit. 25. §. Weil es auch / vb. welche sein Gegentheil wider ihn produciret - zu recognosciren schuldig.* vbi Martin. *n. 29. seqq.* B. Philippi. *ad Dec. Elect. nou. 2. Obs. 6. n. 8. seqq.* Imo iudex non petitam recognitionem ex officio imponit. Idem *ad Dec. Elect. Nou. 74. Obs. 1. n. 9.* Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 710. Carpz. in Proc. tit. 14. art. 2. n. 12* Rectius tamen distinguere putat Dn. Philippi, an recognitio ita sit necessaria, vt absque ea sententia fieri non possit, aut non: illo casu iudex subueniat recognitionem iniungendo & suadendo; non autem hoc. vid. Eius *Disp. de Recogn. Doc. cap. 2. tb. 1.*

§. XXX. Nunc ordo extraordinarios reprobandi modos considerare iubet. Placuit vero primum adducere eum, qui in comparatione literarum consistit, & probari potest in *L. 20. C. de Fide Instr. conf. Pantfchmann, Quäst. Pract. Lib. 2. q. 2. n. 6.* Et obtinet, quando tertii iam mortui instrumenta ad reprobationem faciendam sunt producta. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 739.* Martin. *ad O. P. S. tit. 25. §. Weil es auch in deren Gerichtsarten. n. 124.* ita, vt heres ob ignorantiam manus aut sigilli neque ad recognitionem, neque ad disseffionem adigi possit, dum heres iustam & probabilem a defuncto rerum gestarum ignorantiam habere censetur, B. Philippi *ad O. P. S. Tit. 18. Conf. 2. n. 4.* & alias huius tenoris scripturas reproducens saepius grauissimo afficeretur damno. Berlich. *p. 1. concl. 44. n. 43.* Alia porro 2) quando reprobatus negat, esse suam manum.

Requisita
comp. liter.

Effectus
comp. liter.

Cessat comp.
lit.

Etus negat, esse suam manum : quo casu hic a iudice cogitur, (dum rem iuramento committere ob personæ qualitatem sæpius periculosum est,) vt quædam scribat, quæ scriptura postea comparatur. Berlich. *d. l. n. 40.* Pacian. *de Probat. L. 1. cap. 63. n. 167. seq.* Rulant. *de Commiss. p. 2. L. 5. c. 39. n. 7.* Quod & in processu inquisitorio ob famosum libellum emissum cautele loco notare iussit Illustr. Dn. Stryk. *in Intrad. ad Pr. for. cap. 19. §. 9.* Requiritur tamen hic, vt (1) iuret reprobans, se nullam aliam probationem sui instrumenti habere, nec quicquam fecisse, quod veritatem immutare queat. Martin. *ad Proc. d. l. n. 125.* vt (2) scriptura, ex qua comparatio fieri debet, vel ex archiuo publico depromta, vel testibus subscripta sit. Carpzou. *L. 3. Resp. 84. n. 11.* Idem *in Proc. tit. 14. art. 3. n. 80.* Dn. Suendendorff. *ad Fibig. p. 744. seq.* & (3) fiat per peritos scribendi, qui tamen iurant, non vt testes, sed vt periti. Carpzou. *d. l. n. 76.* Plura requisita recenset Pantfchmann *cit. loc. n. 2. seqq.* Quid autem facta literarum comparatione reprobans lucretur, controuerti solet? Dicunt alii; eum semiplene suas exceptiones intentionemque suam probare posse, ita, vt, si aliæ præsumptiones accederent, iuramentum suppletorium reprobanti deferri posset. Pantfchmann. *d. l. n. 22.* Alii eum plene probasse statuunt. Carpzou. *L. 3. Resp. 84. n. 6.* Idem *in Proc. tit. 14. art. 3. n. 74. & part. 1. Const. 17. def. 15. n. 5.* Quorsum & inclinare videtur Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 743.* Alii rectius in iudicis arbitrium, quantum per eam reprobatum sit, reiciunt, inter quos est cum Carolo Molinæo Menochius *de Arbit. iudic. cas. 114. n. 6.* Martin. *ad O. P. S. tit. 20. in rubr. n. 208.* quia comparatio scripturæ fallax ac debile præbet indicium, cum multi reperiantur, qui exacte manum alterius in scribendo imitari didicerunt, vt ipse Carpz. *p. 1. c. 17. d. 12. n. 4* loquitur. Cessat autem comparatio literarum, si (1) iuramentum diffessorium sit præstitum, si 2) scriptura ex qua nec testibus fuerit subscripta, nec 3) ex archiuo publico accersita, 4) in processu executiuo. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 744.* Martin. *ad O. P. S. Tit. 25. §. 5.* Weil es auch in den Gerichten/ n. 128. nec non (5) in magni præiudicii causis, si quantitatem vnus libræ excedit nego-

negotium, Klock. *Vol. 4. Conf. 44. n. 72.* Martin. *d. l. n. 131. seq.* & denique (6) in causis criminalibus, vti ex Fabro in *Cod. lib. 4. tit. 14. def. 71.* habet Martin, *cit. loc. n. 133.*

§. XXXI. Veritatem magis oculata fide, quam per aures animis hominum infigi Sacratissimus Imperator in §. 9. *Inst. Tit. de Grad. Cogn.* locutus est. Nemo itaque hærebit, reprobationem per ocularem inspectionem æque absolui posse, imo talem reprobandi modum maxime conducere, cum ocularis inspectio non solum omnium probationum sit firmissima, *Gail. L. 1. Obs. 26. n. 9.* sed & inter probationes a Doctoribus primum accipiat locum. *Rutger. Rulant. de Commiss. p. 2. L. 3. c. 1. n. 3.* Hinc Baldus omnem probationem vinci, si ad spectus in contrarium testificetur, annoravit ad *L. Deo nobis, § 6. C. de Episc. & Cleric. n. 7.* Dum igitur de ocularis inspectionis prærogatiua ac vtilitate, quam videre licet apud *Cardin. Tusch. Concl. Pract. Tom. 6. Concl. 776.* *Berlich. p. 1. Concl. 47. n. 2.* nullum superest dubium: eam Serenissimus Saxonix Elector æque commendavit, vt iudex etiam ex officio istam iniungere queat, vti iudex eam ex officio iniungit. *Wenn es gleich von den Partheyen nicht gesucht wird, aus richterlichen Amte die Verordnung thun, legendum erit, vbi Martinus cum allegatis DDbus n. 7. consentit.*

§. XXXII. Locum vero ea obtinet in pubertate discernenda. *Pr. Inst. Tit. Quib. mod. tut. fin.* in virginitate exploranda, *c. 4. X. de Probat.* in grauitate cognoscenda. *L. 1. §. 10. ff. de Ventr. Inspec.* in hermaphrodito determinando *a. L. 10. ff. de Stat. Hom.* *Alphonf. a Caranza de Part. leg. c. 17. n. 66. & c. 2. §. 13. St. G. 1. n. 160.* *Carpz. l. 2. Def. Eccles. 16. n. 12. seqq.* in partus maturitate & integritate inuestiganda, *Zach. Quæst. Med. Leg. L. 1. T. 1. q. 7. n. 2.* In finibus diiudicandis, in noui operis nunciatione, in feruitutibus, in carceris situ, in sepulchris, in alueo mutato, aliisque in capitulis, in quibus magis iudicium, quam testimonium attenditur. *Berlich. p. 1. c. 47. n. 4.* quæ omnia enumerare superfluum erit. Videri autem plura possunt apud *Petr. Muller. ad Struw. Exerc. 28. th. 14. lit. d.* *Rutg. Rulant. de Commiss. d. l. cap. 4.* *Martin. ad O. P. S. d. l. n. 12.*

reprobationem per euidenciam facti & notorietatem, de qua cum ex traditis de ea iudicari potest; nolo disferere.

§. XXXIV. Nunc ad reprobationem per iuramentum transitum tento. Quanquam vero in *L. 30. pr. ff. de iurciur. iuramentum non probatio; sed saltem exoneratio a probatione & reprobatione appellatur, uti & Mascard. de Probat. V. 1. Concl. 87. n. 8. Hoppe ad inst. tit. de liter. Obl. p. m. 786. seq. & Carpzov. in Pr. tit. II. art. I. n. 120. volunt: nihil tamen impedit, quin reprobationem per illud peragere possimus. Et posito, quod sit releuatio a probando; habet tamen vim & effectum probationis. Rauchbar. p. 1. q. II. n. 31. adeoque Vlpian. in *L. II. §. 3. ff. de iurciur.* inquit: *Perinde haberi, quod iuratum est, atque si probatum esset*, atque sic plenæ & sufficienti probationi æquipollet. Rauchbar. *d. l. n. 25.* Et quanquam reprobatio per iuramentum in subsidium, si aliæ probationes defecerint, datur arg. eorum quæ habet Martin. *ex Carpzov. & Mevio, ad O. P. S. tit. 18. §. Es wird aber auch n. 5. non tamen reo & reprobanti præiudicat, quo minus, si ipsi placuerit hæc reprobandi via, eam eligere possit; præprimis cum & hic iste reprobandi modus ad extraordinarium referatur. Et procedit ille non in processu ordinario solum; sed summario etiam. Martin. ad O. P. S. Tit. 18. Pr. So der Klgr. den Besln. n. 57. seq. & ad Tit. 39. §. Wenn aber das Urtheil. n. 31.**

§. XXXV. Quando vero reprobanti per iuramentum liceat iuramenti delatio, & quid circa eam obseruandum, videndum erit. Audiamus itaque *O. P. S. Tit. 18. §. 4. vbi; Do aber der Beklagte Klgen. das fundamentum exceptionis insGewissen schreiben wolte / soll ihm solches so lange frey stehen / bis ihm derowegen Verweisung aufserleget wird/ oder er sich selbst darzu erheut.* Ex quibus verbis elucet; reum, si reprobationem per iuramentum suscepturus sit; oportere statim in litis contestationis termino illud deferre, vbi litis contestationi exceptionem peremptoriam, quam in reprobatione sua per iuramentum aduersæ partis probaturus est, annectit. *Dn. Suendend. ad Fib. p. 130.* Quod si vero reus in litis contestatione iuramenti delatio.

Modus extraordin. III. quo per iuramentum reprobamus.

Defert autem illud reus actori,

in litis contestatione,

aut, si omisit, lationem omiserit; potest illud per modum leuterationis ad-
per leuterati- huc deferre; modo in eius termino realiter id fiat; secus si sal-
onem. tem illud iterum sibi reseruet. Postquam autem reus consti-
Fiat delatio tuit actori iuramentum deferre, illud vel in prima, aut secunda,
in prima vel non autem tertia positione faciat, ne actori beneficium rege-
secunda posi- rendi abiudicetur, & aduersus factam delationem ab excipi-
tione: endo excludatur. S. P. O. *d. l. vb. Jedoch / daß er solche delation*
nicht biß auff den letzten Satz spare / vbi Martin. num. 4.

§. XXXVI. Reus itaque iuramentum deferat, ante-
antequam re- quam reprobatio ipsi per sententiam iniuncta, aut ab eo ac-
probatio in- ceptata fuerit. S. P. O. *d. l. vbi Martin. n. 8. Carpz. p. 1. c. 12. def. 33.*
iuncta, aut ac- Dn. Suendend. *ad Fibig. d. l. Alias enim si horum vnum factum,*
ceptata sit; reus, siue iuramenti delationem in articulis reprobato-
rialibus, siue alio modo procuret, amplius non auditur. S. P. O.

nisi in L. C. delationem sibi reserua-
vit,
An tunc iudex expresse reo delationem reseruare teneatur?
d. l. Martin. *d. l. n. 10. vbi preiudic. nisi in litis contestatione delationem super suis exceptionibus sibi reseruauerit. Nicolai in Proc. cap. 38. n. 3. 4. quo casu iudex delationem reo in enunciando reseruare tenetur. Carpzou. p. 3. dec. 229. n. 22. Nicolai, d. l. n. 5. Martin. d. l. n. 16. An autem expressis verbis iudex eam reo reseruare debeat, quæritur? Vult hoc quidem Carpzou. in Proc. T. 10. a. 1. n. 122. cui consentire videtur, Ziegler, ad O. P. S. tit. 18. vb. Aufferlegt wird. p. 117. Non tamen hæc opinio necessitat, adeoque si reo in sententia iuramenti delatio expressis verbis non fuerit reseruata, ea non erit priuatus. Dn. Suendend. *ad Fibig. 1391. Ita Dnn. Scabin. Lips. mens. Aug. ao. 1686. responderunt. Limitat tamen hoc Ziegler, modo reus iuramenti delationem in litis contestatione sibi reseruauerit, cit. loc. vbi responsum allegat. Sin autem reus sibi in litis contestatione reprobationem, omniaque iura competentia, non tamen iuramenti delationem, reseruauit, quæritur: an eam adhuc sibi attribuere queat? & resp. affirm. licet enim, non explicite; implicite tamen eam sub omnium iurium competentium reseruatione sibi reseruauit. Nec nocet reo, si delatio in sententia, non obstante reseruatione, est omissa; dum per leuterationis modum facile eam impetrare potest. Ad hæc multi**

Hæc sub iurium competentium reseruatione comprehenditur, & omissa in sententia nihilominus competit,

multi Practicorum, obseruantia edocti dicunt: etsi reus eam plane sibi non reseruauit, tamen ea in reprobatione vti posse, quia est remedium ipso iure competens; & cum ipsa reprobatio, non reseruata, denegari non possit; multo minus eius caput, aut pars non reseruata, denegari poterit; siquidem de eo, de quo maius, etiam minus prædicatur. Nunc paucis videndum, si actori, reo affirmatiue respondente, & exceptiones quasdam peremptorias opponente, reprobatio iniungitur, & ille eam per iuramentum suscipere desiderat; quid obseruandum sit? Et puto, eum, siue acceptauerit per sententiam iniunctam reprobationem, siue minus; siue se obtulerit iam ipsi, siue nondum; eam per iuramenti delationem suscipere posse, dum in hoc casu vel ego nihil dispositum legi. Imo licet nec reseruauit sibi iuramenti delationem; nihilominus tamen reprobare posse actorem per iuramentum conuicio. Atque ita in actione negatoria Dnn. Scabin. Lips. in causa Frang. Engels contra Michael Langen, coram Senatu Lips. de publicatione d. 28. Jun. anno. 1687. daß Bektr. seines Vorwendens ungeacht / auf den 12. Gegenbeweis *articul* sich einzulassen schuldig / B. N. W. Quæ ipsa sententia mens. Sept. eiusdem anni per leuterationem confirmabatut.

Actor vero reprobaturus per iuramentum reo quando illud defert.

§. XXXVII. His ex traditis colligitur, quid reprobandi per iuramentum incumbat, præprimis reo reprobandi; vt post litem contestatam iuramenti delationem regulariter sibi referuet. Ziegler. ad O. P. S. *Tit. 18. vb. So lange frey stehen* p. 117. *Articulos 2)* reprobatoriales conscribens, in iis realiter iuramentum deferat. Dn. Suendorff. *ad Fibig. p. 1303. seq.* i. e. ad quemlibet articulum, super quo iuramentum defert, adiciat simul clausulam; *Dieser Articul wird Kln. in sein Christl. Gewissen / si scilicet factum sit proprium, Lauterb. in C. 1. p. m. 173. circ. pr. ferme;* vel *Gewissen / Wissenschaft und Wohlbewusst / si factum alienum, Lauterb. d. l. in casu negationis zur Eydlichen Eröffnung gestellt.* Prior formula, vt de veritate altera effectum habet, vt de notitia & credulitate iuret Carpz. *p. 1. C. 12. def. 40. seq.* Proinde si factum alienum soli conscientie,

Reus in L. C. verbaliter, in Articulis reprobatoriis realiter illud defert.

actoris conscientie, si proprium, notitie simul si factum sit alienum: alias noua in-

G

non

50
iungitur re-
probatio.

CAP. II. DE REPROBATIONE

non simul noticiæ commissum; sententia interlocutoria ad iuramentum non dirigitur, sed alia ipsi iniungitur reprobatio. Atque ita in casu probationis in causa Annæ, Johannis F, vxoris contra Reginam Georgii P. viduam mens. Mart. anno 1691. pronunciatum fuisse accepi. Porro reprobans conceptos articulos iudici insinuat, petitque eum, vt partem aduersam præfixo termino citare velit, atque actor ad articulos hos, super quibus iuramentum delatum, respondeat. Reprobans vero in termino repetat iuramenti delationem, Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 1394.* absque tamen repetitione articulorum, super quibus iuramentum delatum est; nec hoc in casu ad desertionem perueniri potest. Ita quoque Dnn. Scabin. Lips. in causa Godofredi W. contra Jacob. Ernest. B. ad Prætor. Lips. ao. 1690. mens. Febr. respondisse, communicatum mihi fuit. Non tamen simpliciter actor obstrictus est iurare; sed cum suis exceptionibus aduersus delationem audiendus. O. P. S. *Tit. 18. §. Do aber der der Besse. vb. dar mit der Rtr. mit seiner Nothdurfft darwider auch gehöret werden könne. Dn. Suendend. ad Fibig. p. 1371. in fin.* Declarare enim se actor habet; an iuramentum acceptare vel referre velit? Ziegler. *ad O. P. S. T. 18. vb. Mit seiner Nothdurfft. Referre autem actorem iuramentum posse, nullum erit dubium, modo fiat statim post factam delationem ante sententiam interlocutoriam, in qua de facta delatione pronunciat, vel antequam illa vires rei iudicatæ acceperit, vel ante iudicatum relaturus protestatus sit, iuramentum referre. S. P. O. Tit. 18. §. Berner die relation.* Vbi tamen probe animaduertendum, an super facto alieno & communi, an proprio facta sit relatio; ita vt priori casuea sit permissa; secus posteriori. Carpz. *p. 1. C. 14. d. 10. seq.* adeoque si quis delatum super proprio facto iuramentum referat, pro confesso habetur & tota causa cadit. Aliam autem hoc in casu viam elegit sibi praxis & obseruantia, quæ hanc relationem pro frustranea iudicat, & referenti adhuc iuramenti principalis præstationem iniungit, prout ampliff. Facult. iurid. Lips. ao. 1694. mens. Novemb. pronunciauit. Quæ vero de relatione iuramenti dicta sunt,

Reprobans articulos insinuat, &c.

In termino delationem absque articulis repetat.

Aduersa pars contra delationem auditur;

an iuramentum suscipere aut referre velit?

modo relatio super facto alieno fiat,

super proprio referens pro confesso habetur, hodie aliter.

sunt, procedunt saltem in iudiciali, de quo hic actum fuit; non vero in legali. Berlich. *p. 1. Concl. 32. n. 45.* Carpov. *P. 1. G. 14. d. 7.* B. Philippi ad O. P. S. *Tit. 18. Conf. 4.* Et hæc de reprobatione per iuramentum.

§. XXXVIII. Confessionem esse probationem, quæ fieri potest, efficacior, ex *L. 5. C. de Transact.* deducit Cardin. Tusch. *Concl. Pract. Tom. 2. Concl. 645. n. 1.* Roland. a Valle *1. Conf. 21. n. 2.* idemque operari ac publicum Instrumentum, ex Baldo Godofredus *in not. ad d. l. 5. Lit. r. allegat.* Per instrumentum vero ordinariam fieri posse reprobationem, supra dixi. Quid itaque obstat, quin & per confessionem suscipi posse reprobationem, assererem? Formatur enim reprobaturus suos articulos iuxta partis confessionem, & unicuique eorum subscribit: Hunc articulum probari per partis confessionem in actis aut aliis instrumentis recognitis notatam. Nec nocet: quod eam saltem releuationem ab onere probandi reprobantique dicant. Gielhauf *in Arbor. iudic. cap. 6. p. 4. n. 1.* hoc enim est, si in se, non autem, si quoad effectum consideretur. Linck. *ad Decret. Tit. de Confess. §. 1.*

§. XXXIX. Ut autem de ea paulo dilucidius dicam, sciendum: confessionem vel iudicalem vel extraiudicalem, omiſſis reliquis eius diuisionibus, quas habet, Linck. *d. l. esse.* Fit vero iudicialis l. ad partis aduersæ positiones respondendo, quæ in iudiciis imperii occurrit, Rec. Imp. Ratisb. nou. *de no. 165. §. 49. nb.* alsdann der oder dieienige *articul für gerichtlich gestanden* vel in scriptis aut ore tenus. In scriptis si confessio facta sit, non prius effectum sortitur, vt confitens pro confesso habeatur, quam si postea scripturam iudicialiter recognoscat, vel patiat, vt propter contumaciam pro recognita iudicetur scriptura ista confessata, cum & contumax pro confesso haberi possit, *c. 2. de Confess. in 610. B. Brunneinan. in iur. Eccl. L. 3. c. 4. §. 4.* id quod tam de iure Imperii, quam Consistoriorum aliorumque iudiciorum procedit. Idem *L. 3. c. 2. §. 19.* Extraiudicialis autem intra priuatos extraius & iudicium (quæ ratione hæc olim differebant. vid. Vulcei *in jpr. Rom. L. 2. cap.*

Modus extraordinar. IV. quo per confessionem reprobamur.

Est vel iudicialis vel extraiudicialis, illa fit ad partis aduersæ positiones respondendo, aut in scriptis aut ore tenus,

hæc seu extraiudicialis fit priuatim,

& probat se-
miplene.

quod limita-
tur.

utilitatem in
causa crediti
habet.

judicialis ple-
ne probat,

An ad con-
fessionem
sententia re-
quiratur?

26) parietes peragitur, & effectum semiplenæ reprobationis fortitur, ita vt reprobanti ob plenæ reprobationis defectum iuramentum suppletorium deferri posse conuinciam: nisi geminata aut a parte acceptata, conf. Carpzou. p. 1. C. 16. d. 21. Linck. ad Decret. d. l. vel per scripturam priuatam, aut epistolam, quæ pariter recognosci præprimis debet, vel per testes probata fuerit. Lauterb. in C. j. tit. de Conf. p. m. 581. Quæ confessio in causa crediti multum satie utilitatis habet, vbi præstat, vt creditor, quò tutius eo iuribus suis prospiciat ac inuigilet, non solius debitoris chirographario fidem habeat; sed insuper testes tribus non pauciores adhibeat, qui se subscribunt. *Auth. si quis vult caute, C. Qui pot. in pign.* quo ipso non solum confitens a via negandi excluditur, sed etiam, si testes adhuc in viuis, ordinarie, vt manum recognoscant; sin oculis mortalium crepti, fati munus impleuerint, (vt Gordianus Imperat. in L. 6. C. de Collation. loqui amat,) extraordinarie per comparisonem literarum probari potest debitum. conf. B. Brunneinan. ad d. *Auth. n. 7.* Cum autem debitores sæpius confessionem testibus præsentibus recusent, pro cautela ponunt, vt ille, cui confessio est facienda, testes cortynatos h. e. occultos habeat, vt tamen confessurum percipere accurate possint, quo ipso auditu excepto confitens postea conuincitur. Dn. D. Philippi, in *Disp. de Probation. de Auditu, c. 5. § 9. in fin.* De iudiciali adhuc notandum, eam firmam plenamque probationem inducere: modo præsentem aduersario fiat. L. 6. §. 3. ff. de Confess. Gielhaus. in *Arb. indic. cap. 6. part. 1. §. 102. n. 2.* Mascard. de *Prob. V. 1. Concl. 348. n. 39.* Quod tamen ad ius Civile Linck. ad *Decret. d. l.* restringit. Proinde iuxta iuris Canonici æquitatem eam valere volunt, modo coram iudice competente deponatur. Ludov. Engel. in *Coll. Vniu. iur. Can. X. tit. de Conf. n. 12.* Card. Tusch. *Pr. Concl. Tom. 2. concl. 641. n. 1, 2.*

§. XL. Quæri vltimo licet: an ad condemnandum confessum sententia opus sit? Et resp. cum saltem confessus pro iudicando, non iudicato habeatur, semper sententia ad minimum declaratoria opus esse, quanquam alii aliter, ad quos me

me referre volo, respondere solent. conf. Brunnem *ad Tit. C. de Confess. n. 6.* Mascard. *de Probat. V. 1. Concl. 344. n. 5. seq.* Cardin. Tusch. *Conclus. Practic. Tom. 2. Conclus. 675.* Gielhauf. *in Arbor. iudic. cap. 6. part. 4. n. 17.* Nec prodest confessio, licet re-
 Confessata
 reuocare non
 licet,
 limitatur.
 regressus. *arg. L. 14. §. 9. ff. de Adil. Edict. & a. L. 1. ff. de Constit. Pec.*
 cum honestæ grauitati maxime repugnet, reuocare confessa-
 ta, nisi in continenti fiat, aut si ex interuallo error probetur,
 dum hic ob mortalis conditionis imbecillitatem haud raro
 contingere solet *a. L. 2. C. de V. j. E.* modo erratum sit in facto,
 non autem in iure, quatenus error circa lucrum, aut rem am-
 missam versetur. *L. 4. & 7. ff. de iur. & fact. ignor.* Rosbach. *in*
Proc. Civ. Tit. 65. n. 15. seqq. conf. B. Brunnem, *in iur. Eccl. L. 3. c.*
4. §. 9. Tyndar. *de Testib. n. 7.* vbi *n. 5. inquit:* Confessionem
 confessionem reuocare non posse, sed saltem interpretari. Quod
 non ineptum est.

§. XLI. Præsumtio cedit veritati, quia hæc illi præua-
 let. Cardin. Tusch. *Tom. 6. Concl. 612.* Pacian. *de Prob. L. 1. c. 11. n.*
 13. Petrus Muller. *ad Struv. Ex. 28. tb. 19. Lit. β.* Carpzov. *P. 2. C.*
 2. *D. 8. n. 2.* Attamen nemo ex his inficias ibit; præsumtionem
 veritati maxime accedere, & verisimilitudinem dici posse. Ma-
 scard. *de Prob. V. 1. Q. 10. n. 15.* hinc & vera dicitur probatio, in
 casu tamen; quo probationes præsumtiue fieri possunt, vt in
 filiatione, adulterio &c. Mascard. *d. L. n. 16.* imo accedit, quod
 præsumtio iuris liquidissimam inuoluat probationem. Pacian.
de Prob. L. 1. c. 8. n. 2. Nec refragatur *n. 3.* quo ille præsumtionem
 tantum releuationem probationis dixit, v. Rosbach. *in Pr. Civ.*
Tit. 53. n. 9. cum enim iam supra hæc in se, non ratione effectus
 valere dixerim; hic saltem adiiciam: quod si per præsumtio-
 nem probare liceat, nullibi etiam prohibitum legatur, quo mi-
 nus & reprobatio per præsumtiones instituat. Nec obstat,
 quod præsumtio probandi onus in aduersarium reiciat, Car-
 pzov. *in Pr. Tit. 13. a. 1. n. 16.* atque ita; si pro reprobato milii-
 tet ea; tunc actori incumbat probatio: Resp. concedendo,
 præsumtionem onus probandi in aduersarium transferre,
 Non obstat
 quod eam re-
 leuationem a
 probando di-
 cant:
 aut probandi
 onus in ad-
 uersarium re-
 iiciat.

hinc & præsumtio pro actore a reprobato pro contraria præsumptionem elidi debet, aut quod hoc intelligatur de præsumptione hominis, nisi ex altera parte fortior existat præsumtio. Rosbach. in *Pr. Tit. 64. §. 37.* aliter adhuc respondet Pacian. *d. Tr. L. 1. c. 9. n. 7.* An autem præsumtio ad condemnandum sufficit? Resp. distingu. inter causas ciuiles & criminales; has quod attinet, euoluatur Carpzou, in *Pr. Crim. q. 116. n. 51. sq.* Eckolt. *ad ff. Tit. de Publ. iudic. §. 6.* quoad illas vero distinguendum puto: an adsit præsumtio hominis, aut iuris, aut iuris & de iure. Hoc casu quæstionem affirmare licet, *L. 34. C. ad L. iul. de Adulter.* quia adeo pro vera habetur, vt nec contrarium probandi admittat, nisi per iudicalem partis aduersæ confessionem. Gielhaus. in *Arbor. iudic. c. 6. part. 4. n. 1.* Croc. in *Tr. de Testib. part. 7. n. 85.* vel per notorietatem. Eckolt. *ad ff. tit. de Probat. n. n.* isto casu eadem datur responsio, modo contrarium non possit probari, *a. L. 20. C. de Prob.* illo autem casu iterum distinguo; an sit præsumtio temeraria & leuis, aut violenta, priores duæ ad condemnationem nihil faciunt; secus videtur in vltima; quod tamen æque pro regula absque exceptione, assumere nolo, v. remissive Pacian. *de Prob. L. 1. c. 9. n. 10.* conf. quoque Fachin. *II. c. 70.* Sarmient. *1. Select. Interpr. c. 1. c. 14. X. de Præsumt.* Ab his autem recedit Eckolt. *cit. loc. ob c. 2. X. de Probat.* qui in ciuilibus præsumtionem indistincte sufficere statuit. Verum absque præiudicio dicam: hanc opinionem ex *d. c.* vix euinci posse. Nam Alexander III. Pontifex ibi prohibuit iuramenti delationem, quæ iuxta consuetudinem quandam actori, licet per testes aut instrumenta probat, iniungatur, in casu vero reculationis fides probationibus non habebatur, & deficiente probatione legitima & ordinaria, iuramenti delationem permittebat, sin autem tali in casu iurans iuramentum præstare nolebat, condemnabatur ille, non ex præsumptione, sed ex probationis defectu.

§. XLII. Lex contenta est ea probatione, quæ haberi potest, si materia sui natura difficultatem probandi habet. Gail. *L. 2. Obs. 149. n. 9.* Ex quibus nunc constare potest, saepe pro-

Q. an ea ad
condemnati-
onem suffici-
at?

Dissentit Ec-
kolt. ob c. 2.
X. de Probat.
Cui resp.

Modus extra-
ordin. VI. quo
per famam

probationes non adeo releuantes & sufficientes admitti. Per famam itaque, & positis terminis habilibus, per auditum eam sufficienter fieri posse, exacte ab Illustr. Dn. Stryk. in *Tr. de iur. Sens. Dissert.* 3. c. 3. 4. Dn. D. Philippo in *Dissert. de Probat. de auditu.* Petr. Muller. ad *Seruo. Exerc.* 28. th. 14. Mascard. de *Probat.* L. 1. c. 49. demonstratum fuit. Dum autem idem, quod in probatione, etiam in reprobatione practicatur: & per famam, auditum, aliosque modos hanc institui posse arbitror. Nunc de legitimo reprobationis instituendæ & peragendæ temporē dicenda veniunt, ast de eo in Cap. sequenti.

§. XLIII. Omnem actionem suam finem respicere, eoque acquisito illam cessare, ex Logicorum præceptis liquet. Hanc igitur doctrinam secutus videam, qua fini reprobatio suscipiatur. Quis itaque nescit, in iudiciis de re controuersa litigari coram iudice competente, ut sua sententia litem decidat, *L. 9. L. 13. C. de iudic.* Verum quomodo iudex nobile suum officium inter litigantes decidendo controuersias iuste ac legitime exercere poterit, nisi de litis bonitate ac veritate fidem ipsi faciant partes litigantes. Proinde non obscure patet, reprobationem a reprobante vel maxime institui, partim ut non ius reprobantis solum, & eius innocentia, sed & ipsa controuersia eo clarius innotescat; partim, ut veritas in apertum producat, & iudici fiat nota. Couarruu. *Var. Resol.* L. 1. c. 1. v. 7. An autem & aduersario fides sit facienda, quarunt? & respondent regulariter neg. ob *L. 12. ff. de Probat.* L. 33. §. 1. ff. de *V. O. Vultei. de iudic.* L. 3. c. 7. §. 106. Hinc ex Oldendorpio Mascardus loqui solet: Si aduersario fides facienda esset, nunquam satis ipsi probatio (& reprobatio) faceret, etiamsi solem ipsum ad ostendendum veritatem in manibus gereres. *vid. ille V. 1. Q. 2. n. 24.* Positis iam his, non tamen credendum, ac si aduersario plane nulla sit facienda fides, quia ipsi postea acta & actitata sunt tradenda. Mascard. *d. l. n. 25.* Hinc dico principaliter in gratiam iudicis, & ad eum de lite informandum, reprobationem facere, dum iste non solum iuxta conscientiam, sed & acta & probata iudicare debet. *c. u. Caus. 30. q. 5. L. 6. S. ff. de Offi.*

auditum, &c. reprobamus, remissive adducitur.

Cum iudicis sententia lis decidenda sit;

illi de controuersia fides fiat;

Non aduersario;

quod limitatur.

Offic. Præsid. Illustr. Dn. de Rhetz in Instit. iur. Publ. L. 1. t. 1. §. 40. seq. Minus principaliter vero, & secundario etiam aduersario de controuersia per reprobationem fides quædam communicanda erit, quo non solum ipsi litigantes causæ qualitatem videant, sed & vt eo melius de ea disputare possint.

Reprobans
tandem aut
condemna-
tur,

aut absolui-
tur,

licet nihil
probarit,

Quid si re-
probatio pro-
bationi præ-
mittatur, &
reprobans ea
cadat?

§. XLIV. Reprobantem, nisi amicabilem compositio vel transactio præcesserit, aut absolui, aut condemnari rationis est. Hoc contingit, cum pars aduersa suam intentionem firmis argumentorum fundamentis probauit. *a. L. 4. C. de Edendo, L. 2. §. 23. C. de Probat.* aut quando reprobans sua reprobatione cadit, suam intentionem & exceptiones suas legitime non deducendo. *a. L. 9. C. de O. & A.* Illud e contrario accidit, quando probans nihil probauit. *ad. LL.* aut probauit quidem, sed non sufficienter, ita, vt reprobans eius intentionem maxima ex parte eliderit, dum iuxta iura non rite factum cum plane non factum comparari solet. *arg. L. 1. ff. de iniust. rupt. & irrit. testam.* Dubia enim probatio nihil releuat. *Martin. ad O. P. S. tit. 21. §. 48.* soll aber gleichwohl *n. 10.* Licet itaque reprobans nihil prorsus probauerit; absoluitur tamen, *c. fin. X. de iurei.* modo aduersa pars suam intentionem non probat. *S. P. O. d. l. vb. und da solches nicht geschehen / vbi Martin. n. 1. Rebuff. in tr. de Reprobat. res. n. 40.* Sin autem pars aduersa femiplene probauit, tunc ipsi iuramentum suppletorium imponitur *L. 31. ff. de iurei.* atque ita reprobans non absoluitur. Quid autem dicendum, si reus reprobationem suam actoris probationi præmittat, eamque anticipet, inque ea succumbat: an reus condemnandus erit? *Resp. neg. arg. L. 5. C. de LL.* quia actor ius agendi nondum probauit. *L. 9. C. de except. nisi actor suam intentionem asseruerit. Dn. Suendend. ad Filbig. p. 637. Martin. ad O. P. S. tit. 20. §. Ein jeglich Parth. n. 317. seqq.*

§. XLV. Non condemnatur reus debitor, nisi ab actor-
re creditore debitum fuerit demonstratum, & a reo contra-
rium ostendendo responsum, quæ nec in summarijs omitti
possunt. *Clem. Sape. de V. S.* Verum hæc in summarijs simplici-
ter talibus, non autem in summarijs executiuis obtinent.

B.

B. Philippi *ad Dec. Elect. XII. Obs. n. 5. 9. 10.* hinc quilibet videbit, ipso iure nullum reprobationum in 1) executiuis processibus esse locum. conf. Coler. *de Proc. Exec. Part. 3. c. 1. n. 15. seq.* quod ipse Serenissimus Saxoniae Legislator in *d. Dec. nouiss. XII.* adiectis his duabus limitationibus, 1) nisi reprobans habeat exceptiones in continenti liquidas, & 2) nisi ex instrumento garentigato via ordinaria ingrediatur creditor, clementissime constituit. Quamvis dici possit, in priori limitatione reum, si instrumentum pro suo recognoscat, & exceptionem peremptoriam impropriad opponat, non tam reum manere, quam potius actoris vices subire, cum, recognito instrumento, debitum fateatur, & excipiendo actor fiat, & sic potius demonstrat, quam remonstrat. Quod tamen asserere nolo, si instrumentum in genere, saluis exceptionibus, non tamen pro suo, recognoscat, & exceptionem peremptoriam propriam opponere velit, dū hoc in casu omnino reus permanet. Quod posteriorē limitationē spectat, ibi nō amplius processum executiuium, sed ordinariū, qui reprobationem admittit, obseruari, *supra §. 6. traditur. conf. Carpz. L. 3. Resp. 63. Nicolai in Proc. cap. 63. n. 3.* Transeo (2) ad possessorium summarissimum. Constat vero de eo, quod illud reprobationē admittat, quod tamen non de reprobatione solenni & ordinaria; sed minus solenni & summaria seu remonstracione dictum volo, *v. supra §. 6. n. 4. nisi consensu Nicolai d. 1. & Carpz. L. 3. Resp. 75. n. 12. seq. & in Proc. tit. 13. a. 2. n. 4.* Licet enim ibi tumultuarie procedatur, substantialia tamen processus iure naturali introducta omitti haud debent. *Carpz. P. 2. c. 7. D. 17. n. 4.* Porro 3) in processu criminali eo casu, quo delictum perpetratum testibus satis probatis & habilibus, quorum depositiones luce meridiana clariores sunt, *a. L. fin. C. de Prob. fuit probatum; æque reprobationē reiici ostendit C. 12. X. de Probat. v. supra §. 5.* Quid autem 4) iuris, annon reprobatio admittitur, si pars aduersa suam conscientiam probationibus exoneravit? Olim hanc quæstionem in dubio fuisse docet Martin. *ad O. P. S. tit. 19. §. Wenn nun einer. n. 1. Carpz. P. 1. C. 4. D. 16. n. 1.* Hodie autem eam negative decisam esse, non

Cessat autem reprobatio ipso iure in 1) executiuis,

Limitatus,

2) Possessorio summarissimo,

3) Processu criminali certo respectu.

4) contra probationes pro exoneranda conscientia susceptas,

solum in Const. Aug. 14. part. 1. sed & in O. P. S. d. l. legitur: ratio datur ea, ne conscientiam suam probatione liberaturo regressus ad iuramentum, si in probationibus defecerit, contra O. P. S. d. l. auferatur, quod omnino fieret, si aduersarii contrariæ probationes admitterentur, & ille plene vel semiplene probaret. Carpz. d. l. Martin. d. l. n. 2. Sic Serenissimus Saxoniae Elector in Dec. nouiss. XIX. non solum hoc in casu reprobationem; sed ipsa quoque interrogatoria, contra causæ merita, non autem contra testium personas producta, abrogare voluit. conf. B. Philippi ad d. Dec. Obs. l. n. 19. Nicolai in Proc. c. 63. n. 3. Carpz.

5) si reprobatio a reo sit peracta.

6) contra iuramentum iudiciale.

non admitti nouam reprobationem, contra priorem illam iam absolutam, ex O. P. S. Tit. 21. §. de auch der Besl. v. b. Wie auch der Kl. mit fernern Gegenbeweis/constat, v. supra §. 4. iuramentum 6) iudiciale præstitum reprobationis cessationem causare, expediti iuris est. L. 1. C. de R. C. & iurei. Const. Aug. 15. part. 1. vbi Carpz. D. 1. 2. 3. B. Philippi L. 4. Eclog. 50. n. 8. Mascard. de Probat. V. 2. concl. 956. n. 23. seq. Nec obft. L. fin. C. d. t. cum illa ob fauorem vltimarum voluntatum ad solas testamentarias causas restringatur. B. Philippi d. l. n. 12. & B. Brunnem. ad d. l. n. 9. Et huc facere videtur responsum, quod Amplif. Fac. Iur. Lips. in puncto Rei Vindicat. & in causa S. D. S. contra A. M. P. (vbi rea relato aatrici iuramento, eoque ab hac præstito, nihilominus exceptionis suæ probationem deducere cupiebat, opponens, quod per iuramentum saltem libellus sit confirmatus, non autem exceptio opposita adempta,) mens. August. ann. 1703. ob L. 34. §. fin. ff. de iurei. ita concepit: Besl. hingeget wider den abgelgten Haupt-Eydt mit ihrer vorgeschügten exception non competentis actionis weiter nicht gehöret werden. N. H. W. Rea enim sibi imputare habet, quod aduersam partem sua in causa iudicem voluerit, L. 37. ff. de iureiur. B. Philippi d. l. n. 6. conf. Lauterb. in Disp. de Relat. iuram. 1b. 109. Vol. 3.

Ex facto hominis, 1) si articuli impertinentes.

§. XLVI. Ex facto hominis reprobationem cessare videbimus. Hoc 1) contingit, introductis articulis impertinentibus. His enim reiectis, vt impertinentibus, quibus repro-

reprobatio inclusa est, ipsa etiam reiecta est reprobatio. Cum itaque reprobandus articulos suos contra iuramentum iudiciale, a parte probante super certis quibusdā libel i factis iam praestitum, formasset, illi tanquam impertinentes reiecti sunt a Dnn. Scabin. Lipsi ann. 1692. mens. Iul. in causa D. S. contra D. B. Ob negligentiam (2) reprobationem desertam fieri elapso termino reprobatorio, tradit O. P. S. *Tit. 21. in pr.* Id quod etiam de termino reprobationis anticipato dicendum est, licet reprobationis terminus adhuc duret, quia alias lites non abbreviantur, sed protrahuntur. conf. Carpz. *in Proc. tit. 13. a. 2. n. 34. seqq.* & *in L. 3. Resp. 70. n. 5. seqq.* Reprobans enim viam, quam semel elegit, ambulare tenetur, iuxta regulam: *Viam, quam elegeris, ambula. L. 21. §. 6. ff. Quod met. Caus. L. 1. §. 10. ff. de Separat. C. 21. de R. I. in 610.* Hinc cum reus intra terminum Saxonicum a die declarationis, se reprobationem anticipaturum esse, computandum non obtulerit articulos: reprobatio, licet citatio ad publicandas probationis attestations non emissa fuerit, a Dnn. Scabin. Lipsi mens. Mart. an. 1671. pro deserta iudicabatur. Accidit (3.) reprobationem cessare, si reus suae probationi renunciat, quod ipsi iuxta supra adducta, & sub limitatione, quod priuatus suo fauori renunciare queat, nisi per hoc aduersario detur ansa malignandi. Coler. *in Pr. Ex. part. 1. c. 10. n. 203.* licitum est. *v. h. c. §. 13.* Quær. autem, si 4) actor suae probationi renunciat, an reprobatio cesset? & resp. si reus vi suae probationis saltem absolutionem obtineat, tunc ab communem iuris regulam in *L. 4. C. de Edend.* cessat reprobatio, secus, si actoris condemnationem in expensas refundendas, aut ad restituenda ob mutuam obligationem vrgeat. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 639.* Alium porro & (5) modum, qui tamen *ad h. §. n. 2.* referri potest, scimus, quo reprobatio aequè cessat, si reus in ipso actu, quo sententia super litis contestatione lata partibus publicatur, eam sententiam vel in persona vel per mandatarium, speciali mandato instructum, approbat, & postea, termino reprobandi elapso, reprobationem suam interponere desiderat. Idem *ad Fibig. p. 616.* Martin. *ad O. P. S. tit. 20. §. Ein ieglich Parth*

2) elapso termino, etiam anticipato.

3) si reus reprobationi renunciat.

4) si actor probationi renunciat, certo respectu.

5) si approbata sententia super L. C. lata, post lapsum termini reprobare cupit.

- n. 345. nisi approbatio sit inualida, & renunciatio generaliter facta. Dn. Suendendorff. *d. l. p. 617.* Tandem 6) reprobatio nullum fortitur locum, si reus, prout supra dictum fuit, exceptiones suas, tempore litis contestationis haud ignoratas, quas in articulis reprobatorialibus deducere nititur, in L. C. non opposuit. O. P. S. *Tit. 21. §. de auch der Best.* Denique 7) si non procurat, testes examinari. reprobans reprobationē amittit, si in producendis & examinandis suis testibz negligens fuit. O. P. S. *tit. 20. in pr. vb.* Und solgens mit fleisigen Anhalten. & *Tit. 21. in pr. in fin.* Atque ita in puncto iniuriarum, quo testes quidem cum articulis oblati nominati, nec tamen intra anni spatium realiter producti erant, in causa D. S. contra D. B. Dnn. Scabin. Lips. ann. 1689. mens. Ianuar. pronunciarunt, quæ sententia in appellationis instantia a supr. Cur. Prou. Lips. mens. Iun. 1689. confirmata est. Et quanquam hoc in responso de probatione enunciatum fuit: constat tamen, reprobationem cum illa æquali iure perfrui. O. P. S. *d. l.* His enumeratis, quibus reprobatio cessare solet, casibus acquiesco, & ad reliqua progredior.

CAP. III.

De

Reprobatione post publicatas
Attestationes.

§. I.

De iur. Ciu.
actori & reo
æqualis ter-
minus con-
ceditur.

Ntequam nunc ad quæstionem nostram, an reprobatio post publicatas & didicatas attestations sit valida, transeamus, connexionis gratia de terminis reprobationis quædam dicenda erunt. Vti vero de iure Ciuili, quo probationum tempora pro distantia locorum, & personarum qualitate sunt moderata. *L. i. C. de Dilat.* æqualitas inter actorem & reum seruanda, vt, quantum temporis concessum sit actori, tantum etiam reo, si petat, concedatur. *Gail.*

L. 1.

La. Obs. 91. n. 13. Vultei, *in Iurispr. Rom. L. 2. c. 31. p. 640.* ita & nostro Quod & de iure Saxonico idem ius inter actorem & reum receptum vi- iure Saxon. demus. Proinde eodem, qui probationi a Serenisimis No- mothetis constitutus est terminus, reprobatio etiam ab- soluitur termino. Martin, *ad O. P. S. Tit. 21. §. do ein Parth. n. 13.* Hinc quicquid faciendum est intra terminum probatorium, probanti; illud & reprobanti terminum intra reprobatorium incumbet. Berlich, *p. 1. Concl. 39. n. 1.* alias ille, hoc neglecto, quippe qui peremptorius est, pro elapso habetur, nec ulteriori reprobationi regulariter locus erit. Constit. Aug. XVI, *p. 1. v. bi Carpzov. Def. 12. n. 2.* Martin, *d. l. n. 21.* Dn. Suendendorff, *ad Fibig. p. 644.* Et illud ipsa correspondentiorem natura satis euincit. Carpzov. *in Pr. tit. 13. a. 2. n. 20.* Cum, quod actori per- missum, permissum etiam sit reo. *L. 41. ff. de R. j. C. 32. de R. j. in 6to.* dum rei partes multo fauorabiliores habentur, ac ipsius a- ctoris. *L. 125. ff. de R. j. & iudicium claudicare non debet. C. 5. §. inquisitioni. X. de Except.* Est autem hic reprobandi terminus vel a quo, vel ad quem; de illo priori loco agendum erit.

§ II. Probauimus vel per solos testes, vel per testes & Terminus re- probationis simul, vel per documenta solum. Sin per testes re- probationis tantum, aut per testes cum documentis probatum est, termi- nus reprobatorius a die in sinuatæ citationis, quæ ad publica- tionem attestationum probationis audiendam & videndam a iudice ad partes, facta desuper probantis sollicitatione, emana- tum, a quo i. cum per testes aut documenta simul proba- tum, emanat, & probat id Constit. Aug. 16. *part. 1. in vb.* est dies infi- nuatæ citati- onis ad publ. attest. Von der Zeit an / als ihm die citation zu der publication der He- rweisung zu kommen / quæ verba in O. P. S. *Tit. 21. in Pr. repetita* attest. videmus. conf. Berlich, *d. l. n. 3.* Carpzov. *d. C. def. 12. n. 3.* Hinc Non dies ter- non a die termini ad publicationem probationis præfixi, prout mini ad publ. Dn. Scabin. Lips. in causa der Buchhändler Znung zu Leipzig, attest. posit, contra Hans Jacob. G. eiusque consortes an. 1688. mens. Nouembr. responderunt: nec a die exaratae citationis hocce nec dies exa- spatium solet currere. conf. B. Philippi *ad O. P. S. Tit. 4. Conf. 3.* ratae citatio- nis. Non autem quæuis in sinuatio citationis promiscua; sed In sinuatio de- illa sola, quæ sit a ministro publico (ita Lauterb. *in C. j. p. m. 31.* bet fieri, nun-

PZOV. P. 1. C. 2. D. 23. n. 4. *seqq.* Martin. *ad O. P. S. tit. 4. in pr. n. 200. seqq.*

§. III. Ut autem terminus reprobatorius dicto abhinc tempore currat: actor sua probatione functus sit, necesse est. Ex aduerso sua sponte fluit; nulla fieri posse ratione, ut terminus reprobatorius, auctore suæ probationi renunciante, eodem, quo dictum fuit, modo possit currere; quia impossibile est, ad non factam attestacionem, eiusque publicationem, partes ut citari queant. Proinde hoc in casu non a tempore factæ renunciacionis, ut Berlich. *d. l. n. 4.* absque fundamento & æquitate statuit; cum hac ratione actoris renunciatio suæ probationis in rei præiudicium, eam factam esse ignorantis, atque ita innocentis, contra renunciacionis effectum generalem, & sancta legum placita, redundaret; sed potius & relictus a die notificatæ reprobanti renunciacionis terminum, nostrum currere dicimus. Consentit Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 639.*

Aliud etiam nostri termini a quo spatium obseruamus, si probans ob probationis suæ formalium omissionem & neglectum ea cadat, sicque illa deserta fiat. Hoc enim in passu terminus reprobatorius currere incipit a tempore, quo sententia, super probationis desertione lata, in iudicatum transit. Nec obstat, auctore non probante reum absolui, atque ita reprobationem esse frustraneam: cum sciendum sit, reprobationem hic non ex necessitate aliqua absoluta requiri, sed saltem hypothetica & conditionata, dum reprobatio reprobantis arbitrio relicta est. Cum itaque eam sibi conducere videat, non obstante, auctorem non probasse, nihilominus reprobaturus eam suscipere potest, quia iuris dispositio, & rei iudicatæ efficacia non permittit aut efficit, in hoc scilicet casu, ut reprobanti absque sua culpa denegetur defensio. conf. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 639.* Quod tamen secus est, si reprobatio parum aut nihil conducatur, & saltem ad absolutionem ab instituta actione, quam reus, auctore non probante, etiam ea non suscepta, impetrat, tendat. *supr. c. 2. §. 46.*

Limit. 1. terminus reprobatorius, quando actor suæ probationi renunciat.

Lim. 2. quando actor sua probatione cadit.

§. IV.

Lim. 3. quan-
do reus cum
anticipat,

§. IV. Porro singularis reprobatorii termini cursus initialis (3) occurrit, si reus seu reprobans istam citationem non expectauerit, sed eam præuenerit. Quis enim nescit, reprobanti propter litis abbreviationem concessum esse, hunc terminum anticipare, atque, simulac articulos probatoriales accepit, ut probantis fundamentum, quod suæ probationi ille subiecit, eo accuratius cognoscere inde queat, suos articulos reprobatoriales offerre, licet nondum dicta citatio sit emissa, quo casu probatio & reprobatio pari passu, absque tamen confusione, peragi potest. vid. O. P. S. *Tit. 21. §. Jedoch wollen wir* ubi Martin. *n. 1.* & Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 635.* His itaque positis, nunc terminus reprobatorius ab eo ipso tempore, quo reprobans ad reprobationem suscipiendam sese obtulit, currit, etiamsi citatio ad publicationem attestationum nondum sit emissa. Berlich. *Part. 1. Concl. 39. n. 5.* B. Philippi *ad O. P. S. d. t. Conf. 1. n. 4.* Bechmann *supr. cit. loc. h. c. §. 2.* An autem iudex probationem & reprobationem simul expediri, & hanc anticipare, reprobanti possit iniungere, controuerti potest? Affirmat cum Baldo, Berlichio, Martinus *d. l. n. 3.* Verum salutorum ICtorum respectu, quæstionem nego non solum ideo, quia iudex non contra, sed secundum leges iudicare debet, *Nou. 82. c. 13.* nec officium suum iudex ultra concessam facultatem extendere potest, *a. L. fin ff. de iurisd.* sed quia *O. P. S. tit. 21.* ne syllabam quidem de ea iudicis potestate anticipationem iniungendi habet, iam vero sine lege aliquid facere, erubescimus. *Nou. 18. c. 5.* Et hoc asserendum puto, siue sint causæ ordinariæ, siue summariæ. Nec refragatur in his abbreviatio litis, dum Serenissimus Saxo in sua Ord. Proc. anticipationem reprobantis arbitrio reliquit; non vero iniunxit, & hoc in §. *Jedoch wollen wir* ubi. soll ihme ein solches zu thun unverbotten seyn / quæ verba satis liberam, non coactam anticipationem indicant. Imo accedit, quod anticipatio semper non tuto fiat, quia, ut dixi, ulterior reprobatio cessat. Bechm. *d. l.* hinc cum multum odiosi ea contineat, non suadenda nimis, aut serio iniungenda venit.

iudex anticipa-
tionem ini-
iungere pot-
est.
Rectius ne-
gatur.

§. V.

§. V. Termine reprobatorio a quo, per testes si probatum fuit, perlustrato, eum nunc, quando documenta sola probationem subiere, ad euoluendum habemus. Hoc itaque casu, dum nulla publicatione opus est, quia documenta recognoscendi eo iam tempore, quo fuere recognita, innotuerunt, cursus termini reprobatorii a die insinuatæ citationis ad procedendum super probatione currere solet. *S. P. O. tit. 21. §. Wenn aber der Beweis.* Carpz. *P. 1. C. 16. D. 13. Berlich. p. 1. concl. 39. n. 6.* Qui terminus non iure solum Saxonico; sed iure etiam patrio, *v. Ord. Proc. Sup. Lusat. Part. 1. tit. 20. v. Wenn aber der Beweis.* nec non iure Magdeburgico obtinet. *O. P. M. cap. 30. §. 19. diese zur Gegenbeweisung.* Non autem a tempore factæ recognitionis hic terminus computandus venit, licet actor vrgeat, reum seu reprobantem ob cessationem reprobationis, a tempore recognitionis factam, termino suo reprobatorio cecidisse: minime tamen eius petito defertur, sed potius contrarium pronuntiatur. *Berlich. d. l. n. 6. Bechmann. in Disp. de Termine Saxon. §. 17. nec contumaciæ accusatio attenditur, vti Dnn. Scabin. Lipsi, an. 1692. mens. April. in causa D. I. W. P. & A. S. A. pronunciarunt: Daß die eingebrachte Ungehorsams Verschuldigung noch nicht statt habe. Nec denique a tempore, quo sententia, super recognitione lata, vires iudicati accepit, hic terminus currit: nisi sententiæ, super documentorum recognitione latæ, inserta sit clausula: Daß nunmehr mit der bestdingten Gegenbeweisung billich verfahren werde: tunc enim terminus reprobatorius a die iudicati incipit currere. *S. P. O. d. l. Et hoc obtinet iure Saxonico, & Magdeburgico, vti videntur ex S. P. O. d. l. & Ordin. Proc. Magd. d. l. v. jedoch a die iudicati angehen. conf. Carpz. in Proc. T. 13. a. 2. n. 30. & P. 1. C. 16. D. 13. n. 2. Quam vero limitationem adduximus, non attendere videtur Ordin. Proc. Sup. Lusat. cit. loc. cum nulla ibi distinctio, sed generalis potius constitutio inueniatur, quæ ex his verbis: So soll die zur Gegenbeweisung nachgelassene Frist alsbald von den termin, welcher zu publicierung der originalien bestimmet worden/ angehen / satis apparet, nisi praxis aliud intro-**

65 Termine reprobator. a quo, II. quando per sola documenta probatum, Est dies insinuatæ citationis ad procedendum super probatione. tam de iure Saxonico, Lusatienst, quam Magdeburg. Non tempus factæ recognitionis,

Nec tempus iudicati super recognitione; Limitatio.

Hæc vrgen-
da est
a probante.

Remonstra-
tio nullum
terminum
habet,

nisi a iudice
prescribatur,

aut nisi statu-
tum illum
definiat.

duxerit. De illa vero memorata pronunciandi formula ad-
huc notandum, quod ea sententiæ non inferatur, nisi sit peti-
ta, S. P. O. d. l. vb. *Solche clausul aber.* Petit vero hanc for-
mulam sententiæ inferere, imo & ipsum terminum, ille, cui
probatio fuit iniuncta. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. m. 638.* Atque
hunc in casum etiam ab Ampl. Fac. Iur. Lips. ann. 1703. in cau-
sa E. F. M. contra G. M. responsum fuisse, percepi.

§. VI. Verum enim vero, quæ nunc in reprobatione
ordinaria sunt dicta, ad summariam extendi nequeunt. Quem-
admodum enim nec demonstratiōi; ita nec remonstratiōi
certus nostris in foris præfixus est terminus. Proinde re-
monstrans nulli regulariter alligatus est fatali, sed suo ab arbi-
trio termini remonstratorii cursus dependere videtur, nec
elapsis etiam viginti, vel pluribus annis a remonstratiōe ex-
cludi potest. *conf. Carpz. P. 1. C. 16. D. 16. & Lib. 3. Resp. 75.* adeo-
que nulla ipsi definita est præscriptio; nec demonstrantis
contumaciæ accusatio ob præsentam remonstratiōis deser-
tionem attenditur; sed pronunciatur potius: *dasi Ktes. Suchen
noch zur Zeit nicht statt habe; es ist aber Bekr. mit der uerkannten
Gegenbescheinigung in Sächf. Stifft einzukommen schuldig* / atque
sic Fac. Iur. Lips. Ampl. ann. 1703. mens. April. in causa C. Z.
contra G. S. responsum dedit. Cum vero iudicis pii ac pru-
dentis sit, omni modo litium anfractus contrahere, Portius
Conf. 142. n. 76. hodie ab eo in sententia terminus remonstra-
tionis dictari sæpissime solet. Definito autem termino ad
quem, terminus remonstratiōis a quo a die iudicati currere
dicitur. a. O. P. S. *tit. 21. §. Wenn aber der Beweiß N. es wäre
denn Sache.* Non tamen prætereundum erit asserere, quod
in statutis sæpe contrariæ demonstratiōi certus præscriptus
sit terminus. Et hoc in foro mercatorum Lipsiensi, quo re-
monstratio, si per testes, a die examinis testium, si autem per
documenta demonstratum, a recognitionis vel iuratiæ diffes-
sionis tempore, citra citationis ad demonstratiōis publicatio-
nem expectationem currere solet. *vid. Ord. Proc. Merc. Lips.
tit. 17.* Vbi tamen peculiare quid licet observare, ita, vt, quan-
do

do plures testes in diuersis iudiciis examinandi sunt, hocce spatium a tempore, quo testium vltimus fuit examinatus, currat; iuxta quam assertionem Dnn. Scab. Lipsf. ann. 1683. mens. Octobr. in causa I. C. B. Rei, contra I. S. pronunciarunt. Quando vero testes locis in remotis examinandi sunt, vt examinis noticia remonstrations in mercatorū foro receptum terminum, *de quo infr.* ad productum peruenire nequeat, spatium remonstrandi currit a die oblatorum rotulorum, atque ita Dnn. Scab. Lipsf. pariter ao. 1688. de publ. d. 4. Nou. in causa I. B. contra G. A. & Confort. responderunt.

§. VII. Quando autem terminus reprobationis, aut contrariæ demonstrationis currere incipiat, si a sententia, super recognitione lata, remedium suspensuum interponatur, adhuc videndum? Resp. aut huic remedio defertur, aut illud reiiicitur, aut eidem renunciatur. Primo in casu terminus reprobatorius vel remonstratorius a die, quo sententia, super remedio interposito lata, iudicati vires accepit, currit. In secundo autem distinguitur, an reiectio ab inferiore ac intermedio, aut superiore iudice fiat; illic non a die reiectionis, sed elapso post factam reiectionem, eamque haud ignoratam, decendo, quia intra illius spatium grauatus, tanquam de nouo grauamine, sententiam iterato remedio suspendere potuit; hic vero, si ab omnium superiore seu Principe ipso remedium est reiectum, terminus iste non a die publicatorum remissorialium, sed a die rei iudicatæ, currere assolet, non expectato decendo, cum vltior prouocandi licentia non adfit. Finckelth. *in Obsf. Pr. Obsf. 74.* Tertio autem in casu, si pars remedio suo interposito renunciat, renunciat aut reprobaturus vel remonstraturus, tunc a tempore renunciationis factæ, aut aduersarius, & tunc a tempore renunciationis alteri parti notificatæ spatium reprobandi vel remonstrandi currere Doctores perhibent. conf. Martin. *ad O. P. S. tit. 20. in pr. a n. 346. ad n. 363.* Carpz. *P. 1. C. 16. D. 9. no. 11. & L. 3. Resp. 68. & in Proc. tit. 13. a. 1. n. 61. seqq.* Dn. Philippi *in Dissf. de Demonstratione, c. 4. §. 6.* Hæc de termino reprobationis a quo sufficiant.

Quando terminus, remedio suspensiuo interposito, currit?

- Terminus re- §. VIII. Ad terminum ad quem nunc pedem dirigimus.
pr. ad quem, Ius Ciuile quod attinet, hoc terminum huncce arbitrio iudicis
de iure Ciuili, æque permittit, *a. L. i. C. de Dilat.* Ius Saxonicum Electoralē il-
Saxon. Elect. lum vel *communem* vel *singularem* agnoscit, docente hoc Dr.
Suendend. *ad Fibig. p. 605.* Ille communis sex septimanarum
& trium dierum interuallum habet. Const. Aug. 16. p. 1. §.
Wenn auch. *vb.* So soll es innerhalb 6 Wochen und 3. Tagen.
Lusatienfi, S. P. O. *tit. 21. in pr.* Et huic constitutioni lex patria responderet.
v. Ord. Proc. Sup. Laf. *part. 1. tit. 14. in pr. vb.* Sollte das Parth
innerhalb 6 Wochen und 3. Tagen. Ius Saxonicum commune
Saxon. com- nunc se offert. Hoc nostrum terminum ad sex septimanas
muni, absque tribus simul diebus ampliauit. vid. Land. N. L. 1. art. 62.
vb. Gezeugens soll man in 6 Wochen vollkommen. Quibus sex sep-
timanis ex fori saltem obseruantia, non autem ex aliqua iuris
dispositione, vti Carpz. P. 1. C. 16. D. 1. n. 3. statuere suscipit, tres
adiiciuntur dies. Chilian. König in Proc. c. 71. n. 1. Gloss. ad Land.
N. L. 1. a. 62. lit. f. Liceat hic excurrere ad alia fora. Forum
Magdeburgi- itaque Magdeburgicum si intramus, videmus, terminum re-
co, probatorium ibi esse contractum, & ad quatuor saltem septi-
manas esse porrectum. Ord. Iud. El. Magd. *de ann. 1686. cap. 30.*
§. die Gegenbescheinigung 18. *vs.* derselbe aber soll innerhalb 4
Luneburgico Wochen. Quod & in Ducatus Luneburgici curiis obserua-
tum, in quibus reprobans a die, quo articuli probatoriales ipsi
sunt communicati, intra quatuor septimanas sub poena præ-
clusi ad reprobandum se offerre tenetur. Ordin. Canc. Han-
nou. *de ann. 1663. tit. 19. §. 2. vb.* ingleichen soll der. Hæc de exte-
ris foris dicta sunt. Quodsi igitur reprobans intra hunc re-
probandi terminum, vltimo etiam eius momento adhuc du-
rante, Carpz. P. 1. C. 16. D. 2. n. 6. se ad reprobandum non offerat,
articulos reprobatoriales cum nominibus testium & directorio,
aut cū instrumentis nõ insinuet, reprobatione sua cadit. Const.
Aug. 16. p. 1. nam termino hocce peremptorio elapso nullus repro-
bationi amplius locus erit. *supr. c. 2. §. vlt.* Martin. *ad O. P. S.*
Tit. 21. *ad pr. n. 20. seq.* Non tamen requiritur, vt tota reproba-
tio & examen testium intra illud spatium absoluaatur & perfici-
cia-

ciatur, sed sufficit, reprobationem esse oblatam. Obstat num non de quidem LandR. *L. 1. a. 62. vb.* Gezeugenß sollman in 6. Wochen bet finiri. vollkommen. *Constit. Aug. 16. p. 1. vb.* darinnen vollendet und verführet werden möge. Verum sicut *d. Conf. 16.* in principio (1) contrarium habet, & (2) allegata verba saltem ad reprobandum diligentiam, ut ea absolui possit, non autem ut necessario debeat, restringenda sunt; imo (3) expresse disponit, quod reprobandum saltem intra illud temporis spatium declaratio, se reprobandum esse, incumbat: ita prior textus (1) ex lege nouiori, citata scilicet constitutione, interpretationem recipit, aut (2) responderi potest, quod tota reprobatio quidem sit offerenda, ita, ut post terminum nouos testes &c. producere non liceat. O. P. S. *Tit. 20. §.* und die weil die. non autem, quod formaliter etiam absoluenda veniat. imo (3) respondetur, hunc textum ex fori usu & obseruantia mutationem accepisse. *conf. Carpzov. P. 1. C. 16. D. 2. n. 3.*

§. IX. Licet autem hic terminus peremptorius sit, & Limitatur exclusiuus: nihil tamen impedit, quin ille quasdam admittat terminus ad limitationes. Sic enim tam in processu ordinario, quam sum- quem mario, *Clem. sape de V. S. Carpzov. p. 1. C. 2. D. 17. n. 7.* (quod & 1) ob concessas dilationes, in termino ad quem singulari procedere puto,) reprobandi ex iusta & probabili causa dilationes conceduntur. S. P. O. *Tit. 20. §.* Wir lassen auch geschehen. Quas tamen iudex non ex officio, sed ad partis instantiam solet concedere. S. P. O. *d. l. Dn. Suendend. ad Fibig. p. 748.* Vmm. in *Pr. Diss. 7. th. 5. n. 1.* Quæ petitio durante adhuc termino fieri debet. O. P. S. *d. l. vb.* jedoch daß solche prorogation. Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 749.* ita, ut nec vltimum termini momentum excludatur. Rulant. *de Comm. Part. 1. l. 2. c. 8. n. 9.* Carpzou. in *Proc. Tit. 13. a. 1. n. 145.* Non autem sola petitio sufficit, sed & insuper impetratio dilationis ante termini lapsum facta requiritur, alias dilationem petens suo iure cadit, nec amplius auditur. S. P. O. *d. l. vb.* jedoch daß solche prorogation vor endlicher Verfließung derselben Zeit ausbracht. *conf. B. Philippi ad O. P. S. Tit. 25. Conf. 4.* Quodsi vero iudex Si iudex eas non conce-

dat; appellet ser, præstat, vt reprobans, dilationem petens, ante effluxum reprobans. terminum contra hoc iudicis procedere protestetur, & de hoc grauamine ad Serenissimum appellet, quæ appellatio hunc habet effectum, vt pendente ea fatale non currat, & in suspensio sit, donec appellatio remoueat. Petita nunc vel oretenus, vel in scriptis, Dn. Suendend. *ad Fibig. p. 748. seq.* quod vltimum hodie præprimis obseruatur, & impetrata dilatione, quæri potest; Quot & quomodo dilationes sint concedendæ? Resp. ad hæc, quod numerus concedendarum dilationum iudicis determinationi sit relictus, ob O. P. S. *Tir. 20. §.* Wir lassen aber auch geschehen. Quomodo autem sint concedendæ, ex his innotescit. Primam iudex facile concedere solet, modo leuis & modica eam petendi causa allegari potest. O. P. S. *d. l. Carpzou. L. 3. Resp. 71. n. 14.* Secundam vero, si adducatur impedimentum legitimum, quod in continenti demonstrari potest. S. P. O. *d. l. vb. aus etz heblichen Ursachen zum andern maßl.* Tertiam vero & quartam cum accuratori causæ cognitione & solennitate, legali. O. P. S. *d. l. Recess. Imp. de an. 1654. §. 50. vb. Als soll es dabey. Meuius part. 5. Dec. 139.* Quod tamen hodie in foro Saxonico paulisper mutatum, ita, vt prima quidem facili negotio impetretur, secunda vero & tertia, adducto impedimento legitimo, demum concedatur. Quæritur autem hic: an reprobatio pro deserta iudicanda sit, si iudex absque impedimenti demonstratione tertiam dilationem concedat? Resp. negando, modo impedimentum sit euident, certum, aut iudici cognitum, prout etiam an. 1692. mens. Nou. ad Prætor. Lips. in causa I. I. K. contra D. G. responsum fuit. Quarta autem dilatio non nisi cum solennitate legali concedi potest. Refolut. Graum. *de an. 1661. Tir. von Instruktion - Sachen. gran. 21. & 22. Mandat. Elect. sub dat. Dippoldiswalda d. 18. Febr. an. 1691. §. 5. Und wiewohl. conf. Vultei. in iurisp. Rom. L. 2. c. 31. p. m. 639.* Solennitas autem illa legalis consistit in eo, vt impetraturus dilationem iuret, se non malitiose petere dilationem quartam, quod tamen iuramentum a parte aduersa remitti potest. B. Philip.

Numerus eorum incertus est.

Quomodo prima, secunda,

tertia & quarta concedatur?

Hodie aliter

Philippi *ad O. P. S. Tit. cit. Conf. 4. Gail. 1. O. 91. n. 6.* Impetrata autem, legitimo tempore & durante, dilatione, reprobanti articulos suos mutare, augere & alios adhuc testes producere licet. S. P. O. *d. 1. 20. §. Wir lassen aber.* licet verbalis testium nominatio, quæ nullam productionis vim habet, facta sit. Martin, *ad O. P. S. d. t. n. 74.* ita tamen, vt, si quartam quoque dilationem impetrauit, aut vltimam, ea currente articulos reprobatoriales offerat, suosque testes producat. *Resol. Grav. de an. 1661. Tit. von Justitien - Sachen. gr. 22.*

§. X. Porro terminus reprobatorius ad quem limitationem in eo recipit, quod reprobatio post terminum reprobatorium adhuc pro valida nonnullis in casibus habeatur. Cum vero casus istos hic allegare non placuerit, vel vnicum producere, quo theses veritas saltem demonstrari potest, sufficiet. Est vero ille, quod mulier, sicut in probatione, ita & in reprobatione in dotis illatæ causa post terminum elapsum adhuc audiri debeat, propterea quod minoribus, elapso etiam termino reprobatorio, propter in integrum restitutionis beneficium reprobatio non denegetur. arg. O. P. S. *Tit. 20. §. Und diereil die. in fin.* & mulieres quoad restitutionem minoribus æquiparentur, eorumque ferme fruantur privilegiis. *Berlich. p. 3. Concl. 29. n. 96. §. quod, præter.* Quæ assertio sine contradictione approbata est in Dec. *Elect. nou. 4. vbi B. Philipp. Obs. 5. & idem ad O. P. S. d. 1. Conf. 3. Carpz. P. 1. C. 16. D. 18.* Et hoc non in dotalibus solum, sed paraphernalibus etiam bonis propter generalitatem textus, & fragilitatem huius sexus naturalium causâ, receptum dicunt. B. Philipp. *d. Obs. 5. n. 19. seq. conf. Martin. ad O. P. S. d. 1. n. 60. seqq.*

§. XI. Diximus, terminum reprobatorium ad quem esse etiam de iure Saxon. singularem. Hinc de eo paucis. Obseruatur autem hic in aliquibus causis specialiter exceptis. Primum causæ diffamatoriæ se sistunt, de quibus haud fugiet, probationis terminum in iis ad terminum Saxonicum duplicatum extendi. *Carpzou. in Proc. rit. 20. a. 1. n. 18. vbi præiudic. Dn. Suen-dend. ad Fibig. p. 605.* Et hoc valet, siue diffamatio probanda, siue

Impetratæ dilationis effectus.

1) ob casus varios exceptos,

qualis est, dotis illatæ,

& paraphernalium causâ,

Terminus reprob. ad quem singularis est, 1) in causâ diffamationis

- siue principalis actio instituenda, vti ad Prætor. Lips. in causa C. G. contra A. G. vnder L. an. 1687. mens. Iun. responsum fuit. Qui terminus duplicatus æque in reprobatione obseruandus erit. Etsi autem hic terminus maioris temporis spatium præ cæteris continet; attamen iudex, sui facti rationem habens, eum coarctare potest, quod ipsum ex responso a Confistorio Lips. a. 1678. sub publ. d. 17. Sept. in causa C. R. contra T. B. eiusque filiam dato liquebit. Iam 2) singularem reprobandi terminum ius braxandi habet, si quis de iure braxandi non competente litem instituat, reprobandus ex æquali cum actore iure acquisito intra duos menses reprobationem suscipere obstrictus est. Ord. Proc. Sax. de an. 1555. Tit. Brauen/Schencken. v. aber auff solchen Fall / Carpzou. P. 1. C. 16. D. 72. Atque ita Dnn. Scab. Lips. an. 1637. mens. Mart. pronunciarunt. Porro 3) singularis reprobandi terminus etiam notandus est, qui inter opifices in pagis commorantes, inque nullum collegium receptos, definitur. v. Resolut. Grauum. de an. 1661. Tit. von Lustizen-Sachsen. gr. 99. vbi hominibus his ruralibus opificia exercere interdictum est, nisi hoc ius ipsis competere intra duorum mensium spatium probare queant, qui terminus æque in reprobatione attendendus erit. Tandem 4) forum mercatorum Lipsiense singularem respicit terminum, quod summariter reprobanti sub pœna præclusi tres septimanas, quibus suam reprobationem summariam offerre tenetur, concessit v. Ord. Iudic. merc. Lips. art. 17. v. b. Seine Gegenbescheinigungs articul bey Verlust derselben binnen 3. Wochen übergeben. Denique 5) reprobatio spoliis singularem sortitur terminum, de quo O. P. S. Tit. II. §. Würde auch Klagen, belieben / expresse haber, quod reprobandus suam reprobationem intra eundem probationis terminum, qui XV. dierum est, non solum de iure Canonico, C. 1. de restit. Spol. in 6to. sed Saxonico quoque, O. P. S. d. d. §. desgleichen wenn einer. Constit. Aug. 6. part. 1. suscipere pari passu cum probatione teneatur; alias reprobatio deserta pronunciat. Martin. ad d. §. n. 33. Dn. Suendend. ad Fibig. p. 371. Ita tamen, vt ea intra 15. dierum spatium non necessario

rio absoluatur, sed pariter sufficiat, modo reprobans intra illum terminum articulos reprobatoriales cum nominibus testium & copiis instrumentorum, subiecto directorio, iudici offerat. *a. O. P. S. d. l. Carpz. ad d. C. 6. D. 2.* Obseruandum tamen, quod hoc spatium in ipsius spoliū causa tantum obtineat, secus est in causa damni, per spoliū causati, quo casu ordinarius probandi & reprobandi cursus, nempe sex septimanarum & trium dierum spatium iuxta responsum Dnn. Scab. Lips. de ann. 1687. mens. Aug. in causa M. de la G. contra S. G. requiritur.

§. XII. Terminū reprobationis ad quem hactenus perspecto, nunc inquirendum restat: an hic terminus ad quem, a iudice ad certum temporis spatium præscriptus, tempore autem publicationis attestatorum probatoriorum nondum elapsus, post publicatas has attestaciones vsq; ad vltimum sui spatii momentum, nondum finitum, adhuc duret; atque an eo durante post publicatas & didicatas attestaciones reprobatio etiamnum sit valida? Prius vero, quam ad hanc quæstionem ex iure Saxónico respondeo, alia iura peruoluere licebit. Primam evolutionem meretur ius ciuile, quod propositam quæstionem affirmat. Dum enim iudex ex suo arbitrio certum tempus huic termino præfixit, nec expresse simul exceptit, quod publicatio attestatorum huncce terminum illico extinguere & amputare debeat, ille ex iudicis mente, & ex sua ipsa natura nondum elapsus esse potest. Hinc cum ille adhuc duret, quis inficias ire velit? reprobationem post publicationem attestatorum validam esse, reprobaturumque eam posse inflicere. conf. Petrus Müller. *ad Struv. Exerc. 28. ib. 47. Lit. β. Martin. ad O. P. S. Tit. 21. in pr. n. 15. Dn. Suendend. ad Fibig. p. 605. Teuber. in Instruction. Proc. cap. 23. in fin.*

§. XIII. Ius Canonicum quod attinet, illud eundem, quem ius ciuile agnoscit, terminum obseruare, ita, vt post publicatas etiam attestaciones reprobationem suscipere liceat, colligo ex *C. 3. Caus. 3. q. 3. C. 17. X. de Testib. vbi Marian. n. 44. v. Sed his non obstantibus. Farinac. de Testib. L. 3. t. 8. q. 75. cap. 8. n. 336.* Hinc & ibi a iudicantis arbitrio termini reprobatorii cursus pendet, qui illum secundum qualitatem causæ & personæ,

K nec

Quæstio
principalis
proponitur.

Et affirmatur
iure i. Ciuili,

2) Canonico,

nec non iuxta loci distantiam & periculi imminentiam moderatur. Et hoc ipsum late *c. 9. X. de fide Instr.* approbat. Et licet ibi de Instrumentis post publicatas attestaciones producibilibus sit sermo: constat tamen ex *C. 19. X. de Testib.* quod & hoc de testibus sit pronuntiandum, dum in *d. c.* testes super nouis, aliisque capitulis (quæ in reprobatione ponuntur,) non obstante attestacionum publicatione produci possunt. conf. *C. 17. 25. 35. 46. 48. & 50. X. de Testib. & Attest.* Nec obstat *C. 6. X. de Probat.* ubi publicatis attestacionibus contraria probatio reiicitur. Respondet Glossa ad *b. c.* illud saltem in matrimonio contrahendo procedere, quod contraria probatio non admittatur. Atque ita huic *C. 6. nec C. 26. X. de Testib. & Attest.* contradicere conuicimus, dum hoc de matrimonio contracto, illud autem de contrahendo, vti dictum, agit atque disponit. Proinde in contracto matrimonio ideo post publicata testium dicta contraria probatio admittitur, quia ibi subest periculum animæ, quod in contrahendo coniugio cessat, Mynsing. in *Comment. ad d. c. 6. X. de Probat. n. 10. seq.* licet non coniungantur, qui poterant coniungi. Cardin. Zabarella ad *Decr. in d. c. 6.* Quod si itaque in matrimonio dissolueno laboramus, non obstante attestacionum publicatione, alii testes recipiuntur, sicque contraria probatio admittitur. conf. *C. 14. X. de Probat. C. 35. X. de Test. & Attest. C. 7. & 11. X. de Sentent. & Re iudic.* Mynsing. *d. l. n. 9.* Cum vero hæc responsio ab aliis impugnetur, Cuiacius reprobationem in *d. c. 6.* propter testis singularitatem non fuisse admittam asserit. conf. Gonzalez Tellez ad *d. c. 6. X. de Probat. § 3.*

3) Camerali.

Etiam post didicita attestata.

§. XIV. Nunc ad ius Camerale progredior, quod æque terminum reprobatiorum post publicatas attestaciones admittit. conf. Martin. ad *O. P. S. Tit. 21. in pr. n. 15.* An verotam post publicata, quam didicita attestata reprobatio detur, queri potest? Sunt, qui dicunt, reprobationem quidem post publicatas, non vero post didicitas attestaciones suscipi posse: & hanc distinctionem non iure Canonico solum ob *c. 28. X. de Test. & Attest.* conf. Gonzalez Tellez ad *C. 17. X. d. 1. §. 3.* Sed Camerali etiam approbatam, & sic timorem subornationis cessare dicunt vid. *Gail. l. Obs. 105. n. 2. Mynsing. Cent. 6. Obs. 59. n. 5. Rulant. de*

Com-

Commiff. p. 1. L. 6. c. 2. n. 19. Quoniam autem supra *c. 1. §. 12.* dictum fuit, quod olim attestations in publicationis actu partibus prælectæ fuerint, qua ex prælectione sufficientem illarum cognitionem partes percipere facili negotio potuere, non video, cur inter publicatas & didicitas attestations hic distinguendum sit. Nec *d. c. 38.* dubium habet. Nam 1) ibi voces, *publicatae & didicerat*, sibi non opponuntur aut, contradistinguuntur, sed potius pro synonymis accipienda sunt, quod ipsum ex verborum connexionem & eorum situ, nullam oppositionem, aut differentiam inuoluentibus, apparet, & 2) ibi non aliqua decisio legalis, sed saltem partis aduersæ exceptio, aduersario testificata cognita habenti, & novos testes super iisdem articulis producere volenti, opposita, & a Pontifice ipso per sententiam reiecta, continetur, & 3) ibi non de reprobatione post publicatas & didicitas attestations, sed de iterata post eas probatione super iisdem articulis aut capitulis per eosdem testes, suscipienda tractatur, atque ita non in ea, sed in hac subornationis timor, qui tamen ipse non a Pontifice, sed saltem ab interpretibus adductis & aliis, quorum allegata ratio & autoritas ad alias partes vix ac ne vix quidem nos, his positis, pertrahere poterit, attenditur, subesse possit.

§. XV. Ad ius Saxonicum, tanquam scopum peruenio. 4) Non autem Saxonico secundum communem sententiam, Quantus vero ibi sit omnium consensus, quanta animorum coniunctio, quantum in idem placitum, reprobationis terminum publicatis attestationsibus definere, reprobationem post eas institui haud posse, adeoque quaestionem supra propositam negandam esse, vel ex plurimis Doctoribus haurire licet. Conf. Carpov. in *Proc. Tit. 13. a. 2. n. 22. seq.* & *P. 1. c. 16. D. 12. §. 30. n. 1.* & *Lib. 3. Resp. 70. n. 3.* Dn. Suendend. ad *Fibig. p. 643. §. 1465.* Martin. ad *O. P. S. Tit. 21. in pr. n. 23.* Et hoc tam in processu ordinario, quam summario, atque sic de reprobatione, & de remonstracione asserendum dicunt, siue attestations sint cognitæ, siue saltem publicatæ. Conf. Aug. 16. p. 1. vb. Es hätte von der Zeugen Aussage Abschrift bekommen oder nicht. Nicolai in *Proc. cap. 64. n. 7. seq.* Berlich. *part. 1. Concl. 38. n. 85. seq.* Nec referre dicunt, an per testes, an per instrumenta suscipiatur.

reprobatio, & hoc propter generalitatem dictæ Serenissime Constitutionis, de probationibus & reprobationibus loquentis, sub quarum voculis & instrumenta continentur, Conft. Aug. 17. p. 1. afferunt. Berlich. *d. l. n. 90.* A qua tamen opinione quoad instrumenta ius Commune & Camerale recessum facit. Gail. 1. *Obsf. 105. n. 4.* Mynsing. *Cent. 2. Obsf. 53. circa pr. & Cent. 6. Obsf. 56. n. 1.* Coler. *p. 1. Dec. 121. n. 10.*

§. XVI. Etsi autem hæc sententia Doctorum autoritate suffulta est: eam tamen sequi haud placuit. Sed præmitam primum nonnullos casus, quibus ipsi Doctores reprobationem post publicatas attestaciones validam pronunciare solent, & postea meam demum mentem explicabo. Reprobationem 1) post publicatas attestaciones validam dicunt respectu iudicis. Quod si enim testes obscure, dubie, aut ambigue (siue id factum in ipsa probatione, siue in iam suscepta reprobatione,) deposuerint, iudex testes recipere, reuocare & publicatis attestacionibus adhuc examinare poterit, vt ipsi eo melius controuersie punctum innotescat, & liti eo citius finis imponatur; modo id fiat motu proprio. *Crot. in Tr. de Testib. part. 7. n. 155.* & ex officio, *Gonzalez. Tellez. ad c. 17. X. de Testib. & Attest. §. 3.* non vero ad partis instantiam. *Cardin. Tusch. Tom. 8. Concl. 294. n. 18.* ne forte subornationis oriatur suspicio conf. *Gail. L. 1. Obsf. 105. n. 11.* *Berlich. p. 1. Concl. 40. n. 44.* *Carpz. P. 1. C. 16. D. 30.* In causis matrimonialibus 2) reprobationem publicatis etiam attestacionibus adhuc suscipi posse DD. docent, modo ad matrimonium conseruandum, non destruendum agatur. *Gail. d. l. n. 5.* *Cardin. Tusch. d. l. n. 47.* quod tamen nonnulli indistincte procedere statuunt. *Nell. a St. Geminiano in tr. de test. part. 2. n. 123.* alii, si contra matrimonium fit pronunciatum, adeoque si de eo dissoluendo agatur, *Vid. supr. b. c. §. 13.* quia talis sententia nunquam in rem iudicatam transit, semperque retractari potest. *Carpzou. P. 1. C. 21. D. 6. n. 5.* In foro 3) mercatorum reprobationem post publicatas attestaciones valere dicunt *Berlich. d. l. n. 33.* *Nicolai in Proc. c. 64. n. 19.* *Carpz. P. 1. C. 16. D. 18. n. 2.* & *P. 1. C. 21. D. 6. n. 3.* Verum licet inter mercatores

Quod tamen
limitant,

1) ex persona
iudicis.

Limitatio,

2) in matri-
monialibus.

3) in foro
mercatorum.

tores non tam iuris subtilitas attendatur, quam æquitatis habeatur ratio, cum ipsis de iuris apicibus disputare non congruat. *a. L. 29. §. 4. ff. Mandat. Petr. Santerna de Asscurat. par. 3. n. 1. seq. Gail. L. 2. Obs. 27. n. 27.* attamen hoc membrum iuxta statutorum dispositionem expressam limitandum duco, prout etiam in Proc. Ord. Merc. Lips. *art. 17. vb. Ohne Erwartung der citation iut publication der Bescheinigung* &c. videmus. Quam vero restrictionem statutariam ultra suum forum extendere haud possumus.

§. XVII. Porro 4) reprobationem post publicatas attestaciones fieri posse, si reprobans reprobationem per ocularem inspectionem peragere constituit, constat ex Cardin. *ocul. inspect. Tusch. Tom. 6. Concl. 776. n. 3. Berlich. d. 1. n. 22. B. Philippi ad O. P. S. Tit. 28. Conf. 1. n. 3. Carpzov. P. 1. C. 16. D. 21. n. fin. Ranger. in Disput. de Ocul. Inspect. c. 4. n. 25.* quia in oculari inspectione nulla subornatio adesse potest. Illustr. Dn. Stryk. *in Tr. de iur. Senf. Dissert. 1. c. 2. n. 8.* Quod & iure Magdeburgico iuxta Ordin. Iud. Elect. Magd. *cap. 40. §. 3.* procedit. Ut 5) reprobatio post publ. attest. adhuc admittatur, insignis dotis fauor *L. 1. ff. Sol. Matr. L. 2. ff. de iur. dot.* iubet: modo illa realiter sit numerata, vid. Carpzou. *P. 1. C. 16. D. 18. & P. 1. C. 21. D. 6.* Siue dos sit constituta ex (a) iuris necessitate a parente, qui dotandam in sacris suis habet. *L. 19. ff. de R. N.* ubi non distinguitur, an filia sit legitima, an naturalis, vel spuria: nec de hac dubium filia legitimæ & spuria, relinquitur, dum dos in locum alimentorum cedit, *a. L. 1. ff. Sol. Matr. & a. L. 5. §. 7. ff. de Agn. & al. Lib.* alimenta autem ius Canonicum spuris filiabus a parentibus præstari iubet. *c. 5. X. de eo, qui dux. in matr. quam poll. adult.* hinc & pater filiam spuriam, modice tamen, *Nou. 29. c. 12. §. 2.* dotare cogitur. Gail. *L. 2. Obs. 88. n. 7.* atque ita Fac. iurid. Lips. mens. Nouembr. an. 1703. pronunciauit. Vel b) ex pietate, (nisi prægnans causa necessitatem afferat,) a matre *L. 14. C. de iur. Dor. vel (c) ex libera voluntate a fratre, L. 12. §. 3. ff. de Admin. & Peric. Tut.* aut extraneo, quanquam & hic necessitas illam valet iniungere. *L. 33. ff. de iur. Dot.* In omni itaque casu reprobatio post publicatas attestaciones admittitur. Quæ tamen dicta sunt, ad il-

non autem
stuprate solu-
ta.

lam, vt vulgo dicitur, dotem, quam stuprator stupratæ ex le-
gis dispositione, *Exod. 22. vs. 16. C. 1. X. de Adul. Constit. Aug.*
27. p. 4. soluere tenetur, minime trahendum est. Quod vel
exinde apparet. Veram enim dotem constituit pater filix,
hanc vero ipse stuprator, non pater stupratoris, illustr. *Dn.*
Stryk. ad Brunne m. ius Eccl. L. 2. c. 18. §. 28. vb. in huius bona immittit-
tenda. illam maritus per vxorem acquirit, hanc ipsa stuprata:
illa soluitur, vt maritus matrimonii onera ferat, *L. 20. C. de iur.*
Dor. hæc, vt stuprata deflorationis suæ & matrimonii denega-
ti solatium habeat. *Carpzou. in Pnix, Crim. Q. 68. n. 32.* Porro
in concursu creditorum, quo hæc dos nulla planè dotis præ-
rogatiua gaudet, sed inter personaliter privilegiatos colloca-
tur, hoc apparet, prout etiam *Fac. Iur. Lips. an. 1693. mens.*
Febr. responsum dedit.

6) in repro-
batione per
instrumenta
nouiter re-
perta.

§. XVIII. Quid autem iuris, si reprobatio per in-
strumenta de nouo reperta suscipi debet, an & tunc ea post
publicatas attestaciones admittitur: Resp. negat *Gloss. ad*
Landr. L. 1. a. 62. Lit. f. Ast contrarium verius videtur. Nam
licet termino reprobationis elapso vltior reprobatio non
concedatur, siquidem ille est peremptorius. *O. P. S. Tit. 21. in*
pr. Dn. Suendend. ad Fibig. p. 644. Maxime tamen hoc limita-
tur, si currente adhuc, etiam publicatis attestacionibus, eo
termino, nullam instrumenti, per quod reprobare cupio, cog-
nitionem habuerim. Hinc cum iure Saxon. de reprobatio-
nis per nouiter reperta instrumenta post elapsum terminum
susceptæ desertione ne iota quidem habeatur, & iure commu-
ni vsque ad conclusionem in causa talis reprobatio valida sit,
v. *Gonzalez Tellez ad C. 9. X. de fide instr. n. 4. 6.* nosque, iure
provinciali tacente, ad ius commune recurramus, *a. L. 32. §. 6.*
C. de Appellat. multo magis reprobatio per nouiter reperta in-
strumenta, durante adhuc termino post publicatas attestacio-
nes pro valida pronunciana erit. Consentit *Berlich. p. 1. Concl.*
38. n. 92. Quod hodie propter *O. P. S. Tit. 24. in pr.* Es wäre
denk *Sache.* nullum relinquit dubium, modo reproband, se
currente termino instrumenti noticia caruisse, iuramento con-
firmet. *Martin. ad O. P. S. §. 4. n. 24. Mynsing. Cent. 4. Obs. 53.*
in med.

§. XIX.

§. XIX. Præterea 7) reprobationem validam esse post 7) in repro-
 publicatas attestations, si testes reprobandi sunt, liquet ex bando testes.
 C. 49. X. de Test. & Attest. Id quod indistincte procedere dicunt,
 siue quis testium personas, siue eorum dicta, de quo membro
 ultimo alii dubitarunt, reprobare velit, quia vitima d. c. ver-
 ba (vitandam litis proclationem respicientia) vtrumque ca-
 sum comprehendunt, licet in facti hic enarrati specie aduer-
 sus personas tantum disputatum fuerit. Cardinal. Zabarella,
 in Comment. ad d. c. 49. in fin. Mynsing. in Comment. ad d. c. n. 1. 2.
 Quidsi enim reus seu reprobans in sua reprobatione ostendere
 velit, testes fuisse corruptos, falsum eos deposuisse, omni ex
 parte inhabiles fuisse, de quibus aliisq; ante depositiones & huic
 publicationis tempus haud satis constitit, essetne reprobatio
 hæc reiicienda, minime? publicatio enim attestatorum eum
 in finem non suscipitur, vt periuria commissa susque deque
 habeantur, veritas occultetur, innocens inique condemne-
 tur, contra expressas legum sanctiones testes, testimonii e-
 nunciandi incapaces, admittendo peccetur; sed vt inde de
 æqua litis lance, quam in partem procliuor ea dependeat, li-
 quere possit. Proinde DD. nulli dubitarunt, reprobationem
 hoc in casu publicatis & didicitis attestacionibus adhuc vali-
 dam effari. v. Gail. L. 1. Obs. 105. n. 8. Berlich. p. 1. Concl. 40. n. 18.
 Nellus a St. Geminiano de Testib. part. 2 n. 122. Ita tamen vt
 reprobans nonnunquam, ne odii vel litis protrahendæ suspi-
 cionem subeat, iuramentum calumniæ præstet. Crot. de Test.
 part. 8. n. 4. Mynsing. ad c. 31. X. de Test. & Attest. n. 6. qui n. 8. 14.
 15. 16. & 17. alias adhuc annectit limitationes, quarum octauam
 O. P. S. Tit. 20. §. Wenn es nun. vb. Hätte aber der produci. alle-
 gauit. vid. Martin. ad d. l. n. 302. seqq.

§. XX. Nunc 8) reprobatio publicatis iam attestacioni- 8) per rescri-
 bus conceditur, quando princeps per rescriptum eam per- ptum princi-
 mittit. Nell. a St. Geminiano d. l. n. 123. Cum enim reprobati- pis.
 onis formale a solo principis placito originem trahat, nulla et-
 iam contentio erit, illud ab hocce Nomotheta iterum muta-
 ri posse. a. L. 22. pr. ff. de Legat. 3. a. L. 7. §. 8. ff. de Don. int. Vir. &
 Vx. Nec incommode nota iuris regula huc referri potest:
 Nihil

Nihil tam naturale esse, quam eo genere quid dissolvere, quo colligatum est. *L. 80. ff. de Solution. & clarius adhuc loqui amat L. 153. ff. de R. j.* Quibuscumque modis obligamur, iisdem in contrariâ actis liberamur. Accedit porro & ipsa rei ratio. Quod si enim in absoluta legislatoris potestate, legem humanam, non fundamentalem, ex causa aliqua sine graui tertii præiudicio plane abrogare positum sit, quid igitur quandam legis mutationem prohibet? Imo non ipse legislator tantum, qui legem istam tulit, hac facultate claret; sed & successor eius per varios gradus ab eo iam remotus. Nulla enim lex tam firma est, tantamque vim obligandi habet, quin legislator aut eius successor, qui æqualem aut eandem potius cum ipso auctoritatem habet, eam penitus tollere aut abrogare possit. Successor enim non a persona antecessoris sui, sed ab ipso officio, in quo illi succedit, ferendi (adiicio, mutandi, derogandi ac tollendi,) leges, auctoritatem habet, uti Ziegler. *de iurib. Mai. L. 1. cap. 5. §. 89.* loqui fuit solitus.

9) quando in testium examine &c. aliquid commissum est,

§. XXI. Nec 9) reprobatio publicatis attestacionibus suscepta reiici potest eo casu, quo forte circa testium probatoriorum productionem, examen, vel publicationem peccatum fuit. conf. Gonzalez. Tellez. *ad Decr. C. 17. de test. & Attest. n. 5.* Quod fit, quando articuli probatoriales parti aduersæ contra O. P. S. *tit. 20. in pr.* non fuere communicati, aut citatio tam ad testium productionem contra O. P. S. *d. l.* quam ad probationis publicationem contra O. P. S. *tit. 21. in pr.* plane omissa, vel non rite insinuata fuit, aut testes absque iuramento contra *L. 9. C. de test.* & O. P. S. *tit. 20. §. wenn es nun hierauff. deposuerunt, aut iuramentum ab vna parte, aduersario contradicente, testi remissum fuit; nisi ipse reproducens absque partis aduersæ & reproducti consensu illud testi remisit; hoc enim casu, quod testis depositio hanc ob causam reiiciatur, reproducens sibi imputandum habet, nec testis amplius iurare tenetur, nec examinari debet, prout expresse cautum legitur in Ord. Proc. Sup. Lusat. *Part. 1. tit. wann es nun/ 15. vb.* do aber nur. aut examinatio super interrogatorijs neglecta, aut iuxta directorium subiectum haud peracta fuit, aut pro-*

probatio a iudice incompetente recepta, vel lite non contestata, facta. Gail. *cit. loc. n. 12.* conf. Müller. *ad Const. Elect. Saxon. p. 1. C. 16. D. 37. seq.* Hartm. Pistor. *1. q. 41. & 43.* Richter. *in Auth. At, qui semel. C. de Probat. n. 7.* Reprobationem 10) publicatis attestacionibus omnibus in casibus procedere dicunt, in quibus sententia in rem iudicatam non transit, e.g. in causa matrimoniali, si scilicet de matrimonii vinculo agatur, Gail. *d. l. n. 7.* siue pro matrimonio, siue contra illud sit pronunciatum Cardinal. Zabarella *ad Decretal. C. Series 26. de Testib. & Attest. in fin.* vide tamen supra *b. c. §. 13. & 16.* Denique 11) assertio hæc ampliatur in casibus, quibus restitutio in integrum ob minorrennitatem, facta petitione, conceditur, si forte ob impedimentum legitimum testes reprobatorios ante publicatas attestaciones producere haud potuit. Nell. a St. Gemin. *de Testib. part. 2. n. 123.* Rulant. *de Commiss. part. 1. lib. 6. cap. 2. n. 14.* Tandem 12) in consiliis & responsis Prudentum hoc obtinet. Licet enim attestaciones publicatæ sint; reprobans tamen istæ hæc suis in disputationibus, vt & post conclusionem in causa, iudici insinuare potest. Quod non solum iure Saxonico, S. P. O. *tit. 29. §.* Es sollen aber auch / vb. außerhalb rechtlichen informationen; sed & iure Magdeburgico, Ordin. Proc. Elect. Magd. *cap. 40. §. 3. ubi;* iedoch ist dem Parte *responsa iuris.* nec non iure Camerali obtinet. Rec. Imp. Ratish. *de ao. 1654. §. 96. vb. wie auch rechtliche consilia und Berathschlagungen.*

§. XXII. Nec tantum in causa ciuili; sed 13) criminali criminaliter instituta hæc ipsa dispositio probatur. In criminalibus enim nunquam in causa concluditur, id quod ob fauorem defensionis est receptum. Licet itaque conclusio in causa sit terminus omnium probationum exclusiuus, vid. Mynfinger, *Cent. 6. Obs. 56. n. 2.* in innocentia tamen casu huius sententia deprehenditur exceptio. Proinde eo magis accusatus cum articulis suis reprobatorialibus, quibus testium, contra ipsum deponentium, dicta inuadere, suamque innocentiam asserere allaborat, non obstante attestacionum publicatione, adhuc audiendus est. Gail. *L. 1. Obs. 107. n. u.* Clafen, *ad Const. Crim.*

10) quando sententia non transit in rem iudicatam.

11) Quando restitutio in integrum obtinet.

12) in consiliis & responsis Prudentum.

13) in criminalibus.

Crim. Carol. V. art. 73. n. 7. p. 276. seq. Besold. in Consil. Tubing. 49. part. 2. per tot. ferme. Nec distinguitur, an procellus sit accusatorius, an inquisitorius, nec an reus illud petierit, aut an iudex ex officio hoc indulgeat. *Carpzov. in Pr. Crim. q. 106. n. 92.* Quod tamen a parte accusati tantum, non autem accusatoris (in processu scilicet accusatorio) ad offensam & condemnationem in ipsius accusati procedit, nisi iudex ex officio & per modum inquisitionis inquirat. *conf. Carpzov. d. l. n. 91. & quest. 114. n. 13. Berlich. p. 1. Concl. 40. n. 17.* Plures casus, in quibus reprobatio, facta attestatorum publicatione, valida permanet, hic adducere materiam prolixitas prohibet. Reliqui in *Farinac. de Test. L. 3. t. 8. q. 75. Berlich. cit. loc. Nicolai in Proc. cap. 64. n. 19.* euolui possunt. Sufficit demonstrasse, reprobationem post publicatas attestaciones ab ipsis DDibus, etiam Saxonice, multoties validam pronunciari.

Annon reprobatio in genere post publ. attestata sit valida?

§. XXIII. Nunc paucis euoluendum duco: annon sup. h.c. §. 12. quæstio proposita quoad genuinum iuris Saxonici sensum in genere sit affirmanda, ita, ut terminus reproboratorius, non obstante attestatorum publicatione, adhuc duret, nisi per se & ex sua durationis natura sit elapsus, atque sic reprobatio intra eundem, etsi attestaciones sunt publicatæ, institui possit? Quod utique affirmandum esse censeo. Verum hic primo omnium rogo beneuolum lectorem, ut non sinistre de me iudicet, ac si omnis, quam consumatissimis iuris Saxonici Interpretibus debeo, reuerentia meo excessisset animo, dum sententiam magnorum Ictorum autoritatibus corroboratam in dubium vocare audax fui. Manet enim salua cuiusuis autoritas, sed uti non autoritate, sed ratione pugnandum: ita & eo faciliorem dissensus mei veniam me impetraturum esse confido; præprimis cum opinioni communiter receptæ non maior tribuenda sit autoritas, quam rationi & iuris veritati, propter quam a communi opinione recedere tutissime possumus. *Carpzov. Lib. 6. Resp. 70. n. 8.*

Negantium fundament.

§. XXIV. Videamus ergo prius contrariæ sententiæ fundamenta, quæ dissentientes in medium proferre solent, quibus

que suam corroborari sententiam credunt. Primum ad Const. Primum,
 Aug. XVI. Part. 1. prouocat, allegantes verba finalia: So soll auch
 nach der publication und Eröffnung der Beweifung keinem Theil/
 er hätte von der Zeugen Aussage Abschrift bekommen / oder nicht/
 ferner Beweifung zu führen / oder mehr Zeugen verhöten zu lassen/
 gestattet werden. Porro 2) dicunt, quod reprobantem con- Secundum,
 tra publicationem attestatumum protestari oporteat, alias suæ
 reprobationi renunciaffe videtur. Dn. Suendend. ad Fibig. p.
 642. Nicolai in Proc. cap. 63. n. 6. & 14. Præterea 3) adducunt, Tertium,
 quod iuxta Doctorum opinionem reus seu reprobaturus
 iuramentum præstare teneatur, suborta suspicione, ,
 se didicisse attestata, quo iuramento se purgare repro-
 baturus debet, se nullam eorum habere cognitionem, quo de-
 mum præfito ad reprobationem admittitur. Carpz. P. 1. c.
 16. D. 34. B. Philippi ad O. P. S. tit. 21. Conf. 1. n. 8. Martin. ad d. t.
 in pr. n. 27. Et ad suæ opinionis defensionem Nou. 90. c. 4. vb. Quartum,
primus sacramento, allegant. Tandem 4) nituntur generali
 quadam ratione, quod in reprobatione post publicatas atte-
 stationes testium subornatio timenda sit. Et denique 5) quod Quintum.
 illa opinio in sententia forte aliqua, qualis ex Scabinatu Lip-
 senci ann. 1686. mens. Mai. emissã fuit, comprobata, ac sic per
 obseruantiam quandam introducta sit.

§. XXV. Verum enim vero, non obstantibus his, con- Nostre sen-
tentie funda-
mentum
 trarium assero. Correlatiuorum quippe eandem esse natu-
 ram Dialectici affirmant, affirmant & id ICti, a. L. fin. ff. de ac-
 septil. Reprobatio vero probationi correspondiua nominatur
 a Carpzouio in Pr. tit. 13. a. 2. n. 20. Proinde & reprobatio cum Primum,
 probatione eundem nascit terminum, sex nempe septima-
 nas & tres dies. Sicut nunc hic terminus nec probanti, ita
 nec reprobanti coarctari debet. Carpz. d. l. n. 21. Cum itaque
 reprobanti terminus sex septimanarum, & trium dierum po-
 fitus, a tempore insinuatæ citationis ad attestatumum proba-
 torialium publicationem (conf. hic, quæ in prioribus h. c.
 §§. 15. dicta sunt,) currere incipiat, reprobaturusque in-
 tra illud spatium non tantum suum animum declarare; sed &
 articulos reprobatoriales cum nominibus testium, annexo di-
 recto-

reftorio, aut cum instrumentis competentibus offerre, in-
perque omnem diligentiam adhibere debeat, vt ante elapsum
terminum reprobatorium reprobationem suam deducere
queat. v. d. Constit. Aug. 16. p. 1. vb. Wenn auch das Gegentheil.
Carpz. in Proc. d. l. n. 17. nullum dubium est, quin reprobarurus
sua reprobatione, attestacionibus probatorialibus etiam publi-
catis, audiri debeat, dum sufficit intra terminum reprobatori-
um reprobationem suscipere; cum, si hoc neglexerit, terminus
reprobatorius pro elapso habeatur, nec vltiori reprobationi

Secundum, locus concedatur. Carpz. d. l. n. 18. Et sicut 2) probatio adhuc
valida est, si vltimo termini probatorii momento offeratur,
Carpz. P. 1. c. 16. D. 2. n. 6. ita & reprobatio eodem tempore obla-
ta valebit, dum eadem eius cum probacione sunt iura, imo &
partes rei adhuc fauorabiliores. Nec reprobarurus hanc
constitucionem obseruans inique facit, nec puniendus venit,
dum suo iure vtitur. a. L. 54. ff. de R. I. Imo & O. P. S. in tit. 21. pr.
reprobarurus a poena absoluit. Illa enim reprobaruro ea-
dem expedienda, quæ probanti incumbunt, iniungit, habet-
que, vt reprobens intra terminum suum faciat, quæ probans
fecit. Cum autem probans intra terminum probacionem
suam insinuare, quod & vltimo momento fieri potest, debeat;
quidni & idem reprobaruro liceat, Ord. Proc. Sax. d. l. &
Const. Aug. 16. p. 1. expresse consentientibus.

Tertium, §. XXVI. Imo 3) accedit hoc. Cum reprobatio sit bene-
ficium iuris; illius autem determinatio beneficium Principis,
quod largissime interpretandum, L. 3. ff. de Constit. Princ. præ-
fertim quoad fauorabilia, B. Brunnem. ad d. L. n. 1, quæ nostro
in casu termini reprobatorii spatium comprehendunt, nec lar-
ga hæc interpretatio Principis voluntati contradicat, arg. §. 6.
Instit. de I. N. G. & C. nec in præiudicium tertii tendat, a L. 2.
§. 10. ff. No quid in loc. publ. nulla ratio oritur, cur terminum re-
probacioni positum, vt Principis beneficium, contra iuris fan-
ctionem ob factam attestacionum publicationem coarctemus,
& textui restrictionem, quam ipse non intendit, assignamus.

Quartum, Tandem 4) nostram sententiam adiuuare hæc quoque viden-
tur,

tur, quod iuramentum necessarium delatum & præstitum plus sit publicatione attestationum facta. Berlich. *p. 1. Concl. 38. n. 39.* iam vero post iuramentum necessarium præstitum probationem in contrarium admitti, euincit *L. 31. ff. de iureiur. Carpz. P. 1. C. 22. D. 20. & P. 1. C. 15. D. 5. 6. & in Proc. tit. 12. art. 3. n. 75.* ergo cum tale iuramentum attestationum publicatione plus sit, & eo præstito, reprobatio nihilominus admittatur, neminem incorrupto iudicio vtentem contradicere huic opinioni, quæ reprobationem etiam publicatis attestationibus adhuc esse admissibilem statuit, arbitror. Denique 3) nostræ sententiæ calculum & hoc adicit, quod nullibi in iure Saxonico expresse cautum legatur, reprobationē publicatis & didicitis probationis attestationibus esse desertam, & terminum ob hanc publicationem elapsam. Proinde lege non loquente, nec nobis loquendum erit, *a. L. 8. ff. de publ. in rem act.* Et puto potius asserendum esse, quicquid in specie non prohibitum, illud in genere fuisse permissum, præprimis cum, si de voluntatis intentione satis constet, ad superflua verborum monumenta non sit excurrendum. Nec Const. Aug. *16. p. 1.* contradicit, uti ex *seq. §.* videbimus. E contrario potius ex Const. Aug. *21. p. 1.* constat; Serenissimum Legislatorem Constit. *XVI. p. 1.* iuri Communi comparare voluisse. Iam vero ius Commune publicatis & didicitis attestationibus reprobationem admittit, ergo & de nostro iure Saxonico ob comparationis effectum idem dicendum erit. conf. Carpzov, *ad d. Const. 21. D. 4. n. 3.* Nec obstat, quod *in d. C. 21.* super articulis directo contrariis reprobatio reiecta videatur, nam resp. hoc non de articulis reprobantis probationi oppositis, & illi directo contrariis, sed de iis intelligendum esse, quos ipse reprobans prioribus suis articulis nunc in iteratâ reprobatione directo opponere cupit; quod tamen secus, si per indirectum ii contrarientur. Carpzov. *d. C. def. 4. n. 1. & 2.* atque sic de diuerso plane casu hæc explicanda veniunt. conf. *supr. b. c. §. 23.*

Quintum.

§. XXXVII. Nunc breuibus adhuc videre est, qua ratione negantibus pro virium imbecillitate responderi possit? Ad eorum fundamentum quod spectat, excutiendum est, an in

Resp. ad negantium fundamentum primum.

allegatæ Constitutionis verbis, facta probationis publicatione, reprobatio fit denegata? Resp. ita videri posse ob verba; *keinem Theil*. At regero: hæc verba non extensiuam, sed restrictiuam pati interpretationem, atque ita non probantem & reprobantem simul respicere, sed saltem probantem, siue hic sit actor, qui regulariter ad probandum tenetur, quando reus actoris petitum negat, siue reus, quando excipiendo affirmat, & ponit, inque eo se fundat, quia tunc excipiendo actor fit; & hoc respectu verba, *keinem Theil* / siue sit actor, siue reus, qui probauit, explicanda veniunt. Et hoc liquet ex vocola mox subsequenti, *Beweisung*: reprobans enim non *Beweis* / sed *Gegenbeweis* suscipit. Hinc si reprobatio simul ibi exclusi videretur, opus esset voce *Gegenbeweisung*. Proinde non hæc Serenissimi Legislatoris mens fuit, vt facta probationis publicatione reprobationem desertam esse voluerit; sed saltem, vt attestationibus, siue didicita sint, siue non, probationis publicatis, regulariter noua probatio non admittenda sit, & publicatis reprobationis attestationibus, nec noua regulariter recipiatur reprobatio. Ratio autem huius non solum ea est, quod testium subornatio sit impedienda, quia scilicet, si pars probans suos testes productos & examinatos ea, quæ sperauit, non deposuisse viderit, facili negotio alios testes corruptos, vel & priores nunc ad meliora dicenda persuasionibus dolosis instructos iterum producere potest; sed hæc quoque ratio attendenda venit, quod in foro Saxonico terminus probandi & reprobandi sit peremptorius & exclusiuus vid. d. *Const. Aug. 16. p. 16. vb.* do solches von ihm nicht geschehe / soll der terminus probatorius verfloßen / und die Gegenbeweisung / ferner nicht zugelassen werden. Hinc eo elapso ad probandum vel reprobandum nemo admittitur. *Chilian. König. in Proc. cap. 71. n. 4.* nisi ex legitimis & grauibus causis præpeditus fuisset, aus einer rechtlichen und unbewehrlichen Ursache verhindert. Idem d. l. Cum itaque publicatis probationis attestationibus terminus eius definitus elapsus sit, nouam suscipere probationem meditans, nouum impetrare tenetur terminum, quem tamen iudex neq;

ex

ex officio, neq; ad instantiã partis, (nisi in casib9 exceptis, v. *supr. h.c. §. 10.*) præfigere potest. *Carpz. ad d. C. 16. D. 1. n. 5. Col. p. 1. D. 121. n. 4.* Et sicuti post terminum, etsi eo durante desuper probans fuisset protestatus, nec articuli additionales admittuntur: ita multo minus novos testes, atque sic nouam probationem inducere licebit. *S. P. O. tit. 20. §. Und diereil & §. würde sich auch begeben.* quæ nostram sententiam multum adiuuat. Dixi, quod allegata Constitutio de iterata probatione & reprobatione sit intelligenda, confirmat hoc *S. P. O. d. 1. §. Würde sich auch. v. b. und auff solchen Fall.* Cum autem textus ex textu explicandus sit, etiam Constitutio citata hoc ex textu nouiori explicari debet, *arg. L. 6. §. 2. ff. de Codic.* Porro dixi, regulariter nouam probationem (quod & de reprobatione audiendum est,) publicatis iam susceptæ probationis attestationibus non admitti, ergo quasdam exceptiones esse nullus dubito, & hoc fufius patet ex *supr. §. 16.* & de iure Saxon, hoc pariter probatum est, & testatur quoque *Carpz. p. 1. Const. 21. Def. 4. seqq.*

§. XXIIIX. Quod 2) de renunciationis præsumptione, o- ad secundum missa contra attestationum publicationem protestatione, dicitur, parum momenti habet. Sicut enim renunciatio probanda, non præsumenda, venit, dum facti est. *a. L. 7. §. 3. ff. de Cur. Fur. & nemo suo iuri tacite renunciasse videtur, a. L. 25. pr. ff. de Probat.* nec reprobaturō silentium nocere potest, quia compertum habet, in odiosis silentium minime nocere: ita nullibi illa protestatio contra publicationem attestationum faciendâ requiritur. Dicit enim *d. Const. 16. p. 1.* quod reprobans intra terminum reprobatorium a die insinuatæ citationis ad publicationem probationis attestationum, animum suum declarare debeat, se reprobaturum esse, quæ declaratio per articulo- rum reprobatorialium insinuationem, & alia, quæ reprobaturō incumbunt, satis elucet: non autem iniungit ea, vt reprobans contra eam publicationem protestari necesse habeat. Dum itaque protestatio illa non fundata est, nec laudatam Constitutionem, de ea alte silentem, ad eam inferendam, tanquam ad odiosum quid, extendere debemus: *a. c. 15. de R. 1. in Oro.*
Quod

Ad tertium, Quod 3) concernit, & hanc ob causam, simul adductam *Nou. 10. c. 4.* plane a nostro casu diuersum quid in ea proponitur. Nam probans ibi quartam testium productionem petit, hinc ne ob dolum, aut machinationem vel artem, (sunt verba textus, addo, ob partis aduersæ vexam, aut litis prorogationem,) eam petere videatur, iuramento se liberare debet. Verum hæc nostræ sententiæ non contrariantur. Imo non dubito, si & nostro in foro iudex viderit, reprobatum ex attestationum noticia fraudem aut dolum velle connectere, ipsi iuramentum malitiæ imponi posse, ne ad se defendendum dolo utatur. Nec obstant verba; *Neque percunctatus est restationes*, quippe quæ non de simplici, sed qualificata, nempe cum fraude & dolo coniuncta, attestationum cognitione intelligenda sunt, a qua vltima per iuramentum se probans excusare debet. Contingit autem hæc, quando probans ex attestationum adpectu videt, eas sibi non esse adeo salutare, quarta vice repetitam testium productionem petit, vt ita partem aduersam circumuenire, aut eo diutius litigando premere queat. Quod tamen ad nostram reprobationem minime trahendum erit, & hoc ob hanc causam, quod ibi probans semper vnum idemque probare, & causæ suæ malignitatem per iteratam probationem vindicare velit; hic autem reprobans vna saltem, eaque concessa, vice suam intentionem probare intendat, & omnis hic doli suspicio, secus illic, cesset.

Ad quartum, §. XXIX. Subornationem testium 4) causam, quo minus reprobatio post publicatas attestationes admittatur, percipimus. Ast sicut non omnis reprobatio per testes instituitur, sed etiam per documenta, vbi hæc ratio prohibitiua plane cessat; ita nec ea, quæ licet per testes fiat, subornationi testium subiecta est. Nam in reprobatione partim noui & alii plane articuli offeruntur, & insuper plerumque alii testes producuntur, ac in probatione. Quod si itaque reprobatum testes suos ad bona dicenda corrumpere velit, illique eam corruptionem patiantur, publicatio attestationum huius corruptionis causa minime erit, cum & ante publicatas attestationes

nes

nes reprobans, nisi conscientiae rationem habeat, facere illud potuisset. Non tamen prohibetur reprobaturus, testium fuorum producendorum notitiam exquirere, nec hoc probanti in praedictum tendit. Ad 5) denique quod attinet; brevis ero. Concedo quidem (a) responsa Prudentum maximam olim habuisse autoritatem, Struv. *Ex. 2. tb. 17.* ita, ut iudices ab iis vix potuerint recedere. Id. *Exerc. 1. tb. 63.* nemini tamen ignotum est, ea hodie probabilem saltem habere opinionem, Idem *d. Ex. 2. tb. 17. ubi* Petrus Muller. *Lit. d.* quod limito, nisi a supremo Principis parlamento & tribunali confirmantur, quo casu, ut decreta, legis vigorem habent, modo postea illa decreta, tanquam leges novae provinciales, omnibus ac singulis in territorio florentibus ICtorum collegiis, ut secundum illa in posterum pronunciant, fuerint promulgata, alias enim inter solos litigantes, consideratis in ipsorum proposita facti specie, quibusdam specialibus, atque ad alia non extendendis circumstantiis, ius faciunt. *L. 2. C. de Legib.* Ex quibus innotescit, adductum responsum, posito, quod a supremo etiam collegio fuerit confirmatum, in genere non posse obligare, dum reliquis collegiis ita pronunciare in specie nondum iniunctum est. Proposito autem responso aliud opponere non erit prohibitum. Docent enim causarum patroni, in causis summariis, (quatenus ita dicantur, habet Carpzov. *P. 1. C. 16. D. 1. n. 8.*) saepissime probantes in lit. contest. termino testes statim realiter producere, hos iurare, a iudice examinari, depositionesque eorum absque vlla citatione ad publicandum emissa partibus publicari, & postea, non obstante depositionum publicatione, reprobationem summariam admitti. Hinc cum hoc ipsum in puncto iniuriarum, quo ad deprecationem, actum fuit, accidisset, & demonstrans remonstraturum cum sua contraria demonstratione non admitti petuisset, *Ampl. Fac. Iur. Lips.* ann. 1703. mens. Nou. in causa I. S. contra I. C. W. pronunciauit: *Desen Euchen habe noch zur Zeit nicht statt; sondern es wird Befl. wider die geführte Bescheinigung in Sächs. Frist nochmahls zugelassen.* Et dum haec in reprobatione summaria obtinent, non est, cur eadem ad reprobationem ordinariam ex rationis identitate extendere dubitemus. Nec (b) obseruantia statim contrarium

rium habet. Sicut enim illius introductio facti est, (de introducta & iam probata, legis vigorem tunc habente, non loquor. vid. Bacchou. *ad πέρωρα, Tit. de Leg.*) ita & ab allegante probanda venit. *ob L. 2. ff. de Probat.* Et licet Scabinatus quidam, aut Facultas Iuridica quaedam plures ex actis publicis adducat actus, obseruantia quidem docetur. *conf. Struu. Exerc. 2. ib. 21.* specialis nempe: non tamen generalis omnibus in Collegiis recepta, nisi Principis edictum, illius vigorem vbique introducens, accedat, quod autem nostro in casu haftenus deficere videmus.

Conclusio.

§. XXXI. Hæc fuere, L. B. quæ de *Reprobatione, in specie post publicatas attestaciones* amicabili tuæ censuræ pro virium fragilitate submittere volui. Si errorem forte deprehenderis, vt illum defectui accuratoris experientia, quam forum & curia haftenus denegauit, eo promptius, cum sit materia practica, adscribas, enixe contendo, tuo me totum patrocinio & fauori interim commendans. Tibi vero, AETERNE DEVS, pro gratia Tua perenni, & auxilio clementissime præstito decentissimas persoluo grates, Teque supplex veneror, vt, Te Duce & Auspice, omnibus meis actionibus, tuæque voluntati diuinæ conformibus auspiciatis.

simus imponatur

FINIS.

COROLLARIA EX VARIO IVRE.

I.

- A Ut ius naturæ non est immutabile, aut libertas diuortiorum non est iuris naturæ, quia a Christo prohibita. Idem de Polygamia dicendum.
- II. Finis pœnarum est emendatio, quamuis pœnis nemo emendetur.
- III. Quibuscunque ergo pœnis omnis emendationis spes delinquenti aufertur, illæ sunt iniustæ.
- IV. Maritus vtut imperium in vxorem habeat, ius castigandi tamen non habet.
- V. Pater etiam filiam diuitem dotare tenetur.
- VI. In codicillis cæci sex testes sufficere, quicquid alii contra asserunt, statuimus.
- VII. Repressaliæ nulla iuris ratione defendi possunt.
- VIII. Notitia Historiarum adiuuat studium iuris publici, sed quid tamen iustum sit, non ex historiis, sed legibus dicendum.
- IX. Facta quorundam Statuum Imperii nullum ius efficiunt, nec omnis in Imperio obseruantia obligat.
- X. Vtut, qui iure electionis in regno succedit, non teneatur ratihabere expectatiuus in feudo ab antecessore concessas, Imperator tamen tenetur.
- XI. Legitimitati per subsequens matrimonium an in feudis succedant, grauis controuersia est, defendemus sententiam affirmatiuam.

❧ (O) ❧

VO 18

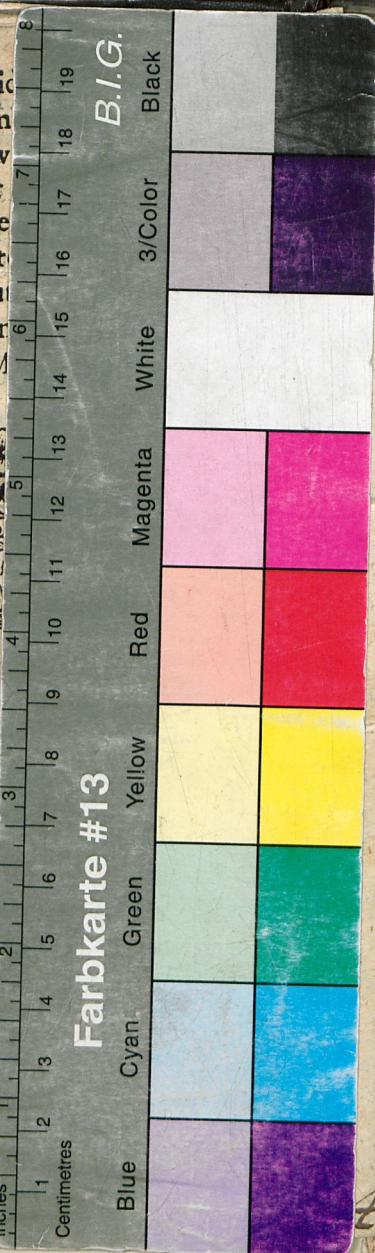
ULB Halle 3
003 011 410

sb.

5700.

I. N. D. N. I. C. 1704 21
DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA,
De

REPROBATIONE,

IN SPECIE

POST PVBLICATAS ATTESTATIONES.

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO IUVENTVTIS PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
CORONAE BORVSSICAE, ELECTORATVS BRAN-
DENB. ET RELIQVAR. PROVINCIAR. HEREDE &c. &c.
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE,

PRAESIDE
PRO-RECTORE MAGNIFICO
DN. IO. SAMVELE STRYKIO, IC.
SERENISSIMAE VIDVAE SAXO-ISENACENS.
CONSILIARIO AVLICO, PROFESSORE PVBL.
ORDINARIO, ATQVE COLLEGIICTORVM
h. t. DECANO,
IN REGIA FRIDERICIANA,
PRO LICENTIA

Summos in vtroq; IVRE Honores rite & legitime obtinendi,
D. XXV. Iunii. Anno MDCCIV.
horis ante & pomeridianis,
IN AVDITORIO MAIORI,
placidæ eruditorum ventilationi subicit,
GODOFREDVS HEDLVFF,
Görlicensis Lufatus.

HALAE MAGDEBVRGICAE, Litteris CHR. HENCKELII, Acad. Typ.

Mors. 21